

*Kadarkúti Gyermekkert Óvoda
7530 Kadarkút, Fő utca 3.*

Kadarkúti Gyermekkert Óvoda

és Mini Bölcső de

Pedagógiai Programja

2020

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
1. Bevezetés	5
2. Helyzetelemzés	6
3. Gyermekvédelem	9
4. Nevelési koncepció, felfogás	11
5. A néphagyományőrző óvodai pedagógiai program célja, feladatai	14
6. Alapfeladatok	18
7. Az óvodai élet tevékenységformái	33
8. A külső világ tevékeny megismerése	56
9. Munka jellegű tevékenységek	60
10. Tevékenységben megvalósuló tanulás	62
11. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	64
Egészséges életmódra nevelés	64
Anyanyelvi nevelés	65
Játék	65
Mozgás	66
Verselés, mesélés	66
A külső világ tevékeny megismerése	68
Munka jellegű tevékenységek	69
12. A kapcsolatrendszerek szerepe a programban	70
Együttműködést gazdagító tevékenységek évente	73
13. A program megvalósításának feltételei	75
A Pedagógia Program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke .	77
14. A hagyományőrző tervezés	85
Függelék	86
Felhasznált irodalom, dokumentum	102

„Keressetek, kutassatok, mert az egész világ egyetlen
nemzete sem talál, annyi kincset kultúrájának
gyarapítására, mint a magyar.”

Kőrösi Csoma Sándor

1. Bevezetés

Pedagógiai programunk fő arculata a néphagyományörzés. Nevelőtestületünk azonosul azzal, amit néphagyománynak nevezünk.

Mit nevezünk néphagyománynak?

„Azt a láthatatlan szervezőerőt, amely a legrégebbi időkben az emberiség megmaradásának egyik legfontosabb feltétele volt, amely kényszerítette eleinket egymás szájáról lesni a szót, egymás kezét figyelve megtanulni a mozdulatot hagyománynak, idegen szóval tradíciónak nevezzük.” (Kósa, Szemerkényi, 1975).

Ezt a programot azért választottuk, mert településünk földrajzi elhelyezkedése, környezete, közel áll a természethez. Mára már alig maradtak néhányan, akik még őrzik népünk hagyományait. Nyelvünk sokszínűségét többnyire vidéken tapasztalhatjuk, ugyanakkor szokásaink kismesterségeink feledőben, kihalóban vannak, viseleteink már a múlté. Ránk, pedagógusokra, szülőkre vár a feladat, hogy ezen értékeink fennmaradhassanak, átörökíthetővé váljanak.

Nevelőközösségünk évek óta foglalkozik a néphagyományok megismerésével, mely szűkebb hazánk, Somogy-ország kincseinek bővebb tudatosabb feltárását, ápolását jelenti.

Munkaközösség keretein belül anyagot gyűjtöttünk népszokásokról, kézműves tevékenységekkel ismerkedtünk, bővítettük anyanyelvi, zenei, gyermekjáték ismeretünket.

Gyűjteményünket segédanyagként kívánjuk felhasználni az óvodai mindennapjaink során. Arra törekszünk, hogy helyesen válasszuk ki mindazt, amit az óvodás korosztály befogadhat, magáénak tudhat.

Tanulni és tanítani szeretnénk őseink bölcsességét, hazaszeretetét, humanizmusát, mely magába foglalja a különbözőség elfogadását, a munka becsületét, a közösségért való tenni akarást.

A néphagyományok ápolása áthatja egész óvodai nevelésünket, jelen van a mindennapok gyakorlatában.

Hitvallásunk:

„Keveset, lassan, jót, gyakran ismételve.”

(Zilahi Józsefné)

Programunkat szeretnénk megismertetni, megkedveltetni partnereinkkel, hogy e szép folyamat ne záruljon a kisgyermekkel, hanem tudatos és folyamatos művelése segítse a gyermekek társadalomba való beilleszkedését, valamint nemzeti értékeink megbecsülését. A nevelés, oktatás területén a hagyományos kultúra terjesztésében részt vállalók felelőssége, hogy gyermekeink lelkében, mint szükséglet éljen tovább.

Törekvéseinknek igazi értelme csak így lesz.

2. Helyzetelemzés

Kadarkút Somogy megye közepén, a zselici tájvédelmi terület határán található 2500-as lélekszámú település.

2005-ben kapott városi rangot. Címere jól szemlélteti a város központi elhelyezkedését Kaposvár – Szigetvár- Nagyatád térségében. Jó közlekedési lehetőségekkel rendelkezik.

A lakosság nagy része a múltban főként mezőgazdasággal foglalkozott, de a TSZ megszűnésével, átalakulásával már csak kevesen élnek a mezőgazdaságból. Városunk kevés munkalehetőséget tud biztosítani, a környező városokban (Kaposvár, Nagyatád, Szigetvár) van lehetőség elhelyezkedésre. A családok többsége minimálbérből, gyermekek után járó juttatásokból él. A városhoz közeli kistelepüléseken rosszabb a helyzet.

Városunkban 3 háziorvos, fogorvos, védőnői szolgálat, gyógyszertár és a mentő állomás biztosítja az egészségügyi ellátást.

Településünkön a bölcsődétől a középiskoláig biztosított a nevelés-oktatás.

A város infrastruktúrája pályázatok segítségével sokat fejlődött – csatornázás, úthálózatok, megújuló energia, középületek korszerűsítése, bővítése.

A Művelődési házzal együttműködő, jó kapcsolatot ápolunk. A kultúrházon belül tágas, jól felszerelt könyvtár működik, amely a gyerekek részére ingyenes könyvtárhasználatot, Internet hozzáférést biztosít. Gyakran szerveznek ingyenes programokat a kisebb gyerekek számára, melyekhez pályázati forrásokat kutatnak fel.

Az óvodánk 100 férőhellyel 4 óvodai csoporttal rendelkezik. 2018 szeptemberétől az óvoda alapfeladata kiegészült a bölcsődei neveléssel, amely mini bölcsődei csoportban - max. 8 fő - valósul meg.

Fenntartónk a Kadarkút és Térsége Óvodafenntartó Társulás, amelynek tagjai Hencse, Kisasszond és Kadarkút települések.

Bejáró gyerekek létszáma (Hencse- Kőkút - Visnye) alacsony. Ezek a gyerekek naponta iskolabusszal, buszos kíséreléssel közlekednek.

Kadarkút külterületéről, menetrend szerinti autóbusszal Vóta-pusztáról is érkezik gyermek az óvodába, valamint az Önkormányzat az óvodától távolabb eső Dózsa György utcából kisbusszal szállítja az óvodás és iskolás gyermekeket.

A gyerekek

A gyerekek társadalmi, szociális helyzetét nagymértékben befolyásolják a szülők anyagi körülményei.

A szülők jelentős része rendelkezik munkahellyel, többségük minimálbérből, és családi pótlékból tartja el családját.

Egyre több feladatot kell az óvodánknak, az Önkormányzatnak felvállalni a Hátrányos helyzetű és Halmozottan Hátrányos Helyzetű gyerekek esélyegyenlőségének biztosítása érdekében (buszoztatás, étkezés, gondozás, felzárkóztatás...) Szükségessé vált az egyéni fejlesztés, a szociális hátrányok csökkentésére. Lehetőség szerint biztosítjuk azokat a feltételeket, eszközöket, amelyek a gyermekek otthoni környezetéből hiányoznak.

Szülők

A szülők örömmel fogadják, hogy a néphagyományörzést megjelenítjük mindennapjainkban, ezáltal is gazdagítva a gyermekek erkölcsi és érzelmi világát. A szülők részt vesznek az óvoda életében, részesei rendezvényeinknek (farsang, gyermeknap, munkadélutánok, terméseket, terményeket biztosítanak az aktuális tevékenységekhez...) A bejáró gyerekek szüleivel adódnak kommunikációs nehézségek.

A szociális kedvezmények és az önkormányzat helyi rendelete alapján valamennyi óvodás gyermek ingyenesen étkezik.

A szülőket partnerré téve, velük együttműködve sikeresen ellensúlyozhatók a hátrányos helyzetből származó lemaradások. Az otthon és az óvoda világának találkozásával, a családok sajátosságainak figyelembevételével, a gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélésével, a szülők és az óvónők közötti kölcsönös tisztelet is kialakítható.

A szülők igénylik, hogy gyermekeiket jól felkészítsük az iskolai életre. A szülői igényeknek és a törvényi előírásoknak megfelelően gyermekeik fejlődéséről rendszeres tájékoztatást nyújtunk.

Az óvoda személyi feltétele

Az óvodánkban jelenleg 20 alkalmazott van.

Csoportonként:

- 2 fő óvodapedagógus
- 1 fő dajka

Szakvizsgával rendelkezik:

- 6 fő óvodapedagógus
- 3 fő – közoktatás vezető
- 1 fő – gyermektánc pedagógus
- 2 fő – fejlesztő pedagógus

Egyéb munkakörben alkalmazottak:

- 1 fő kisgyermeknevelő
- 2 fő bölcsődei dajka
- 1 fő takarító-konyhás
- 1 fő pedagógiai asszisztens
- 1 fő óvoda titkár
- 1 fő buszos kísérő közreműködésével biztosítjuk vidéki gyermekeink mindennapos bejárását.

Minden óvodapedagógus és dajka szakképzett

Nevelőtestületünk létszáma az óvodavezetővel együtt: 9 fő

Mi óvodapedagógusok igényeljük és fontosnak tartjuk az önképzést, a belső tudásmegosztást, a továbbképzéseket – tanfolyamokat, szakirányú képzéseket.

Továbbképzéseinket a Pedagógiai programunkhoz igazítva és a beiskolázási programnak megfelelően ütemezzük.

Óvodánkban a logopédiai és gyógypedagógiai feladatokat a Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat logopédusa és gyógypedagógusai látják el.

Az intézmény alapító okirata tartalmazza a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálását, ezeknek, a gyermekeknek a fejlesztését szakemberek segítik.

Tehetséggondozás keretében gyermektánc és játékos gyermektorna foglalkozásokat biztosítanak az óvodapedagógusok.

Az óvoda tárgyi feltételei

Óvodánk jelenlegi épülete 1973-ban épült, 1980-ban 2 új csoportszobával, mosdóval, öltözővel bővült.

2010 nyarán DDOP és TÁMOP pályázatoknak köszönhetően megvalósult az óvoda felújítása, bővítése és fejlesztő eszközök beszerzése. A nyílászárókat kicserélték, akadálymentes bejáratokat alakítottak ki, megújult a tető. Elkészült a tornaszoba, nevelői szoba, elkülönítő helyiség, s ezek berendezése is megtörtént.

Kadarkút Város Önkormányzata Környezet és Energia Operatív Program pályázat segítségével további fejlesztést valósított meg, 2015 őszén intézményünkben napelemes villamos energiatermelő rendszert alakított ki.

2018-ban TOP-os pályázati támogatásból óvodánk udvara is megújult. A régi elavult, elhasználódott udvari játékok helyett modern uniós szabványnak megfelelő játékokat kaptunk. Megtörtént a bölcsődeudvar és a Mini Bölcsődei csoport kialakítása is, új bútorokkal, eszközökkel felszerelve.

Két EFOP-os pályázatnak köszönhetően az óvónők munkájához, valamint a gyermekek fejlesztéséhez, játékához szükséges eszközökkel, játékokkal bővült a már meglévő készletünk. Ebben az évben felújításra kerültek az óvodai mosdók is. Az IKT eszközök bővítése és korszerűsítése is megtörtént, ami nagyban segíti munkánkat.

2019-ben az épület fűtésrendszerét korszerűsítették.

Óvodánkban a gyermekek óvodai neveléséhez szükséges eszközök biztosítottak. Az óvodai tanuláshoz fontos a fejlesztő eszközök folyamatos megújítása, bővítése, korszerűsítése.

Tudatosan törekszünk a Néphagyományőrző Pedagógiai Programban előírt eszközszükséglet biztosítására.

3. Gyermekvédelem

Az óvodai gyermekvédelem az óvodai nevelőmunkánk szerves része az óvoda óvóvédő funkciójából következően.

A kedvezőtlen szociális, gazdasági helyzet, valamint az érték és norma válság a családokban érzékelhető életvezetési problémák miatt egyre fontosabbá válik a gyermekvédelem az óvodai nevelőmunka során. Fontosnak tarjuk a befogadó, előítéletmentes, gyermekközpontú óvodai nevelést, mellyel minden gyermek számára szeretetteljes gondoskodást, egyenlő hozzáférést biztosítunk.

Az óvodai gyermekvédelem célja

- A gyermek hátrányos helyzetéből adódó lemaradások csökkentése
- A veszélyeztetettség megszüntetésében segítségnyújtás
- Hatékony együttműködés a különböző szakemberekkel

Óvodavezető feladata

- A gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységért az óvoda vezetője felel, kötelezettségeit a nemzeti köznevelési törvény fogalmazza meg.
- Egészségügyi szűrővizsgálatok megszervezése
- Kapcsolattartás a gyermekorvossal, védőnőkkel
- A gyermekek 3 éves kortól való rendszeres óvodába járása
- Hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek hátrányainak csökkentése
- Integrációt elősegítő csoportalakítás, amely biztosítja a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztását
- Családbarát nyitva tartás kialakítása.
- Segíteni az óvónők munkáját, szükség esetén közös családlátogatást végezni
- Összehangolni a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvónők között
- Jelzőrendszer működtetése, kapcsolattartás: önkormányzati szociális megbízottal, családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal, védőnőkkel

Óvodapedagógusok feladata:

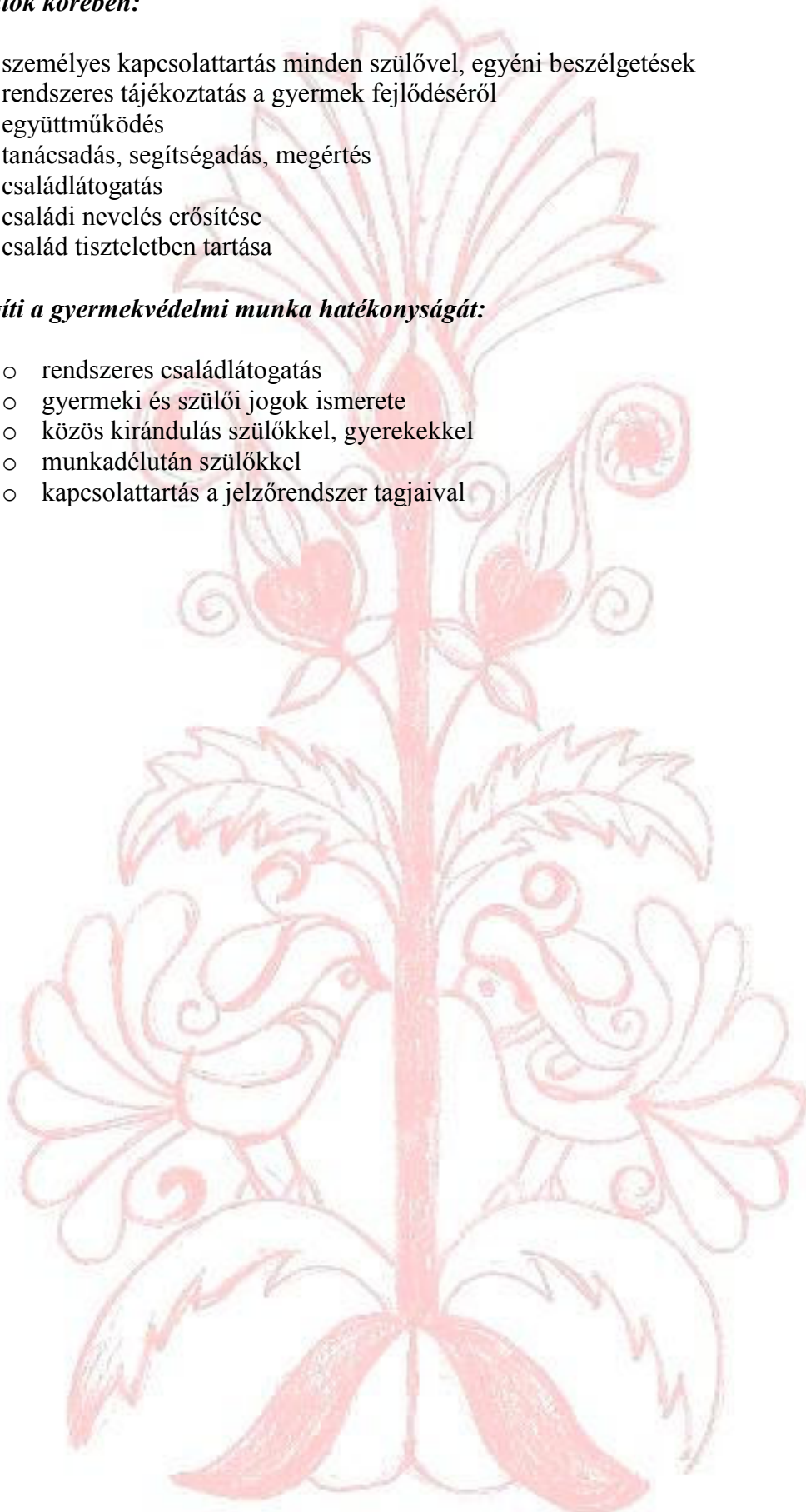
- az óvodába lépéskor anamnézis készítése
- érzelmi nevelés, bizalom, biztonságérzet erősítése
- szeretetteljes elfogadás
- nyilvántartani a veszélyeztetett, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket
- biztosítani a gyermeket megillető jogok érvényesülését az óvodában
- szükség esetén védő-óvó intézkedéseket tenni
- a gyermeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni
- megszervezni a differenciált foglalkozást
- figyelemmel kísérni a rendszeres óvodalátogatást, jelezni a tartós hiányzást
- probléma esetén jelzés a vezető, illetve a Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat felé

Szülők körében:

- személyes kapcsolattartás minden szülővel, egyéni beszélgetések
- rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről
- együttműködés
- tanácsadás, segítségadás, megértés
- családlátogatás
- családi nevelés erősítése
- család tiszteletben tartása

Segíti a gyermekvédelmi munka hatékonyságát:

- rendszeres családlátogatás
- gyermeki és szülői jogok ismerete
- közös kirándulás szülőkkel, gyerekekkel
- munkadélután szülőkkel
- kapcsolattartás a jelzőrendszer tagjaival

„Megismerni a múltat,
Élni a jelent és formálni a jövőt!”

4. Nevelési koncepció, felfogás

Néphagyományörző Pedagógiai Programunk elkötelezettséget vállal a magyar óvodai nevelés időtálló értékeiért és hagyományaiért.

Szemléletmódunkat befolyásoló egyetemes emberi értékek:

<i>Eszmei értékek</i>	<i>Erkölcsei és interperszonális magatartás értékek</i>	<i>Kulturális értékek</i>
<ul style="list-style-type: none"> - humanizmus - demokratizmus 	<ul style="list-style-type: none"> - az „én” tisztelete - az egyén és az egyéniség alakulása a közösségben - befogadó előítélet mentes pedagógia - a különbözőség elfogadása - nyitottság, őszinteség, szeretet - az udvariasság - A család, a haza tisztelete, szeretete - felelősségtudat - hátrányos helyzetű, és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek támogatása, <u>hátrányaik csökkentése</u> 	<ul style="list-style-type: none"> - a kultúra iránti érzékenység - a hagyomány tisztelete - a természetes környezet védelme - az ember és környezet harmóniája - az „élet” tisztelete

Meggyőződésünk, hogy az óvodás korú gyermeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét élető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen. A gyermek olyan életre szólóélményeket él át, amelyek otthonához, szülőföldjéhez kötik.

Hiszünk abban, hogy az óvodáskor érzelmileg és értelmileg fogékony időszak kiemelkedően fontos az ÉN alakulása szempontjából. A programunk ezekre alapoz. A gyermek játéka, ami örömet és boldogságérzetet ad, jól ötvözhető a néphagyomány-ápolással, a természettel. Mindez alkalmanként kiegészül a család aktív közreműködésével.

A kisgyermekkorban szerzett tapasztalatok, élmények hatnak a felnövekvő egyén cselekedeteire.

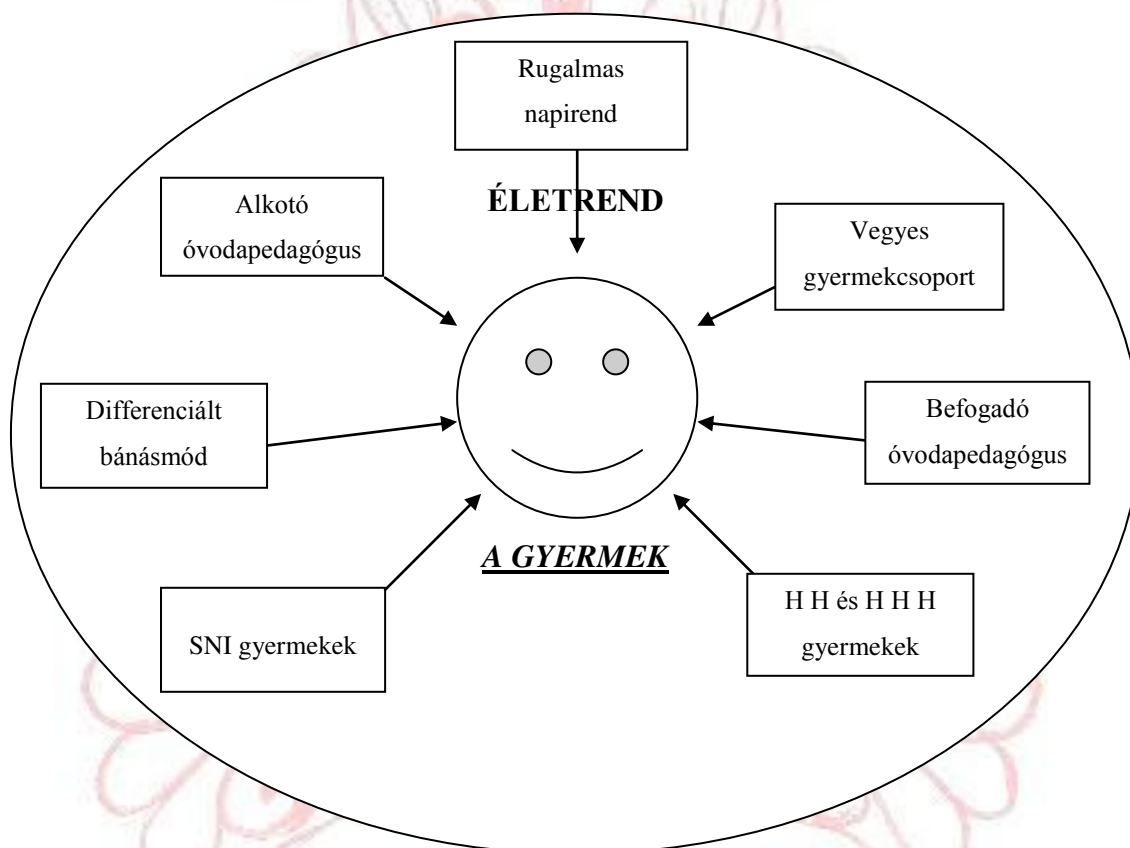
Hitvallásunk, meggyőződésünk fontos eleme, hogy a jeles napok, ünnepek erősítik a szeretetteljes összetartozás élményét. A gyermek évről-évre örömmel vesz részt a jeles napokat megelőző közös készülődésekben, számára az ünnepnap a várva várt nap. Ha az ünnep napján a gyermeket körülvevő felnőttek magatartása és a környezet jelzései (ünnepi jelképek) hitelesek, a naphoz kapcsolódó közös élmények a gyermekben mély érzelmi nyomokat hagynak. Átérik az ünnepnapok nyújtotta érzelmi többletet a bensőséges, szeretetteljes összetartozás élményét, alapozódik az „ünnepelni tudás” képessége. Ezek a

gyermeki élmények hatnak a családok szemléletmódjára, az óvoda megteremti a családokkal való együttműködés sajátos formáit.

Életrend. A néphagyományőrző szemléletű nevelésünk gyermekközpontú.

Az életrend elemei:

- a rugalmas napirend,
- a mindenkori létszámhoz igazodó gyermekcsoport,
- a differenciált bánásmód,
- az érző, alkotó nevelőtestület,
- a nevelésben együttműködő családi-óvodai közösség
- sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek egyéni fejlesztése,
- halmozottan hátrányos helyzetű és hátrányos helyzetű gyermekek integrációs nevelése (továbbiakban: HH, HHH),

Ebben az életrendben a gyermek központi tevékenységformája a játék. A gyermek a játék által fejlődik és fejleszthető, amit a néphagyományőrző program - gazdag eszköz- és hatásrendszere teljesít ki.

A játék szerepe a programban. „A játék a gyermek legkomolyabb tevékenysége” - ezzel a Montaigne-i gondolattal azonosulunk. A hagyományos értelemben vett játék tartalmát a néphagyomány-ápolás tevékenységei, eszközei gazdagítják. Ezzel növekszik a gyermek választási lehetősége, és a személyiség fejlődésének, fejlesztésének új távlatai bontakoznak ki.

A tanulás értelmezése. A játék folyamatában történik a műveltség tartalmak közvetítése, elsajátítása is. A néphagyományörző tevékenységrendszer sajátos érzelmi hatást és sajátos aktivitást teremt. Ez az összetett hatásrendszer a játékban a gyermeket változatos tapasztalatokhoz juttatja, erősíti a spontán cselekvő tanulás lehetőségeit. A sokszínű tevékenységrendszer gazdagítja a gyermek nyelvi és kifejező képességét, értelmi képességeit és gondolatvilágát.

Az óvoda légköre. A gyermeket elfogadó, befogadó szeretetteljes légkör veszi körül. Az óvodában dolgozók közösen megfogalmazott és elfogadott általános érvényű szabályzók betartásával egy olyan belső szokásrendszert alakítanak ki, amely derűs összhangot, biztonságot áraszt. Magatartásuk tükrözi a gyermek és a szülő iránti tiszteletet. Viselkedésük példát mutat.

Az óvodapedagógusi minta. Az óvodapedagógusaink a néphagyományörző szemlélettel azonosulnak és így elsajátítják azokat az ismereteket, készségeket, amelyek a program megvalósításához szükségesek. Biztonságot árasztanak, képesek hitelessé tenni önmagukat, tudatosan alkalmazzák a „metakommunikáció, a „testnyelv” kifejező eszközeit. Kezdeményezők, elfogadók a nevelési folyamatban, tiszteletben tartják az egyes gyermek és a család haladási irányát, ütemét. Segítségnyújtásaik *egyénre szabottak*. Nevelési tevékenységük tudatos, abban a hagyományörzés, a családokkal való együttműködés és a természetszeretet meghatározó szerepet játszik.

Alkotó együttműködés a családokkal. Az óvodánkban folyó néphagyomány-ápolás hatása a családok szemléletmódjában tartalmi változásokat idézhet elő. Ez mutatkozik a családok mindennapjaiban, ünnepnapjaiban, együttműködő, cselekvő részvételükben. *Fontos*, hogy a gyermeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet (család, óvoda) összhangja megteremtődjön. Ezáltal az óvodai nevelés olyan hiteles többletet ad, amellyel kiegészíti és teljessé teszi a gyermeki személyiség kibontakozását.

Törekszünk arra, hogy a családokkal együttnevelő, kiegészítő viszonyt alakítsunk ki.

A környezet külsőségeiből fakadó kulturális „szignálok” (jelzések), amelyek az óvodába lépő gyermeket, felnőttet fogadják, az óvoda szellemi, emberi kisugárzását erősítik. Ezek a tudatosan kialakított és gondozott környezet jelzéseivé válnak, hiteles, alapul szolgálnak a nevelésben zajló kommunikációs folyamatokhoz, segítik az óvoda pedagógiai programjának elfogadtatását.

Összegzés

A nevelésfelfogásunkat erősen befolyásolja a hagyományok, a természet szeretete és a család tisztelete, valamint az a hitünk, hogy az óvodás korú gyermek személyiségének fejlesztését az „érzelmein át” történő nevelés segíti a leghatékonyabban.

5. A néphagyományőrző óvodai pedagógiai program célja, feladatai

Programunk Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja és a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve szellemében fogalmazza meg a nevelési célokat, feladatokat.

A program célja:

- A gyermek harmonikus fejlesztése a néphagyomány-ápolás, a természetóvás gazdag eszköztárával.
- A gyermekben a hagyományok és a természet iránti fogékonyság megalapozása.
- A néphagyomány-ápolás és a természetszeretet átörökítése a gyermek érzelmein át a családok aktív együttműködésével.
- Az eltérő családi háttérrel rendelkező, különböző képességű gyermekek (SNI és egyéb szakvéleménnyel rendelkezők) együttfejlesztése, együttnevelése a hátrányok csökkentése érdekében.
- Tehetséggondozás biztosítása.

További törekvésünk, hogy a közös cselekedetek folyamatában, a gyermekben alapozódjanak meg azok a készségek, jártasságok, amelyek képessé teszik az együttélésre, majd az iskolai életmód elfogadására.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

A gyermek testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítése, képességeinek fejlesztése az óvodai nevelés általános feladata, amelyek programunkban **alapfeladatként** megjelennek a következő területeken:

- Egészséges életmód alakítása,
- Az érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása,
- Az anyanyelvi, és értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A hagyományőrzés érzelmi hatástöbblete a közös örömmel átélt aktivitás, az egészségnevelés, a szocializálódás, az értelemfejlesztés mozgató ereje. Ez vonul át az óvodai életünk valamennyi tevékenységformáján, a fejlesztés területein, vagyis áthatja az egész nevelési rendszerünket.

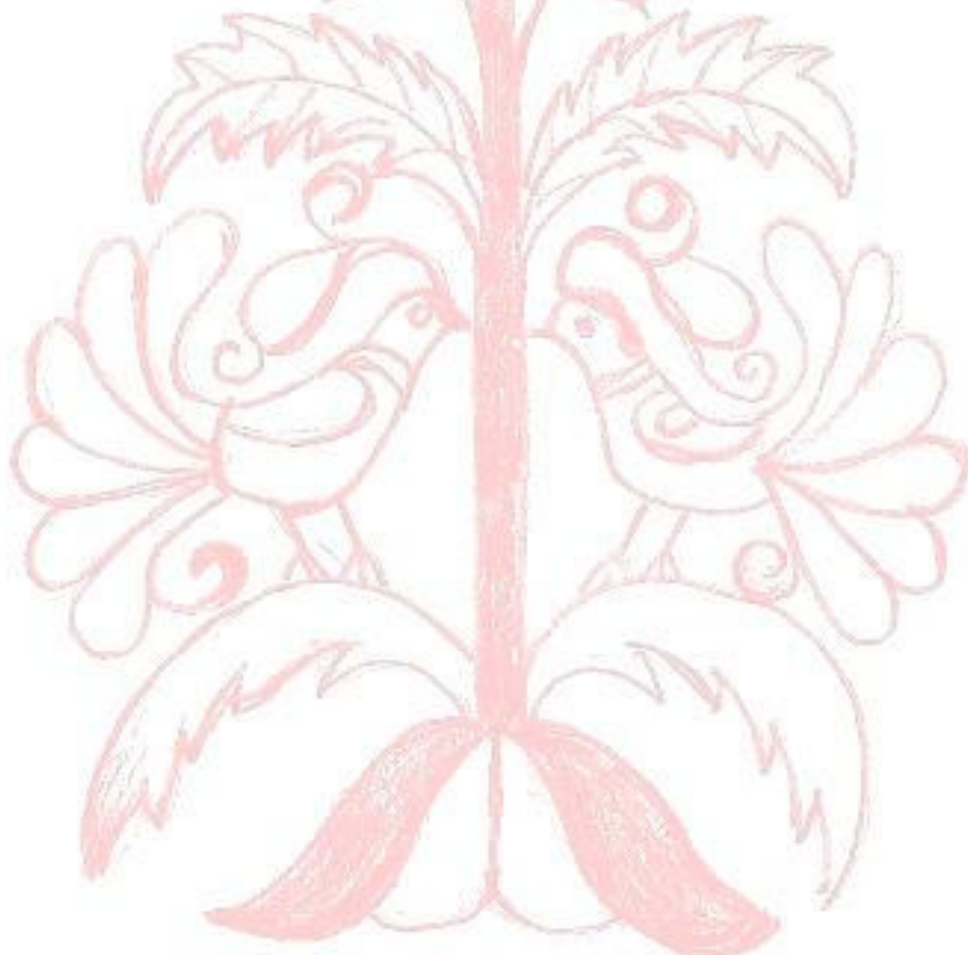
A néphagyományőrzésbe ágyazódó gyermeki tevékenységformák:

- A játék,
- A mozgás,
- A külső világ tevékeny megismerése,
- Az esztétikai tevékenységek
 - Verselés, mesélés,
 - Ének, zene, énekes játék, gyermektánc,
 - Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermek jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység során folyamatosan tanul, mely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. Programunk a tanulást nem különálló tevékenység formaként kezeli, de az ezzel kapcsolatos felfogásunkat egy kiemelt fejezetben taglaljuk.

Óvodai nevelésünkben a néphagyományőrzés folyamatosságát, a mindennapok hagyományőrző tevékenységei és a jeles napok tevékenységei adják.

A következő vázlat áttekintően összefoglalja a programunk fő alkotóelemeit.

GYERMEK

Közvetlen társadalmi közösség
Család
Gyermekközösség

JÁTÉK MUNKÁ
TANULÁS

Anyanyelvi és értelmi nevelés, Egészséges életmódra nevelés
Érzelmi és szocializációs nevelés

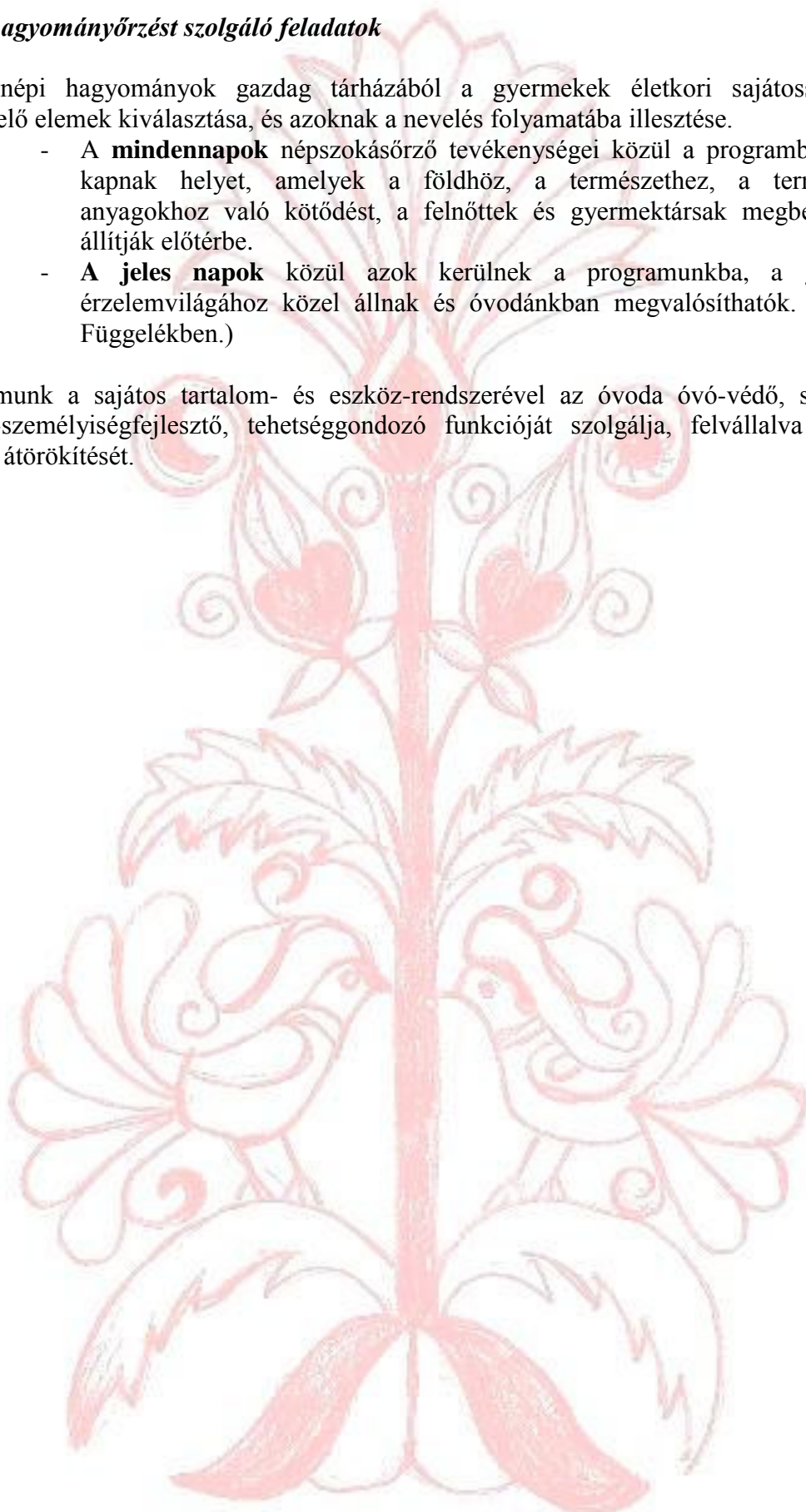
Néphagyományörzés

A hagyományőrzést szolgáló feladatok

A népi hagyományok gazdag tárházából a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő elemek kiválasztása, és azoknak a nevelés folyamatába illesztése.

- A **mindennapok** népszokásörző tevékenységei közül a programban azok kapnak helyet, amelyek a földhöz, a természethez, a természetes anyagokhoz való kötődést, a felnőttek és gyermektársak megbecsülését állítják előtérbe.
- A **jeles napok** közül azok kerülnek a programunkba, a gyermek érzelemvilágához közel állnak és óvodánkban megvalósíthatók. (Lásd a Függelékben.)

Programunk a sajátos tartalom- és eszköz-rendszerével az óvoda óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő, tehetséggondozó funkcióját szolgálja, felvállalva a népi kultúra átörökítését.

*„Szent kincs a gyermek teste – lelke,
Szeretni kell azt melegen
és fölnevelni féltő gonddal,
hogy tiszta, jó, erős legyen.”
(Szemplér Ferenc)*

6. Alapfeladatok

Hagyományörző programunk az Alapprogramban megjelölt általános feladatokat a következők szerint tagolja:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

6.1 Az egészséges életmódra nevelés

Az óvodás korú gyermek testi, lelki fejlődésének elősegítése óvodai programunkban kiemelt nevelési feladat.

A fejlődést befolyásoló fontosabb tényezők: a veleszületett adottságok, a biológiai érés sajátosságai, a környezet hatásai (emberi, földrajzi). A gyermek érése alapja a családban megszerzett biztonságérzet, amely, az óvodában szerzett biztonságérzettel bővül. A kiegyensúlyozott, derűs gyermek, aki biztonságban érzi magát, és a gondozás során testi szükségletei kielégítést nyernek, harmonikusan fejlődik.

Az egészséges életmódra nevelés célja és feladatai

- A gyermek testi-lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése során, a gyermekben alapozódnak azok a szokások, amelyek az egészséges életvitelhez szükségesek.
- A családok egészséges életvitelének segítése, életmódbeli szokásainak befolyásolása az egészséges nemzedék felnevelése érdekében.
- Az életmód formálás egyik lényeges célja a *betegségmegelőzés* fontosságának felismertetése, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.

A megvalósítás feladatai:

- Egészséges óvodai környezet kialakítása,
- Egészségre nevelés, gondozás, környezettudatos magatartás megalapozása,
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés.

Az egészséges óvodai környezet kialakítása

Fontos számunkra az egészséges, barátságos, biztonságos környezet kialakítása, amely lehetőséget nyújt a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítésére.

Az egészséges életmód alakításának színtere a *csoportszoba* és *kapcsolódó helyiségei* és az *óvoda udvara*.

Az életmód a gyermek és a külső világ állandó egymásra hatásában formálódik, gerincét a mindennapi cselekvések rendje alkotja. A cselekvéssorok mindennapi ismétlődése, reprodukciója alakítja a szokásokat. A szokások zavartalan alakításához az óvoda megteremti azt a feltételrendszert, amely a gyermek testi és értelmi fejlődését szolgálja.

Az óvodánk épülete

A helyiségeink padló- és falburkolatai olyan anyagból készültek, amelyek jól tisztíthatók, fertőtleníthetők, nem okoznak allergiás tüneteket.

A *csoportszobáink* falai világosak, paszellszínűek, nagy ablakkal, ami szolgálja a természetes fény besugárzását és a nap folyamán a többszöri levegőcserét lehetővé teszi.

A berendezési tárgyak gyermekméretűek, esztétikusak, lehetőleg természetes anyagból készülnek. A bútorok a gyermekek által könnyen mozgathatók, formai kivitelezésük, elhelyezésük kizárja a balesetveszélyt.

A gyermek által használt eszközök, játékok elérhető magasságú polcokon helyezkednek el. A testi épséget szolgálja, a meghibásodott tárgyak, eszközök javítása, illetve használatból való kivonása.

A hagyományos és szükséges berendezések, játékeszközök elhelyezésén túl külön figyelmet igényel a kézműves, alkalomszerű természetsarok helyének kialakítása. A kézműves sarokban elhelyezett eszközök, anyagok – amit gyermek bármikor elővehet – biztonságosak.

Tornaszoba

A gyermek mozgásfejlettségének fontos színtere az óvodánk tornaterme, melyet a csoportok váltásban, rendszeresen használhatnak.

A gondozási folyamathoz szükséges egyéb helyiségek

Az *öltözőinkben* a gyermek váltóruhája, cserecipője, ruhája, tornafelszerelése külön jellel ellátott helyen van. A családok tájékoztatására az öltözőben információs táblát függesztünk ki. Az együttnevelés érdekében, fontos a folyamatos tájékoztatás az egészséges életmód szokásalakításáról is (étrend, testnevelés napja, kirándulások napja stb..)

A mosdóban a gyermek a jellel ellátott törölközőjét, fésűjét, fogmosó felszerelését könnyen megtalálja. Körömkefe is rendelkezésre áll. A WC helyiségeket válaszfal és függöny határolja, tiszteletben tartva a gyermekek személyiségjogait.

Óvodánk udvara

Az udvar változatos felületű: *füves, betonos*, a naps és árnyas részek váltakoznak.

A *homokozás* a gyermek udvari tevékenységének sorában elsődleges helyet foglal el. A földdel való játék, a homokozás, sarazás, a gyermek elemi, ősi szükséglete. A gyermek egészségének védelmében fontos a homok évenkénti cseréje, valamint naponkénti lazítása, locsolása.

A *természetes mozgások* gyakorlására nagy, tágas, füves tér áll a gyermekek rendelkezésére.

Összegzés

Hagyományörző szemléletmód szabályozza az óvodánk helyiségeinek, udvarának berendezését. Az óvodai környezet kialakításában az összhang megteremtésére törekszünk, amely tükrözi óvodánk hagyományörzésből fakadó sajátos arculatát. Az egészséges élettér így szolgálja programunk célkitűzéseinek megvalósítását, benne a gyermek egészséges testi fejlesztésének lehetőségét.

A gyermek testi-lelki szükségletének kielégítése során a szokások alakításához nélkülözhetetlen a felnőtt gondoskodó, simogató szeretete. Az érzelmi biztonság segíti át a „botladozó”, önmagát kipróbáló gyermeket az önkiszolgálás bonyolult tevékenységrendszerén.

Cél:

- A helyes, rendszeres *életritmus* megteremtése a rugalmas napirenddel, mely igazodik a különböző tevékenységekhez, a gyermek egyéni szükségleteihez.
- Tapasztalja meg és váljon igényévé az egészséges életmód.
- Érezze magát biztonságban.
- Váljon igénnyé a rendszeres mozgást, pihenést, táplálkozást, testápolást, öltözködést tartalmazó életritmus.
- Váljon képessé testi szükségletei önálló kielégítésére.
- Az egészség gondozásához szükséges készségek alapozódjanak meg.

A folyamatos játéktevékenységben azonos időpontban és időközben ismétlődnek: az étkezések (reggeli, ebéd, uzsonna), a mindennapos mozgás, a mese, a levegőzés, a séta, a kinti játék, a pihenés. Mi óvodapedagógusok a gyermek csoporton belüli jó közérzete

érdekében figyelemmel kísérjük testi-lelki szükségleteinek igényét. A gyermek hangulatváltozásai jelzésül szolgálnak közérzetéről.

A gyermek egészséges fejlődésének fontos feltétele az életkori sajátosságoknak megfelelő egészséges *táplálkozás*, helyes étkezés a gyermek egyéni ízlésének ismerete, formálása. Az alkalmankénti zöldség- és gyümölcsfeldolgozó tevékenységek, a közös csemegés, formálják a gyermek szemléletét, a szülők figyelme is ráirányul a nyers zöldség- és gyümölcs-fogyasztás, a rágás fontosságára. Jó, ha a feldolgozáshoz szükséges eszközöknek a csoportszobában megfelelő tároló helye van.

A *testápolás* szolgálja a gyermek tisztaságigényének, egészségügyi szokásainak megalapozását. Az önkiszolgáláshoz szükséges készségek elsajátítását a felnőtt és a gyermek közötti meghitt kapcsolat segíti. Testápolás közben a gyermek utánzási hajlama, lerövidíti a szokás tanulás folyamatát (mosakodás, kéztörölés, fogmosás, fésülködés, WC használat). *Fontos* a felnőtt állandó segítőkész jelenléte.

Az *öltözködés* a test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben, és a gyermeki önállóságot, ízlésvilágot alapozza. A gyermek ruházata a sokféle tevékenység gyakorlásához, az időjárás változásaihoz igazodó, kényelmes, könnyen fel és levehető legyen. Egészségügyi szempontból szükséges a gyermeknek kényelmes játszóruha, cserecipő, pizsama, a jó cipő nemcsak erősíti, védi a lábat, hanem megakadályozza a lúdtalp kialakulását is. Figyelünk arra, hogy a gyermek sajátítsa el az öltözködés helyes sorrendjét.

A *mozgás* belső igény, élmény a gyermek számára, amit felszabadultan, jókedvűen, örömmel végez. A gyermek mozgásigénye egyénileg eltérő. A gyermeki mozgásigény kielégítését a változatos tevékenységek szolgálják. A hagyományápolás által a mozgásanyagban helyet kapnak a népi sportjátékok is.

Az *edzés* folyamatában a gyermek ellenálló képessége fokozódik, szervezete alkalmazkodik az évszakok változásaihoz. *Fontos*, hogy a gyermek, minden évszakban, minél több időt töltsön a szabadban. A jó levegő, a napfény és a tágas, jól felszerelt udvar a gyermek edzését segíti.

A *pihenés*, az alvás az óvodás gyermek egyéni alvásigényének kielégítését, testi fejlődését szolgálja. A nyugodt pihenés, alvás légkörének megteremtése minden óvodai dolgozó feladata. Ennek feltétele a szoba levegőjének cseréje és a külső zavaró ingerek megszüntetése.

Óvodapedagógusok a folyamatban

A gondozás folyamatában is nevelünk.

A gyermek testi fejlesztése érdekében fontos, hogy ismerjük a gyermek otthoni életritmusát, étkezési és egyéb egészségügyi szokásait. Az egészséges életrend érdekében megkeressük a családdal az együttműködési formákat. Egyénileg segítjük a gyermek táplálkozási, tisztálkodási és öltözködési készségeinek alakulását, a dajka segítségével. Öltözékünkkel, a megjelenésünkkel és a segítségnyújtásunkkal nevelünk, mintát adunk a gyermeknek.

A gyermekekkel - a családokkal egyeztetve - gyűjtő utakat szervezünk. A tartósítás, tárolás lehetővé teszi a gyűjtögetett termékek későbbi felhasználását. A kirándulásokkal a gyermeket gyalogláshoz is szoktatjuk.

A gyermek tevékenységéhez igazodó hangnemet használunk. Például: A pizsamába öltözés idején már halk, megnyugtató hangon is jelezzük a tevékenység másságát. Enyhe sötétítéssel, dúdolással, halk énekléssel teremtjük meg a pihenéshez, alváshoz szükséges feltételeket. A csendes hangvétél, a kedvenc alvójáték, az otthonhoz kapcsolódó tárgy erősítik a gyermek biztonságérzetét.

Változatos mozgásformák gyakorlását szolgáló élettér megteremtésére törekszünk.

Figyelemmel kísérjük a gyermek egyéni adottságait és egészségi állapotát (táplálkozási és egyéb allergia, mozgásszervi rendellenesség stb.), mely nyomon követhető a gyermeki portfólióban. Együttműködünk a szülővel, az egészségügyi szakemberekkel, - a Szakszolgálat gyógypedagógusaival, a szociális ellátórendszerrel, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat képviselőivel.

Az egészségre nevelés, gondozás, személyiségfejlesztő hatása

A nyugalmat árasztó környezet, a szeretetteljes bánásmód, a gyermek biztonságérzetét erősíti. A szokások elsajátítása folyamán kialakulnak egészséges életmódbeli készségei, jártasságai. Testi szükségleteinek felismerése, kielégítése hozzájárul a derűs, félelemmentes közérzethez. Megtanul önállóan tisztálkodni, öltözködni, ismeri, alkalmazza a higiénés és esztétikus étkezési szokásokat, ezáltal a szociális és társadalmi hátrányok csökkennek. Képesse válik önmaga és társai segítésére. Vigyáz ruhája, környezete tisztaságára. Alakul igénye a maga körüli rend megteremtésére, a környezettudatos magatartásra. Testileg megfelelően edzett, teherbíró, mozgása összerendezett, jó állóképességgel rendelkezik.

Összegzés

Az egészségre nevelés, gondozás folyamatában elsődleges a *prevenció*, és az egyéni adottságokat figyelembevevő testi fejlesztés. Óvodánk dolgozói és a *családok együttműködése* a gyermek testi szükségleteinek kielégítésére és az ellenálló képesség fejlesztésére is irányul. Az egészséges gyermek a biztonságos derűs környezetben jól működő életfunkciókkal rendelkezik vidám, érdeklődő, aktív.

6.2. Az érzelmi és erkölcsi nevelés és a szocializálódást segítő nevelés helye a programban

Az óvodás korú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége.

Hagyományőrző szemléletű nevelésünk, az óvodáskorú gyermek érzelmi, értelmi fogékonyságára alapoz. Programunk összetett tevékenységrendszeréből fakadó motivációk, az érdekes élmények, a visszatérő közös tevékenységek, hagyományok a gyermek érzelmi életében meghatározó változásokat idéznek elő, és megteremtik az együttélés egyedi kommunikációs kapcsolatrendszerét. A népi mondókák ritmikussága, az énekes játékok mozgáselemei, a hangulatörző népdalok, a népmesék varázslatos világa is sajátos érzelmi hatást hordoznak.

A megismerési folyamatot érzelmek kísérik. Az érzelmek jelzik a gyermeket ért hatások mikéntjét, egyben további értelmi aktivitásának motiváló erejévé válnak. A játékban, hagyományápoló tevékenységekben gyakorolja az önkifejezés, önértékelés formáit, a társas érintkezés mintáit, a közös élmények hatására valamit megérez a közösség ősi összetartó erejéből. Mi óvodapedagógusok „ölelő” szeretetünk átsegíti a gyermeket a kapcsolatfelvétel nehézségein és mindezt melegséggel teli élmények, társaktól kapott elfogadó jelzések erősítik, a gyermekben létrejön az a biztonságérzet, ami további szocializálódásának alapja. A gyermek ebben az életkorban érzelmi fogékonysága által nem a verbális elemekre, hanem a metakommunikációra érzékeny. Ha a tekintet, a gesztus, a mimika, a testtartás, a térköztávolság összhangban áll a szóbeli közléssel, a gyermekben felébreszti a kipróbálás, az utánzás vágyát, a felnőtt viselkedése minta lesz számára. Az érzelmkifejezés egy része veleszületett. Később a gyermek utánzás útján megtanulja az érzelmeit kifejezni, és kezelni. Magatartásának alakulása szempontjából, óvodánk minden dolgozójának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell és követésre méltó minta a gyermek számára.

Az érzelmi, erkölcsi és a szocializálódást segítő nevelés célja és feladatai

- Teljeskörű beövodázás.
- A gyermek biztonságérzetének megalapozása, az önbizalom erősítése, a szocializálódás elősegítése.
- Az együttéléshez szükséges készségek, jártasságok formálása, amelyek megalapozzák a szocializálódáshoz szükséges erkölcsi, akaratit tulajdonságokat.
- „Kiegyensúlyozott, boldog állapot” létrehozása.
- Egymás elfogadása.
- Integrációt elősegítő csoportalakítás.
- Az aktív érzékenység alapozása az emberi és természeti környezet hatásaira, a környezettudatos magatartásra.
- A hagyományörzés és természetóvás motiváló hatásának folyamatos éltetése.

A szocializálódás alakulásának szinterei

1. A beszoktatás időszaka,
2. Együttlét a mindennapokban,
3. Óvodai ünnepnapok.

1. A beszoktatás időszaka:

Az óvodakezdés első benyomásai óvodai „életre szóló” élményeket adnak, meghatározzák a gyermeknek, a szülőknek egyaránt az óvodához való viszonyát és a létrejövő kapcsolat minőségét. Programunkban ez a közismert tény válik a szocializációs nevelés mozgató erejévé.

A beszoktatás célja

A gyermeket az új környezetben kedvező érzelmi hatások érik, minél rövidebb idő alatt szerezzen olyan biztonságérzetet, amely meghatározza további szociális cselekvésének alakulását.

Óvodapedagógusok a folyamatban

A gyermek óvodába lépése előtt személyes kapcsolatot teremtünk, ismerkedünk a családdal és az óvodába kerülő gyermekkel. Megbeszéljük a szülőkkel, hogy számítunk a segítségükre és a gyermek beszoktatásában partnerek lesznek. Meghívjuk a szülőket, hogy a gyermekkel együtt látogassanak el a csoportba. A bejáró gyermek szüleivel is próbálunk együttműködni, személyes kapcsolatot teremteni. Fontos a kölcsönös együttműködés a beszoktatás során. A „szülőkkel együtt” - beszoktatás lehetőségét biztosítjuk.

A családi háttér ismeretében törekszünk megismerni, megérteni a gyermek érzelmi megnyilvánulásait. Alkalmat és lehetőséget teremtünk a gyermek pozitív érzelmeinek kiváltására:

- a testi szükségletek kielégítésével,
- a derűs, biztonságos környezet létrehozásával,
- a „kötődés” - szükséglet kielégítésével,
- a megerősítő, elfogadó magatartással,
- az értékek, élmények nyújtásával,

A nevelési év folyamán a csoportban lévő gyermekeket az új társ (társak) elfogadására hangoljuk. Fontos, hogy a gyermekek biztonságérzetük tudatában várják, és nyílt odafordulásukkal segítsék az új gyermeket. Az óvodába lépéshez barátságos, melegséget árasztó környezetet alakítunk ki, tevékenységre készítő eszközökkel. Beleérző képességünk által segítjük a gyermek biztonságérzetének kialakulását.

Tudjuk, hogy a gyermek akkor fejleszhető, ha „szeretve érzi magát”, mert elfogadjuk olyannak, amilyen (Gordon, 1994). Számára fontos az állandó, megbízható, személyes kapcsolat.

Szeretetteljes magatartással az egyes szülőkhöz, gyermekhez elfogadó odafordulással segítünk az „átállás” nehéz folyamatában. (A gyermeknek sokat segítünk, ha a szülők is elfogadnak minket.). Az érzelmi kötődések mielőbbi létrejöttéhez hitelesen alkalmazzuk a megerősítés, a dicséret személyre szóló formáit. Ez a régebben járó gyermekekre is ösztönzően hat, az új társakkal való törődést utánzással ők is gyakorolják. Az évközben érkező gyermekek fogadásában is körültekintőek vagyunk. Programunk a beszoktatási időszakot tekinti a családdal való együttnevelés kiindulópontjának.

Tudatosan törekszünk saját érzelmi kifejezőmódunkat hitelessé, sokszínűvé tenni, és a gyermeki érzésvilágba való beleélési képességünket fejleszteni. Arra törekszünk, hogy az óvoda alkalmazottai és a gyermekek, a gyermekek valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze és az együttes tevékenységek élményei határozzák meg. Ennek tudatában alakítjuk a gyermek *erkölcsi érzelmeit*: szeretet, barátság, elfogadás, megértés, tisztelet. Formáljuk *erkölcsi tulajdonságait*, mint például a segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, együttérzés, tettekkészség, bátorság stb. A gyermek *intellektuális érzelmeit*, - a kíváncsiságot, a rácsodálkozást, a felfedezést, a

sikert, az aktivitást – a néphagyományőrzés és természetszeretet hatásrendszerével tudatosan ébren tartjuk, fejlesztjük, ezzel segítjük a szokás- és normarendszerének megalapozását.

Az esztétikai érzelmek alakításában a harmonikus környezet, a népművészeti alkotások nyújtotta élményekre építünk.

Fokozzuk a szülőknél az igényt, hogy felelősséggel vegyenek részt gyermekük testi, érzelmi, értelmi fejlesztésében, felhasználva az óvoda nyújtotta lehetőségeket.

2. Együttlét a mindennapokban

A beszoktatás időszakában szerzett pozitív érzelmi benyomások segítik a gyermeket a szociális tanulás folyamatában.

Az egyes gyermek szociális viselkedési készségének szintjét befolyásolja a gyermek kommunikációs fejlettsége. Az egymás mellett játszástól az együttjátszásig, majd az együttjátszás és tevékenykedés során a „mintha” helyzetekben viselkedést gyakorol, tapasztalatokat szerez, alakul szociális készsége. A viselkedést megerősítő jelzések segítik a gyermeket a kommunikációban és abban, hogy megtanulja értékelni saját és mások cselekedeteit, megtalálja helyét a csoportban. A közösen átélt élmények a gyermekben az újra átélés vágyát erősítik, az együttműködés reményében alkalmazkodásra serkentik. A szociális viselkedéskészség egyre magasabb szinten jelenik meg.

Óvodapedagógusok a folyamatban

A beszoktatási időszakban megteremtett bensőséges kapcsolatokat a mindennapok tevékenységformáiban, a gyermek szocializációs fejlődése, fejlesztése érdekében segítjük, követjük. A róluk szerzett benyomások segítenek az egyéni bánásmódjának megválasztásában. A sajátos nevelési igényű gyermeket, valamint a HHH gyermeket is elfogadó szeretettel, példát mutató figyelemmel segítjük.

Lehetőséget nyújtunk arra, hogy a gyermek gyakorolja azokat a viselkedési, udvariassági formulákat, amelyek az emberi kapcsolattartáshoz, a csoportban éléshez nélkülözhetetlenek. A közös élményekkel az összetartozás érzését erősítjük. A csoportban kialakult biztonságot nyújtó szokásrenddel segítjük elfogadtatni a gyermekkel a csoport viselkedési szabályait. A hangnem, szeretetteljes kapcsolatteremtő stílus, minta a gyermek, a szülők számára, a gyermeket utánzásra ösztönzi.

3. Óvodai ünnepnapok

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja.

Programunk tartalmából fakad, hogy a néphagyományörzés erősíti az óvodai élet hagyományait, gazdagítja azt. Egy-egy eseményt mindig izgalmas készülődés előz meg. Ez az ünnepre hangoló örömteli közös tevékenykedés a gyermekek szociális viselkedésére maradandó hatást gyakorol.

A mindennapokhoz kapcsolódó gyermeki élet ünnepei

Programunkban hagyománya van a gyermekek **születésnapj** köszöntésének, számukra ez várva-várt esemény. A gyermek középpontba kerül, társai ráfigyelnek, vele törődnek, őt „ünneplik”. A szülőkkel közösen elfogadott köszöntési mód az érzelmi szükségletek kielégítését szolgálja.

Programunkban helyet kap az **Édesanyák ünnepnapja**. Az anya köszöntésére a gyermek érzelmi aktivitással készül. Mi óvodapedagógusok az érzelmi kötődés mélyítését szorgalmazzuk.

Óvodánkban megjelenő nemzeti ünnepek a gyermekben érzelmi benyomásokat keltenek. Az ünnep értelmét később szerzett ismeretek világítják meg. A **március 15.** vonulás, zászlós játéka, a közös éneklés a gyermekekben élményeket hagynak.

Évzáró – ballagás

Minden csoport évzáró műsorban ízelítőt ad az év során tanult versekből, dalokból, mesékből, melyre meghívjuk a szülőket, családtagokat és a partnereket. Az évzáróval egybekötve tartjuk a nagycsoportosok búcsúztatását.

A mindennapokhoz kapcsolódó hagyományörző életmód szokásörző napjai

Az évről-évre visszatérő, az időjárás változásaiból fakadó tevékenységek fontosak a csoportok életében. A közös élmények a gyermekek szociális kapcsolatrendszerét bővítik, erősítik, magabiztosságát növelik. Tanulja helyét a kortárscsoportban és a családban.

Jeles napok, ünnepnapok

A népszokásörző jeles napok, (Mihály nap, Szüreti nap, Márton nap, Mikulás, Luca napja, Karácsony, Farsang, Télűzés, Zöldágjárás, Húsvét, Komatálzás, Pünkösd) cselekményeit meghatározott rituálék szabályozzák.

Nagyon fontos, hogy mi óvodapedagógusok ebből mennyit veszünk át, amivel a gyermek érzelmein át a közösséghez tartozás életerzését kívánjuk alapozni. Ebben a folyamatban a lényeg: mindennek eljön az ideje, amire minden évben ugyanakkor és ugyanúgy illik készülni. Az újra átélés vágya motivál, cselekvésre késztet, a nagyobbak már a készülődés során felidéznek emlékeiket, tudják, mire készülnek. A kisebbek megérik növekedésük távlatát: „ha nagy leszek én is...”. Erősödik a nagyobb társak tisztelete a kisebbek megerősítése. Az évről - évre visszatérő hagyományok biztosságot, megnyugtató eligazodást jelentenek a gyermekek életében, erősödik a valahova tartozásuk érzése.

Óvodapedagógusok az ünnepnapokon

A mindennapok együttélésében gyakorolt szociális viselkedést, a jeles napok szokásai, viselkedésmintái gazdagítják. Az ünnepi készülődések élményeit a felnőttek bensőséges, hittel teli ünnepelni tudása maradandóvá teszi. Ezt a hitelességet erősíti az öltözékünk és az ünnepnapok mássága. Az ünnepi készülődésben az érzelemfokozó hangulati elemeket helyezzük előtérbe, az ünnepnap a gyermeknek a kiteljesedést adja. Egyes ünnepek előkészítésébe *bevonjuk a szülőket*. Alkalmat teremtünk a néphagyományokhoz kapcsolódó szokások megismerésére.

Az érzelmi és szocializálódást segítő nevelés személyiségfejlesztő hatása:

A tevékenység, a megismerés öröme gazdagítja a gyermek érzelmeit, ezáltal állandóan aktivitásra készíti. A valós világ jelenségeihez, a társakhoz és az önmagához való viszony kapcsolatrendszerében megtanulja érzelmeinek kifejezését, kezelését.

A szocializáció folyamatában a gyermek teljes személyisége fejlődik. A mindennapokban az önkipróbálási vágy szükséglete, a jeles napokon a „másképp” viselkedés vágya a szociális viselkedésben a gyermeket egyre magasabb szintre juttatja. A gyermekben alapozódnak azok a készségek, amelyek további fejlesztésének feltételei.

Alakul erkölcsi érzelme, tulajdonságai, szociális beleérző képessége, kapcsolatteremtésben kezdeményezővé válik, elsajátítja a társas együttélés viselkedésnormáit, értékrendszere megalapozódik. Az érzelmi élete kiegyensúlyozottá válik, amely alapul szolgál testi, értelmi, szocializációs fejlesztéséhez, fejlődéséhez.

A különbözőség elfogadására, megértésére neveljük, melynek folyamatában formálódik segítő és tolerancia készsége. Az udvariassághoz, az illemhez tartozó szokásokat: a köszönés, a megszólítás, a mással való, a máshol való viselkedés, a vendégfogadás, a kulturált étkezés alapformáit stb. az együttélés során gyakorolja, képes magáévá tenni.

A közös élmények, a tevékenységek állandó körforgása, a megerősítő szeretet kialakítja a gyermek biztonságérzetét.

A szűkebb és tágabb környezet megismerése, a nemzeti identitástudat formálása, a szülőföldhöz való kötődésének alapja.

Összegzés

A néphagyományörzés az érzelmi és erkölcsi nevelés hatékony eszközeként vonul végig programunkon. A változatos cselekvések gyakorlása során a gyermeket érzelmi életvitelében megerősíti, érzelmeit vállalóvá neveli. Mindez az óvodánk és a családok együttműködésében és kölcsönhatásában valósulhat csak meg.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében, szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

6.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

6.3.1. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv áthatja az élet minden mozzanatát, az óvodai nevelés teljes folyamatában jelen van, annak szerves része. Kiemelt feladatunk a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermek eredményes fejlesztése.

A hagyományörző szemléletű nevelésünk tudatosan ráirányítja a figyelmet az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére, szépségeire. A gyakori mondókázás, a mindennapos mesélés, az éneklés, a hagyományápoló tevékenységek gyakorlása, és egyéb művészeti nevelés adta lehetőségek által a gyermek intenzívebben részesül az anyanyelv élményében.

Az anyanyelv jelrendszerét a gyermek a játékos tevékenységek, a társas érintkezések során, utánzás alapján sajátítja el. A beszédtanulást befolyásolja a gyermek ép idegrendszere, a családi és az óvodai környezete. A gyermek óvodába lépéskor különböző szintű anyanyelv-ismerettel rendelkezik.

Az anyanyelv nevelés célja, feladatai

- Oldott, derűs légkör megteremtése, amelyben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédalképzése fejlődik és fejleszhető.
- Anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak kialakítása.
- A gyermek beszédalképzésének gondozása, fejlesztése.
- Helyes mintaadás az óvoda minden dolgozója részéről.
- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Óvodapedagógusok a folyamatban

A gyermek nyelvi fejlesztéséhez nélkülözhetetlen a *családok* anyanyelvi kulturáltságának ismerete. A kapcsolattartás során, - ha szükséges – meggyőzzük a szülőket az otthoni anyanyelvi élmények fontosságáról, az otthon és az óvoda világának találkozásáról: a szülői szó, az esti közös mesélések, verselések, beszélgetések mintát adnak a gyermeknek, további nyelvi fejlődésében.

Tudatosan törekszünk saját környezetünk beszédkulturájának csiszolására, a hátrányos helyzetből származó hiányosságok pótlására. Érezzük a felelősséget, hogy beszédpéldánk hat a gyermekekre, szülőre. A metakommunikációval együtt gondot fordítunk beszédünknek hangszínére, erősségére és tempójára.

Nyitott légkört teremtünk, melyben könnyen létrejön a kommunikációs helyzet: a szülő, a gyermek „szóra nyílik”. *Fontos* a nyugodt, természetes helyzet, ahol teret nyújtunk a gyermek közlési vágyának, ahol a gyermek nyíltan, őszintén beszélhet arról, ami őt foglalkoztatja. A gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, meglévő tapasztalataira, ismereteire és élményeire építve biztosítjuk a változatos tevékenységeket, melyeken keresztül a gyermeket sikerélményhez juttatjuk, új tapasztalatokat szerezhet az őt

körülvevő természeti és társadalmi környezetből. A beszédöröm a gyermekre ösztönözhat.

Kulturált, rövid, pontos megfogalmazással segítjük a gyermek beszédértésének alakulását. A gyermek a szóbeli közlés elemeit utánzásal sajátítja el, amit az óvodapedagógushoz való érzelmi kötődése erősít. A testközelség a gyermek elemi szükséglete. A személyes segítségnyújtás közben jó lehetőség adódik arra, hogy a felnőtt beszélgesse a gyermekkel. Fontos, hogy a gyermeket mindig meghallgassuk, ösztönözzük a gondolkodásra, támogassuk kérdések feltevésére és a feltett kérdések megválaszolására.

A beszéd nemcsak az érintkezés, a viselkedés-szabályozás hanem a gondolkodás eszköze is. A beszéd és a gondolkodás fejlődése szorosan összefügg. A gyermeki gondolkodás szemléletes cselekvő tevékenység, ezért feltétele a szókincs gyarapításnak az állandó cselekvés fenntartása.

Programunk sajátossága, hogy a gyermek spontán és tervezetten szerzett ismereteit rendszerezzük és bővítjük, így beszéde a változatos tevékenységek, élethelyzetek, érintkezések során fejlődik.

A játékot, a hagyományörző és a természetszerető tevékenységeket kísérő kommunikációs helyzetek lehetőséget nyújtanak a gyermek *differenciált fejlesztésére*. A szerep vagy „mintha” dramatikus játékok párbeszédei, a társasjátékok, a mozgásos játékok szabály megfogalmazásai mellett a népszokásörző tevékenységek is gazdagítják a gyermek szókincsét.

Általunk szervezett nyelvi játékok, a szavak játékából fakadó örömmérségen túl sikerélményhez juttatják a gyermeket. Tudatos fejlesztés céljából is kezdeményezhet párbeszédet, beszélgetést egy-egy gyermekkel vagy gyermekcsoporttal. Az aktivizáltatás - ösztönzés: a beszélgetés és beszélni hagyás a mi feladatunk. Megalapozódik, alakul közben a gyermek beszédfigyelme, beszélő magatartása, önuralma.

Fegyelemmel kísérjük egyes gyermek beszédértési, beszédtechnikai szintjét. A gátlások oldásához a báb „varázslatos ereje” nagy segítséget nyújt. A felismert beszédzavarok, hibák esetén a *szülőkkel és az érintett szakemberekkel együttműködünk*.

Az anyanyelvi nevelés szerves része a képeskönyvek nézegetésén keresztül, a könyvek szeretetére, az „olvasásra” nevelés. Az óvoda környezetében megtalálható könyvek (mese, vers, természetismeretek, hagyományápolás) az irodalmi élménynyújtáson túl hozzájárulnak a gyermek esztétikai ízlésformálásához, és lehetőséget nyújtanak az anyanyelvi szókincsük gyarapodásához.

Igényes válogatással érjük el, hogy a csoportjainkban lévő könyvek, ezt a szerepet töltsék be. Mindennapi beszédmintánk az irodalom szeretetére való nevelésben döntő hatású. A gyermek a mesélés alatt befogadó. Nemcsak az érzelmi hatásokat éli át, hanem benne „visszhangzik” hangunk, hangunk dallama, ritmusa, tempója, amelyet hiteles metakommunikációval kísérünk. Ez az érzelmetli hatás maradandó, a gyermeket utánzásra készíti. A megjelent beszéd „minőségét” a gyermeki adottságokon túl mintánk is meghatározza.

Az anyanyelvi nevelés személyiségfejlesztő hatása

A gyakori mondókázás elvezeti a gyermeket, a beszéddallam, az anyanyelv ritmusának megérzéséhez. A mindennapok szokásörző tevékenységeihez fűződő kifejezések a gyakorlás során valódi tartalmat kapnak. A jeles napokat kísérő hangulatfokozást, érzelmmélyítést kifejező szavak átkerülnek a gyermek mindennapi szóhasználatába.

A gyermek az oldott, elfogadó környezetben az anyanyelvét egész nap gyakorolja, utánozza. Szabadon fejezi ki önmagát, közlési vágya érvényesül. Befogadó és érdeklődő, másokat is képes meghallgatni. Élményeit képes elmondani, mondatokban kifejezni. Helyesen használja a nyelvtani kifejezésmódokat, ismeri a használt szavak tartalmát. A gyermek kognitív folyamatai - figyelme, érzékelése, észlelése, emlékezete, képzelete koncentráció készsége fejlődik, gondolkodása, alkotókészsége fogalmi szintre tevődik. A fejlődést elősegítő hagyományörző és természetszerető környezet megteremtése valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődésére, ösztönzőleg hat. Magabiztossága abban tükröződik, hogy szívesen beszél. A gyermeki biztonságérzet megerősödik, a gyermek teljes lényével érzi: elfogadják. Ez a megerősítés, a létrejövő kapcsolat indítja el a nyelvi kifejezőképességének további fejlődését.

Összegzés

Az anyanyelv a néphagyományörző programunkban kiemelt helyet foglal el.

A mindennapok egyszerű szóbeli közlése megértésén túl hozzájárul, hogy a népi életmód szavai ne merüljenek feledésbe. „Minden nemzetnek fő kincse a nyelve.” (Gárdonyi Géza). A szókincsfejlesztés, a praktikus intelligencia-alakítás egyedi jegyeket hordoz. A gyermek a nyelv elsajátítása során teljes személyiségében fejlődik.

6.3.2. Értelmi nevelés

Programunk játékba ágyazott hagyományörző tevékenységeivel kínálja a gyermekeknek a változatos cselekvésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségeit.

A gyermek tevékenységének az állandóságát, állandó érdeklődési vágya tartja fenn. A cselekvés során a gyermekben kellemes érzés, jóleső belső érzélem támad. Óvodánk nevelése a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az érzélem a gyermeki érdeklődés egyik irányító, mozgató ereje, így az érzelmi állapot mindig a cselekvés akarásának elindítója. A gyermek, ami iránt érdeklődik, törekszik megismerni, így indul a megismerés folyamata. Érzékszervein keresztül szerzi a tapasztalatokat, az érzelmi benyomásokat. Ugyanígy cselekvésre készíti, újabb és újabb próbálkozásra. Ezek az érzékszervi – mozgásos sémák tapasztalatai indítják el a tanulás folyamatát. Ezt a tanulási folyamatot felgyorsítja a környezet érzelmi hatástöbblete. A gyermek értelmi képességei fejlődnek.

Az értelmi nevelés célja

- A gyermek értelmi képességeinek alapozása, fejlesztése.
- Aktív cselekedtetéssel, az érzelmi hatások felerősítésével eljuttatni a gyermeket a szimbolikus, egocentrikus gondolkodástól a szemléletes, a tapasztalaton alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig.

Az értelmi nevelés feladata

- A gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése különböző tevékenységekben és élethelyzetekben.
- Értelmi képességek, a képzelet és kreativitás fejlődésének elősegítése.

Óvodapedagógusok a folyamatban

Megteremtjük a gyermek értelmi fejlesztéséhez szükséges optimális feltételrendszer egyensúlyát. A néphagyományörzés tevékenységeinek szervezése, beillesztése nagy körültekintést kíván, mert az ingerekkel elárasztott gyermek könnyen passzivitásba vonul.

A játéktevékenységen keresztül megismerjük a ránk bízott gyermekek egyéni sajátosságait. Megfigyeljük, ki mivel foglalkozik, mi érdekli, milyen ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkezik, az értelmi funkciója milyen fokon áll. A gyermekek játékában milyen élmények jelennek meg, amit „mintha” játékukban játszanak. Követjük, fejlesztjük képzeteiket, gyakoroltatjuk a megismerési funkciókat. Ha szükséges, élményeket nyújtunk, s olyan érzelmi hatásokat, amelyek megerősítik a cselekvésen keresztül szerzett ismereteket.

Megfigyelésünk során tapasztalatokat gyűjtünk a

- gyermek mozgásfejltségéről: hogyan végzi az egyszerű mozgássorokat, a nagymozgásokat, milyen a szem-kéz, szem-láb koordinációja, a finom-motorikus mozgások szintje, a térészlelése,
- matematikai jellegű tevékenységekhez való viszonyulásáról: a mikro és makró környezet mennyiségi, formai, és téri viszonyainak tapasztalása, matematikai fogalmak kialakulása.

A megfigyelések az egyes gyermek értelmi képességszintjének megállapításához szolgálnak adalékkul, ez az egyéni fejlesztés kiinduló alapja. (Megfigyeléseinket személyiséglapokon rögzítjük egységesen az óvodában.)

A megfigyelés során, számon tartjuk azokat a gyermekeket, akiknél nem tapasztalható belső szükségletből fakadó érdeklődés, nem fejtenek ki alkotó tevékenységet, a társas kapcsolatokban nem kezdeményezők. Fontos az elmaradás okának, hiányosságának feltárása a hátránycsökkentő tevékenységek biztosítása, a gyermekek fejlődésének elősegítése. A *családdal* együttműködve alakítjuk ki az egyes gyermekhez igazodó módszereket, amellyel az érintett gyermeket elindítjuk a fejlődés útján.

Programunk tartalma jó lehetőséget nyújt, az olyan helyzetekre is, amikor a gyermekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket. Magyarozatkeresésre, elgondolkodtatásra indítjuk őket, fedezzék fel a világot, éljék át az „aha” élmény örömét.

Fontos a motivációs helyzetek átgondolása, és a gyermek értékelése. A pozitív megerősítés hatására megtanul bízni önmagában.

Az értelmi nevelés személyiségfejlesztő hatása

A gyermek érzékszervein keresztül, tapasztalati úton ismeri meg az őt körülvevő világot. A hagyományápolás során átélt közös alkotó tevékenységek fejlesztik a gyermek értelmi képességeit, intellektuális élményeket kelt bennük, ez sikerre motiváló erő.

A sikerélmények hatására az emlékezeti bevésés erősebb és újra átélésre ösztönzi a gyermeket. Az érzelmi többlet, fokozza az értelmi fogékonyságát. A közös tevékenységek, a beszélgetések során ráérez az együttgondolkodás öröme, alakul kifejező- és problémamegoldó készsége, fejlődik gondolkodása.

Összegzés

A gyermek értelmi fejlődésének, fejlesztésének a feltétele a környezet nyújtotta érzelmi biztonság. Az érzelmi stabilitás, a felnőtt mintája, a motivációs helyzetek, a gyermeket cselekvésre készítik. Hagyományörző szemléletű nevelésünk az aktív cselekedtetéssel fejleszti az értelmi képességeket. A gyermek a *differenciált bánásmód* hatására jut el a saját értelmi képességeinek legmagasabb szintjére.

*„Hagyományaink annyit érnek,
amennyit gyermekeink fejlődéséhez,
azaz a holnap számára nyújtanak.”
(Falvay József)*

7. Az óvodai élet tevékenységformái

7.1. Néphagyományörzés a nevelés folyamatában

Az óvodákban folyó nevelést olyan szemléletmód szabályozza, amely tekintettel van a gyermekek egyéni fejlettségére, attitűdjére és alkalmas arra, hogy kialakítsa az együttéléshez szükséges szokásokat, a környezettudatos magatartáshoz az optimális feltételeket. Ennek keretét a népi hagyományok ápolása is képes megteremteni.

Az óvodai nevelésünkben a néphagyományok – mondóka, dal, mese, gyermekjáték – anyagából bizonyos válogatás eddig is érvényesült. Valamennyi csoportban a csoportösszetételtől, gyermekek életkori sajátosságaitól függ, hogy az általunk tervezett és vezetett nevelési folyamatba mit, mennyit és hogyan építünk be.

Programunk ennél bővebb lehetőséget kínál. Nemcsak a népművészet és a szokásörző jeles napok elemeit öleli fel, hanem a mindennapi élethez kapcsolódó tevékenységeket is. A néphagyományörző tevékenységeket tartalmilag és időrendileg egységes rendszerbe foglalja. Ennek összefoglaló keretét évszakonkénti rendezésben az „Évkör” mutatja (2. ábra)

Néphagyományörző tevékenység tartalma

A természetes anyagok közelsége motiválja a gyermeket. A gyermek kíváncsiságából fakadóan nyúl a természetes anyagokhoz (agyag, fonal és fa, termények, termések). Az anyagok jelenléte cselekvésre készíti, fejleszti az alkotóképességét. Az elkészült tárgyak népi gyermekjátékszerek továbbmotiválják tevékenységét, gazdagítják a játékát, alkotásra kész emberré teszik. Segítség nyújtása közben jó alkalom nyílik a beszélgetésre, a népmesék, mondókák, dalok felidezésére. A népszokásokhoz fűzött történetek hatást gyakorolnak erkölcsi ítéleteik alakulására, magatartáskultúrájukra, viselkedésmódjukra.

Az udvari játékok hagyományápoló tevékenységekkel bővülnek. A természetes anyagokkal való műveletek mellett az énekes játékok, a népi sportjátékok játszására is sor kerülhet. Az énekes játékok a zenei fejlesztésben és az érzelmi nevelésben, a népi sportjátékok az állóképesség, az egészséges küzdőszellem alakításában kapnak fontos szerepet.

Óvodánk udvara, környéke, a séták, a kirándulások lehetőséget adnak a természet, a *környezet megszerettetésére*, az évszakok változásaiból fakadó népi időjósítások felidezésére. A gyermekeket a közösen átélt élmények a szűkebb és tágabb környezetükhöz kötik, amelynek védelmezőivé válhatnak.

A szülőföld szépségének megláttatása, a környezet alakítása, amelyben a gyermek közvetlenül részt vesz, alakítja vizuális látásmódját. Ez az alap, melyre a gyermekek művészetre nevelése épül.

A népi kultúra tárgyai, a népköltészet alkotásai a gyermek érzelmein áthatva épülnek be ízlésvilágába. Zenei, irodalmi és vizuális nevelése is e gyökerekből táplálkozik, amelynek anyaga a népművészet értékes és szép alkotásai.

A mindennapi élet tevékenységei és a jeles napok a néphagyományokban szorosan összetartoznak. Az óvodában megjelenített jeles napokkal, szokásokkal színesebbek lesznek a hétköznapok, és fel lehet kelteni a gyermekek érdeklődését az egyházi és az úgynevezett „zászlós ünnepek” iránt is.

A névnapok közül elsősorban azok váltak jeles napokká, amelyekhez természeti megfigyelések és bizonyos munkafolyamatok kapcsolódtak.

Óvodapedagógusok a folyamatban

Néprajzi ismereteinket folyamatosan bővítjük. A gyűjtőmunkában számítunk a szülők és a nagyszülők segítségére.

A néphagyományörzés elemeit mértéktartóan jelenítjük meg az óvodai környezetben.

Az óvodai nevelés folyamatában megteremtjük a hagyományörző tapasztalatszerzés feltételeit és lehetőségeit. Ezáltal a gyermek és a szülők a természethez, a hagyományokhoz való kötődést egyénileg és együttesen is átélhetik, és azokat önmaguk számára újratehermenthetik.

Rugalmas napirendben, differenciáltan, a játéktevékenységbe ágyazottan tervezzük és szervezzük a hagyományörző tevékenységeket.

A helyi lehetőségekhez és igényekhez igazodóan alkalmazzuk az évkörös rendezési elvet. Kiválasztjuk a jeles napokat, a mindennapos hagyományörző tevékenységeket és az azokhoz kapcsolódó irodalmi és zenei alkotásokat, népművészetörző technikákat. Munkánkat segíti a függelékben található jeles napok hagyományörző tevékenységei – havi lebontásban. (Függelék)

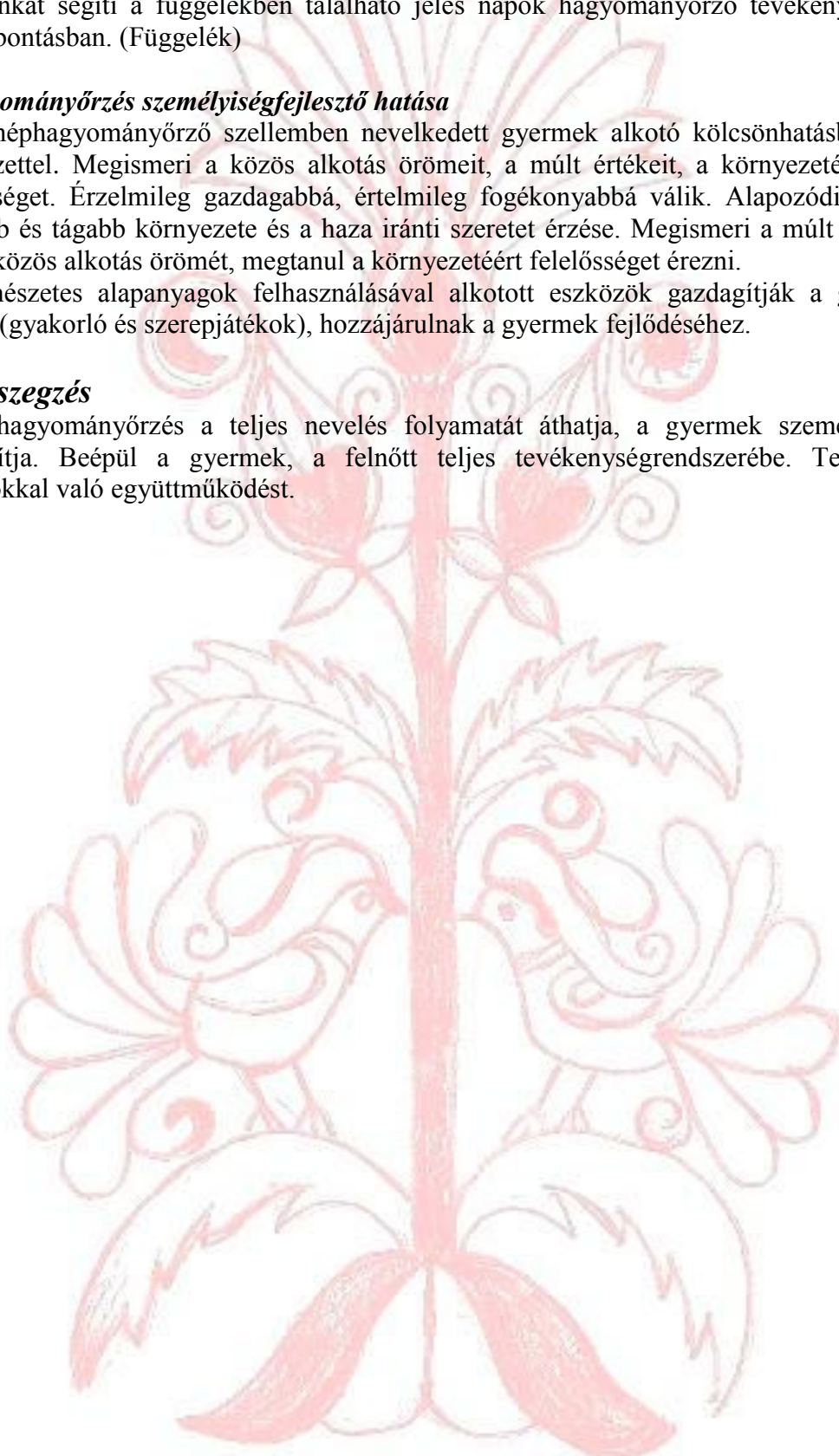
A hagyományörzés személyiségfejlesztő hatása

A néphagyományörző szellemben nevelkedett gyermek alkotó kölcsönhatásban él a természettel. Megismeri a közös alkotás örömeit, a múlt értékeit, a környezetért érzett felelősséget. Érzelmileg gazdagabbá, értelmileg fogékonyabbá válik. Alapozódik benne szűkebb és tágabb környezete és a haza iránti szeretet érzése. Megismeri a múlt értékeit, átéli a közös alkotás örömét, megtanul a környezetéért felelősséget érezni.

A természetes alapanyagok felhasználásával alkotott eszközök gazdagítják a gyermek játékát (gyakorló és szerepjátékok), hozzájárulnak a gyermek fejlődéséhez.

Összegzés

A hagyományörzés a teljes nevelés folyamatát áthatja, a gyermek személyiségét gazdagítja. Beépül a gyermek, a felnőtt teljes tevékenységrendszerébe. Teljesíti a családokkal való együttműködést.

7.2. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó - a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő élményt adó - tevékenységgé.

A játék és a hagyományörzés kapcsolata

Régen a gyermekek nevelése a több generáció együttéléséből adódóan nem csak a szülők feladata volt. A nagyszülők, dédnagyszülők a saját gyermekkorukban játszott játékok továbbadásával nemcsak szórakoztatták, tanítgatták unokáikat, hanem egyben lehetővé tették ezeknek a játékoknak a fennmaradását, továbbélését is. Ebben a vonatkozásban joggal mondhatjuk, hogy hagyományörzést is végeztek.

Programunk erre vállalkozik. A régen feledésbe merült, vagy éppen a mai generációk számára már ismeretlen játékok, népszokások, néphagyományok, hagyományörző tevékenységek, játékeszköz készítek felelevenítésre kerülnek. Ezzel színesedik, gazdagodik a gyermekek élete, bővül a nevelés eszköztára. Ez a komplex hatásrendszer nyugodt légkörben, kiegyensúlyozott derűs, óvodapedagógusi viszonyulással érhető el.

Programunk megvalósítása *azonos gondolkodást kíván* a játékról, ami meghatározza az óvodapedagógusok szerepét a folyamatban. A szempontok a következők:

- a játék az óvodáskorú gyermek életében,
- a játék feltételrendszere,
- az óvodapedagógusi viszonyulás a gyermek játékához.

Mit jelent az óvodás korú gyermek életében a játék?

A játék a kisgyermek legkomolyabb tevékenysége, létfontosságú, legfejlesztőbb alaptevékenysége. A játék örömforrás. Több forrásból fakad, a játék lényegéből adódik, abból a tulajdonságból, hogy a játék önmagáért való.

A játék célja maga a játék. Örömet okoz maga a cselekvés, manipuláció, elképzelés. A különböző funkciók gyakorlása, a ritmikus beszéd és a lépegetés ismétlése pl.: felnőttektől átvett régi mondókák, kiszámolókból, népi játékokban. A játéköröm nagyon gyakran a kellemes élmény újraéléséből fakad.

A gyermek játék közben ismerkedik a szűkebb és tágabb – az őt körülvevő világgal, megismeri a véletlen és a valószínű törvényszerűségeit. Összeköttetést jelent élő- és élettelen környezetével, ismerkedik, tapasztalatokat szerez, reagál. Kíváncsisága belső indíttatású, előhívott „tapogatózások” láncolata, amely ismeretszerzés is egyben.

A sokféle mozgásban kipróbálja az erejét, ügyességét, a térben egyre biztonságosabban tájékozódik. A játék állandó erőforrás, az *érzelmek, pszichikus elemek* megjelenésének domináns tere.

Az élményeknek meghatározó szerepük van a játéokban. A gyermek élményeit a játéokban sokszor rejtett formában, néha szelídített feszültséggel éli át. Segíti élményei, tapasztalatai feldolgozásában, a maga kedve szerint alakítja a megfigyelt valóságot.

A gyermek állandó belső készletét, hajlandóságot mutat a játéokra. A játék vágymegjelenítés is. A gyermek kívánsága, óhaja a játéokban mindig beteljesülhet, nem ütközik akadályba. Keresi helyét a felnőttek világában. (Például: önállósodási vágy, megismerési vágy, tevékenységi vágy, utánzási vágy, szereplési, magamutogatási vágy, mássá válózási vágy, mozgási vágy stb..).

A társigény, az ötletek elfogadására ösztönzi, az együttjátás kreatív együttműködést alakít ki, alakulnak a jó játék hagyományai. A gyermek első valódi játszótársa a családban is a felnőtt, vagyis a szülő, és az óvodapedagógus, akik utánozható mintát adnak a játéktevékenységekhez.

A választás és vállalás önkéntessége, az utánzó beleéléssel, fantáziával játszás képessége önkifejezésre készíti.

A konfliktusok birtoklási vágyból, önérvényesítési törekvésből, ellentétek ütköztetéséből, fakadnak. Ez természetes jelenség. A játéokban gyakorolható ezeknek a problematikus helyzeteknek az önálló megoldása (egyezkedés, rábeszélés, kompromisszumkötés). Az ÉN tudat erős dominanciája mellett megjelenik a TE és a MI fogalma. A közös játékot áthatja az összetartozás érzése is. Ez az a motiváló erő, amelynek hatására a gyermek képessé válik a játékhoz szükséges szabályok betartására.

A játék, a későbbi tevékenységformákat is megalapozza, így a munkát és a tanulást is.

A játék feladatrendszere

A hagyományörző tevékenységek beiktatásának a tartalmas, elmélyült játék az alapja. Ezért szükséges a feltételrendszer végiggondolása.

A megfelelő csoportlégkör nyugodt és biztonságérzetet kelt, melyben a gyermekek szabadon szervezik meg játékukat, önállóan választják hozzá a társat, helyet, eszközt, hogy élményszerzési lehetőségük a különböző játékformákban megjelenjen. Szeretetteljes légkörben könnyebb egymás elfogadása, a toleráns óvodapedagógusi minta példaértékű.

A hely a gyermekek szabad mozgását, biztonságát, játékuk térbeni kibontakozását szolgálja. A játék színtere a csoportszoba. Az óvodapedagógus a gyermekek közreműködésével állandó és ideiglenes játszóhelyeket alakíthat ki. Ügyelünk arra, hogy a különböző játszócsoportok ne zavarják egymást.

Az építőjáték állandó helyet kap, így a nagyméretű elemekkel, textíliákkal az építkezés több napon keresztül folyhat. A gyermekek a csoportszoba kisebb, mozgatható bútorait, a térelválasztó elemeket is saját elgondolásaik alapján variálják játékaikban (pl.: hintó-, vár-, barlang-, stb. építések).

A játék további helye az udvar, melyet csoportonként tagolunk. Az adott udvarrészen átélt játék és környezetalakító élmények hatására a területet mindinkább a sajátjuknak érzik, gondozzák, felelnek rendjéért. Az udvar alkalmas a mindennapi játékok mellett a népi játékok játszására, népi játék-készítések, kismesterségek gyakorlására is (fűszöves, koszorú készítése).

Az óvoda területén kívül is adódhat hely játékra Pl.: iskolai pálya, szabadidő park; kirándulások alkalmával erdőkben, réteken stb. *Fontos* az óvodapedagógus helyismerete.

A játékidő a napirend sajátosságából fakadóan folyamatos. A gyermekek a délelőtti elkezdődő játéktémát nemcsak délután, hanem akár több napon keresztül is játszhatják. Addig folytatódhat, amíg kedvelt tevékenység, amíg az a gyermekek számára érdekes, élményt és örömet ad.

A napirendben szereplő egyéb tevékenységek belesimulnak a játék folyamatába. Időlegesen megszakítják ugyan, de nem tördelik szét. Körültekintő szervezéssel a hagyományörző kezdeményezések, tevékenységek helyének és idejének megválasztása az elmélyült játékot nem borítja fel. A konkrét szervezést igénylő kötött időpontú tevékenységek kivételt képeznek (pl. szervezett mozgás, bábszínház, kirándulások, stb.).

A játék eszközei. A mai kor játékpiaца ezrével kínálja a különféle játékeszközöket. A jó ízlésnek, a játék funkciójának nem minden játék felel meg. A játékszerek megválogatásában tükröződik az óvodapedagógusi igényesség. Arra törekszünk, hogy a játékok legyenek esztétikusak, igazodjanak a gyermekek életkorához, segítsék elő sokoldalú fejlődésüket. Fontos, hogy fantáziálásra, gondolkodásra, problémamegoldásra serkentsen.

A mai játékeszközöket harmonikusan egészítik ki az ősi népi játékeszközök, rongybabák, falovacskák stb. Értékük az alábbiakban rejlik:

- természetes anyagokból készültek, kapcsolódnak a természeti környezethez,
- hordozói egy sajátos ízlésvilágnak, ízlésformáló hatásúak,
- fellelhetőek a felnőttek munkaeszközeinek, használati tárgyainak kicsinyített másai,
- az eszközökben megjelenik az egyszerű ember találékonysága, furfangossága

A játékeszközök lehetnek még a környezetben fellelhető dolgok is: kavics, falevél, bot, ágdarab

A dramatikus játékeszközök ösztönzik a gyermekeket fantáziájuk szárnyalására. Az esztétikus textíliák, a színes leplek, az ízlésesen elkészített korona, palást, tarisznya, mind elindítói lehetnek egy-egy szerepjátéknak, mesedramatizálásnak, spontán „mintha” játéknak. Ezek az anyagok a konstruáló játékban is új színpontként jelennek meg.

A gyermeki önkifejezőmódokat a *bábozás eszközei* teljesítik ki. Fontosnak tartjuk a báb és a dramatikus eszközök állandó jelenlétét és helyét a csoportban.

A játék tartalma

A hagyományörző életmódban is a gyermekek saját elhatározásuk és kedvük szerint játszanak. A játék „klasszikus” tartalma kiegészül népi játékokkal.

Ezek közé sorolhatók:

- *az énekes-táncos játékok*, (szembekötösdí, gyűrűsdí, párcserelő játékok, fogyó gyarapodó játékok, leánykérő játékok, lakodalmas játékok, vásáros játékok, furfangos és szórakoztató játékok)
- *a mozgásos és küzdő játékok*, (versengő, váltást tartalmazó játékok, hidas játékok).
- *a népszokásörző dramatikus játékok* (a jeles napokhoz kötődő játékok).
- *A népi játékszer készítése* (bábuk, játékbútorok, rongybabák, csutkababa, töklámpás, kukoricaszárból kunyhó készítése)

Mindezek színesítik, új tartalommal töltik meg a gyermekek játékát.

Az óvodapedagógus viszonyulása a gyermek játékához

Az óvodapedagógusokat a fantáziát serkentő és kíváncsiságot ébresztő derű jellemzi. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékapcsolatok kialakulását. A gyermeki személyiség megismerésére törekszünk. Ehhez a játék sokrétű információt nyújt. A gyermek játékának követése intenzív együttélést kíván. A „játékból való olvasni tudás” empátiát, tapintatot, megfelelő szintű intelligenciát követel. Az óvodapedagógus ráérez a gyermek lelkiállapotára, empátiája segítségével a felmerülő problémák okát kutatja. Magatartásával képes feloldani a feszültséget, illetve az elszigeteltséget, aminek az óvodapedagógus és a gyermek közötti jó kapcsolat, érzelmi kötődés az alapja. Megerősítő viselkedésével alakítja a csoportban a toleranciát, elfogadhatja a magányos vagy az agresszív, azaz eltérő viselkedésű gyermeket. Az óvodapedagógus *beavatkozása* csak mintaadás, megoldási lehetőségek felállítása, választhatóság, valamint a testi épség megőrzése szempontjából indokolt.

Elemzőképességünk, intuíciónk adnak eligazítást abban, hogy az adott gyermeki játék igényli-e egy újabb ötlet, vagy eszköz adását. Mérlegeljük, jelent-e továbblépést, ha a felnőtt bekapcsolódik (nem irányít) és egy-egy apró cselekvéssel, mozzanattal új lendületet adunk, perspektívát kínálunk.

A hagyományos játékeszközök motiváló hatása mellett gondoskodunk a dramatikus népszokások játékaikhoz szükséges kellékekről, hangulati elemekről. Közös játékra inspirálunk. A színvonalas bábjáték hatására a gyermekek kedvelt tevékenységévé válik a bábozás. A csoport játékszintje általában a mi viszonyulásunkat tükrözi.

Élmények nyújtásával gazdagítjuk a játékot. Az együttes játékban az óvodapedagógus lehet egyenrangú játéktárs, alárendelt irányított, vagy mintaadó modell is. Mintaadása a gyermeket utánzásra készíti. A gyermeket az utánzás mellett a szabályok is segítik az eligazodásban. A szabályok nemcsak a társasjátékokban, hanem a játékeszközökkel való bánásmódban, magában a játékban vagy a szokásrend alakításában is megjelennek.

A gyermeki önállóság a játék szabadságában teljesebbé válik, az óvodapedagógus ezt tiszteletben tartja, a gyermekek által vállalt szabályokkal együtt. A játékszabadság nélkülözhetetlen elemei a szabályok. Szokássá válásukkal megteremtjük a játéktevékenység nyugalmát a teremben és az udvaron. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakoztatását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Tudatosítjuk a *szülőknél* a játék személyiségfejlesztő hatását.

A játék személyiségfejlesztő hatása

A játékban a gyermek teljes személyisége fejlődik. A játéknak az értelmi képességre gyakorolt hatása jól mutatkozik az érzékszervek működésének pontosabbá válásában. Fejlődik az észlelés, a megfigyelő-képesség, az önkéntes és szándékos figyelem, az emlékezet és felidézés, a képzelet működése, a gondolkodás. A játék közben felmerülő nehézségek leküzdése alakítja a gyermek intellektuális tevékenységét. A szituációk létrehozása megmozgatja a gyermek alkotó képzetét, fantáziáját. Fejlődik szellemi aktivitása, beszédkészsége, problémaérzékenysége, helyzetfelismerő képessége, kommunikációja.

A gyermek mozgáskészsége is fejlődik. Újfajta mozgásokat tanul, melyeket a szabadban és a teremben egyaránt gyakorol. Alakul térérzékelése, fejlődik nagymozgása és a szenzomotoros közegessége.

A gyermek közel kerül az erkölcsi szokások felismeréséhez, elfogadásához. Formálódik erkölcsi ítéletalkotása, alakul illembeli viselkedése, udvariassága.

Az átélt játékélmények, sikerélmények vagy kudarcok erős érzelmeket váltanak ki. A gyermek tanulja érzelmeinek kezelését. Feszültség levezető hatása a gyermeket oldottá teszi. A siker újraéltési vágya kitartásra ösztönzi, pszichikuma fejlődik, erősödik.

A játék felerősíti a szocializálódás folyamatát. A játékban a gyermek felfedezi a másikat, és más képet alakít ki önmagáról is. A közös játék öröme, az élmény együttes megtapasztalása alakítja a társakhoz való viszonyát, különbözőségük elfogadását. Megjelenik az együttérzés, kibékülés, vigasztalás, kivárási, engesztelés érzése. Kommunikációs kapcsolatteremtő készsége fejlődik.

A játékkörnyezet derűs harmóniája, biztonságot adó légköre, áttekinthető rendje ösztönzi a gyermeket a játékrend betartására. Mindezek hatására alakul a fegyelem, ami nem csupán játékfegyelem.

Összegzés

A jó légkörű játékban a néphagyományörző tevékenységek érzelmi többlettel a gyermek élményeit gazdagítják. A tartalmi gazdagítás kiteljesíti a felszabadult játék személyiségfejlesztő hatását. Ebben a folyamatban a gyermek személyisége a legteljesebben fejlődik és fejleszhető.

7.3. Mozgás

A mozgás és a néphagyományörzés

A népi életmódban az anya és az apa gondoskodott gyermeke ügyességéről, erőnlétéről, az esztétikus, harmonikus mozgás alakításáról. A gyermek mintát kapott a családban, a társaktól, a tágabb közösségtől. Felnőtt korára a játékok, a dramatikus szokások viselkedésmintái mellett, a néptánc mozgáselemeit is magáévá tette.

A mozgás az érés folyamatában a fejlődő gyermek természetes szükséglete. A program sokrétűen elégíti ki a gyermek mozgásigényét. Tudatosan segíti a mozgás és az észlelési funkciók összerendeződését. Nagy hangsúlyt fektet a kondicionális képességek közül az erő és állóképesség fejlődésére, a helyes testtartásra, az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztésére, mint minden összerendezett mozgás alapjára. A mozgás nem szűkül le a testnevelési foglalkozások, mondókás-énekes játékok körére, jelen van az óvodai élet minden területén.

A mozgásfejlesztés célja, feladatai

- A természetes mozgáskészségek fejlesztése, stabilizálása.
- A mozgáselemek beépülésének segítése a természetes mozgások sorába.
- Az egészséges testi fejlesztés:
- A testi képességek és az ellenálló képesség alakítása, a szervezet erősítése.
- Differenciált terheléssel az egyensúlyérzék, a ritmusérzék, a motorikus képességek fejlesztése, a testséma és a helyes testtartás alakítása.
- A térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése.
- A mozgásműveltség, a mozgáskoordináció fejlesztése, különösen a népi mozgásos és egyéb játékok által.
- Rendszeres, aktív mozgáshoz szoktatás, a mozgásszükséglet fenntartása.
- Az egészséges életmódra való készségek, jártasságok alapozása.
- Családi szemléletformálás.
- Egészségóvás megelőzéssel.

A mozgás tartalma

- Spontán, szabad mozgás.
- Szervezett testnevelés.
- Mindennapos mozgás.
- Kirándulások, séták.

Szabad, spontán mozgás

A mozgást nem kell külön megszerettetni a gyermekkel, mert az állandó belső késztetést érez a mozgásra, örömmel és természetes módon gyakorolja azt.

Az óvodaudvar és a közeli kirándulóhelyek lehetőséget nyújtanak a mozgásformák gyakorlására, miáltal a gyermek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A mozgásos népi játékok tere is valójában a kinti tér: szembekötösdí, labdacica, célbadobás, ugróiskola, kötélhúzás, várvédők stb. Az óvodapedagógus a téli időszakban játékokat szervez, csúszkálást, szánkózást, hógolyózást stb.

A mozgásos játékok során is a gyermek választhatja meg játékát, társait. A szabadidőben zajló szervezett mozgásos játékokban a gyermek önként vesz részt. Nagy hangsúlyt fektetünk a társra figyelésre és az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztására.

A tudatosan szervezett testnevelés tartalmát a természetes emberi mozgások, mint a járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, emelés-hordások, egyensúlyozások, a mozgásos játékok alkotják, ezáltal fejlődik ügyességük, gyorsaságuk.

A testnevelés kötetlen és szervezett formában:

- **A mindennapokban** sok játékkal, a testnevelés foglalkozásokon már kipróbált gyakorlatok, mozgásformák beiktatásával, pergő ritmusú, frissítő mozgással.
- **A testnevelés, amit** heti 1 alkalommal kötelező jelleggel szervezünk, állandó napokon.

Óvodapedagógusok a folyamatban

Tapasztalatokat szerzünk a *család* mozgás kultúrájáról, a gyermek mozgásfejlettségi szintjéről. A mozgásszükséglet kielégítéséhez olyan feltételeket teremtünk, amelyben a gyermek mozgásöröme, aktivitása kiteljesedik.

A játéktevékenység során mozgásos játékokat kezdeményezünk, vagy a gyermekek spontán kezdeményezését erősítjük. Céltudatosan szervezzük a népi mozgásos játékokat a teremben, a szabadban. Odafigyelünk a küzdőszellem fejlesztésére, a testséma alakítását kiemelten kezeljük. Figyelemmel kísérjük a betegségből visszatért gyermekek állapotát, a kisebbek állóképességének, az egyes gyermek terhelhetőségének határait.

A szervezett testnevelés fejlesztő hatását tudatosan tervezzük.

A tornaszerek egy része a játéktevékenység gazdagítására is lehetőséget nyújt. Más részük mászáshoz, labdaütögetéshez, guruláshoz, egyensúlyi játékokhoz, szőnyegek, maroklabdák, babzsák, kendők, a speciális tartásjavító, korrigáló gyakorlatokhoz, vagy a mozgásos, sportos népi gyermekjátékokhoz hasznosak.

A séták hosszát, a kirándulások helyszínét a gyermekek életkorához, érdeklődésükhöz, edzettségükhöz igazítjuk. Gondos szervezés előzi meg ezeket az alkalmakat.

A jó hangulatú szervezett testnevelést szolgálja: a körültekintő szervezés, a játékos hangvétel, rövid, érthető utasítások, a kevés várakozási idő, a foglalkozásvezetés pergő üteme. A pozitív megerősítés, mozgásminták mutatása, a jókedvű mozgásra dominál.

A mozgás személyiségfejlesztő hatása

A mozgás kedvezően befolyásolja a gyermek szervezetének növekedését, anyagcseréjét, fokozza a teljesítő képességét. Segíti az új mozgásformák kialakulását, begyakorlását, a mozgásszervek fejlődését. Alakítja a mozgásszokásokat, és a játéktudat szintjét.

A mozgásos játékok erősítik a társra figyelmet, az együttműködési készséget, leszoktat az önzésről. A szabálytartás az önuralmat erősíti, alakul az egészséges versenyszellem. Fejlődik a gyermek kitartása, koncentráció képessége és állóképessége. A mozgás öröme, érzelmi hatásokat vált ki.

Fejlődik a gyermek érzelmi, szociális és értelmi képessége. Harmonikus, összerendezett mozgása hat gondolkodás-fejlődésére, találékonyságára és kombinatív képességére.

Összegzés

A gyermek mozgásán keresztül ismeri meg a világot. Programunkban a mozgásfejlesztés tartalma bővül a népi sportjátékok nyújtotta mozgásformákkal. A nap folyamán a gyermek állandó „mozgásban van”. A tapasztalatok hiányában még nem látja minden mozgásának a következményét. A felnőtt az önpróbálkozásnak teret ad, türelemmel kivár, balesetveszély esetén lép közbe.

7.4. Az esztétikai neveléshez kapcsolódó tevékenységek

Az esztétikum és a néphagyományörzés

A népi kultúrában az ember a természettel összhangban élt, harmonikus környezetet teremtett. Az ember az őt körülvevő tárgyakat vizuális jelrendszerrel látta el. Ezek a tárgyak esztétikai értéket hordoznak, ugyanúgy, mint szellemi alkotásaik. Programunk sajátosságából fakad, hogy az esztétikai nevelésben fontos szerepet kap a tárgyi és a szellemi népművészet. Egyes területei áthatják a gyermeki tevékenységformákat, gazdagítják a cselekvési lehetőségeket:

- *A népköltészet:* mondókák, népmesék, szólások, közmondások, találós kérdések, rigmusok, köszöntők, altatók, mondák
- *A népi díszítőművészet:* fonás, szövés, agyagmunka, tojásfestés, varrás
- *A népzene, népi gyermekjátékdalok,*
- *A népi gyermekjátékszerek és játékok,*
- *A népi színjátás, dramatikus népi játékok:* pl.: karácsonyi pásztorjáték, betlehemezés, farsangi alakoskodás, pünkösdlő

Az esztétikai nevelés célja, feladatai

- Az esztétikum felfogásához szükséges képességek megalapozása.
- Megláttatni a szépet a környezetben, a természetben, a művészetben.
- Ízlésformálás,
- Önálló alkotásra készítés,
- Tehetségfejlesztés.

Óvodapedagógusok a folyamatban

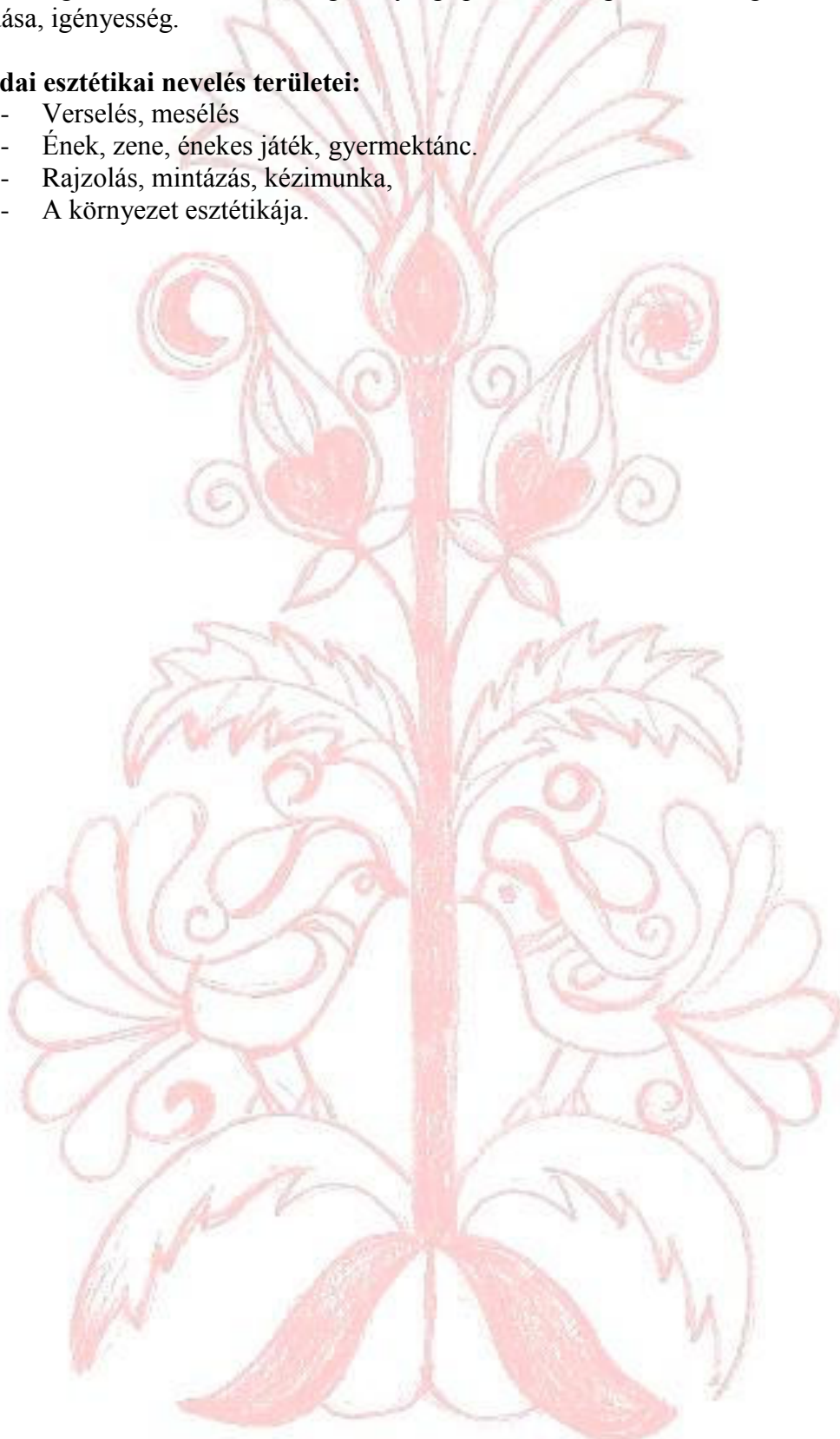
Személyes példával a művészetek, a környezet nyújtotta szépségek felismerésére nevelünk. Megfelelő kulturáltsággal használjuk környezetünk eszközeit, tárgyait. A gyermek esztétikai igényét alakítjuk, formáljuk.

Az esztétikai nevelés személyiségformáló hatása

Az esztétikai nevelés komplex és mégis egyedi folyamatában az egész személyiség fejlődik. Alábbi személyiségjegyek alakulnak: szép iránti nyitottság, alkotási vágy, önálló alkotókészség, művészetek iránti fogékonyság, problémamegoldó készség, különbözőség elfogadása, igényesség.

Az óvodai esztétikai nevelés területei:

- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.
- Rajzolás, mintázás, kézimunka,
- A környezet esztétikája.

7.4.1. Verselés, mesélés

Az irodalom és a néphagyományörzés

A mondókákat, a meséket régen a szájhagyomány élte. A kisgyermeket születésétől „irodalmi környezet” vette körül. Az altatók, a dúdolók, az ölbevevők érzelmi biztonságát erősítették. A természettel, az emberi környezettel kapcsolatos népköltészeti alkotások végigkísérték a gyermekkort. A program ezt az irodalmi hatást kívánja őrizni.

A néphagyomány-ápoló pedagógiai programban a mese, vers, mondóka anyag zömmel a népköltészet tárházából származik, a gyermek érzelmein át épülnek be ízlésvilágába, alapozzák meg kulturális anyanyelvet.

Az irodalmi nevelés célja, feladata

- A gyermek szívesen hallgassa a mondókát, verset, mesét, váljon az irodalmi élmények érzékeny, aktív befogadjává.
- A változatos irodalmi élmények nyújtásával a vágy felébresztése a könyv, a színház iránt. A későbbiekben így válhat a gyermekből lelkes olvasó, színház- és múzeumlátogató, az esztétikai élményekre érzékeny, művelt ember.

Az irodalmi anyag tartalma

Az óvodáskorúak verse elsősorban a **népi mondóka**, melyeknek nagy része mozgással is lejátszható. Ezen mozgásos játékok nagy segítséget nyújtanak a mozgáskoordináció, az egyensúlyérzék fejlesztéséhez, a térérzékeléshez, az egymásra figyeléshez, testünk, érzékszerveink megismeréséhez, a ritmusérzék alakításához. Fontos szerepük van az érintésben, az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-gyermek közötti érzelmi kötődés megszilárdításában.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés, a kisgyermek mentális higiénia szempontjából elmaradhatatlan eleme. A mese a mindennapi valósággal össze nem egyeztethető, amiről szól mesebeli. A mese egyben reális gondolatokat is közöl a gyermekkel, közli, hogy a világban jelen van a jó és a rossz is. A mese a gyermek érzelmi-értelmi és nemzeti fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A néphagyomány-ápoló irodalmi nevelésben nagy szerep jut a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez, változásaihoz kapcsolódó mondókáknak, meséknek, találós kérdéseknek, szólásoknak, közmondásoknak és dramatikus népszokásoknak.

A népköltészen túl klasszikusok, kortárs irodalmi művek főleg gyermekek számára írt **versek, elbeszélések** is helyet kapnak az irodalmi anyagban. A gyermekek számára kedvelt ritmikus, szójátékos, gyermekekről, állatokról szóló, költői képeket tartalmazó, és humoros verseiket használjuk fel. *Fontos* az anyagválogatásban az egyensúly megteremtése.

A versek, mesék ismétlése dramatizálással, bábozással történhet. A bábozás lehet a gyermek első „színházi” élménye. A kicsiknél még inkább a paraván nélkül, a nagyobbaknál már többféle módon történhet. A gyermek bábozásához a gyermekkéz által mozgatható bábokat készítünk, szerzünk be. A bábozás szerepe fontos, mert a báb szóra készítet. A mese, vagy a dramatikus népszokás élménye, a játszásra ösztönző népszokás jelenléte a gyermeket spontán dramatikus játékra készíti.

Óvodapedagógusok a folyamatban

Benyomásokat szerzünk a *család* irodalmi, művészeti érdeklődéséről, és megismerjük az egyes gyermek otthonról hozott irodalmi élményeit, verselési, mesélési szokásait.

Biztonságot adó légkört teremtünk, ahol a gyermek bátran kezdeményezheti az általunk, vagy szülő által hallott irodalmi élmény átadását. Előadásunk összhangban van metakommunikációs jelzésekkel, így lesz verselésünk, mesélésünk hiteles, a gyermek reprodukív alkotó képzeletére ható, fantáziagazdagító.

A drámapedagógiai szemlélet jegyében segítjük a gyermek önálló dramatikus és bábos kezdeményezéseit. A rendszeres lehetőségnyújtás, megerősítésünk eljuttatja a gyermeket, hogy egyre gazdagabb szókincssel, egyre magasabb dramatikusjáték szinten adja vissza élményeit. A dramatizálásnál, ahol kell, ott segítünk. A mese cselekményének eljátszásán van a hangsúly, kerüljük a szöveg betanítását, hagyjuk a gyermeket játszani a fantáziájával, és a nyelvvel. Figyelmet fordítunk az irodalmi környezet megteremtésére.

Építünk a gyermek által kialakított spontán helyzetre, de kezdeményezhetünk mi is. *Az átgondolt anyagválogatást* az irodalmi anyag tudatos időrendi ütemezése előzi meg.

Jó, ha az irodalmi élmény nyújtásának *állandó helye* van, ahol a gyermekek által használt mesekönyvek, hangszerek, bábok, dramatikus kellékek helyezhetők el.

Igazodunk a *mesélés* állandó időpontjához. A mesélés helye: lehet a csoportszoba meghatározott kuckója, meseszőnyege, sarka. Mondókázni lehet a hangulatban hozzá kapcsolódó foglalatosságok közben is.

Megteremtjük a meséléshez szükséges családi, szeretetteljes légkört. A mesélést és a befogadást nem zavarják külső elterelő ingerek. Egész lényünk árasztja azt, amit közvetíteni akarunk. Szemkontaktust teremtünk, mesélésünk hatására a gyermek belső képet alkot.

Az irodalmi nevelés személyiségformáló hatása

Beszédmintánk alapján a befogadás, a gyakorlás által a gyermek kiejtése csiszolódik, gyarapodik szókészletük, beszédkedvük, artikulációjuk fejlődik. A mechanikus bevésésből fakadó sikerélmény ösztönzően hat a gyermek értelmi fejlődésére, fejlesztésére, tanulási folyamatára. Anyanyelve, irodalmi szépérzéke tökéletesedik.

A népmesék, mondókák, az irodalmi művek hallgatása, mondogatása közben erősödik az egymás iránti figyelem, az összetartozás érzése is. Az irodalmi élmény érzelmeket vált ki a gyermekben, alakítja belső képi világát. A gyermek átéli a sok pozitív érzelmeket, örömet, boldogságot, lelkesedést, csodálkozást, derű mellett a negatív érzéseket, igazságtalanságot, szomorúságot, bánatot is. Az ismétlések, a dramatikus játékok, a bábozások lehetőséget nyújtanak az irodalmi élmény újra átélésére, az önálló fantáziadús alkotásra.

A népi mondókában rejlő ritmikusság képes a gyermeket vidámabb, jobb hangulatba emelni, a belső mozgásfeszültségét levezetni, mozgását összerendezettebbé alakítani. Konfliktuskezelési módjuk, problémamegoldó készségük a népmesei minták hatására alakul. A népmesék cselekménye állásfoglalásra készíti a gyermeket, ami erkölcsi érzékük, avagy ítélőképességük alakulását segíti. Az élmények hatására, kötődésük alapozódik a népköltészet értékei iránt.

Összegzés

Óvodánkban szerzett esztétikai, irodalmi élmények és a népköltészet értékközvetítő hatásai a fejlődő személyiség irodalomhoz való későbbi viszonyát befolyásolják. *Fontos*, hogy a mindennapokban az irodalom nyújtotta érzelmeket természetes viselkedésmóddal közvetítsük:

” Ezt a kincset nem lehet médiára, könyvre, kazettára bízni. Véren át és lelken át, tenyérből tenyéren, testtel a testhez érve, zöldellő búzacsíra fölé hajolva vagy épp az ünnepi gyertyát gyújtva csak az együttes élmény során adható át a hagyomány. Itt és most mutasd neki, tedd meg vele, amikor annak a tettnek ideje van.”
(Gödöllői Program - Gabnai Katalin, 1994.)

*„Hozzon a gyermeknek mindenki,
amit tud: játékot, zenét, örömet.”
Kodály Zoltán*

7.4.2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A néphagyományörzés és a zene kapcsolata

A mondókák, az énekes népi játékok a népdalok és néptáncok is mindig hozzátartoztak az emberek mindennapjaihoz, fennmaradniuk is ezért sikerült. Munkájuk, vagy a hétköznapi ember egyhangúságát énekléssel oldották fel, sokszor érzelmeiket, örömeiket, bánatukat is ekképpen fejezték ki. Gyermeküket énekléssel, dúdolással ringatták a bölcsőben. Az élet minden mozzanatának megvolt a saját dal- és szokásrendszere.

Programunk erre a néphagyományra építve alakítja ki zenei nevelését, juttatja a gyermeket sajátos élményekhez, teszi gazdagabbá érzelmi életét, zenei világát, esztétikai fogékonyságát.

A zenei nevelés célja

- Az énekes népi játékok, a zene megszerettetése, a szép tiszta éneklésre való szoktatás.
- A gyermek zenei képességének, hallásának, ritmusérzékének, mozgásának, zenei emlékezetének fejlesztése.
- Játékos zenei kreativitás, alkotókedv ösztönzése.
- Az esztétikai, zenei ízlés és a mozgáskultúra formálása.
- A zene iránti nyitott befogadóképesség kialakítása, fogékonyság az igényes művészeti értékekre.

A zenei nevelés tartalma

Programunk zenei anyagát hangsúlyosan alkotják:

- *a népi mondókák,*
- *az énekes népi játékok,*
- *az énekes népszokások, hagyományok,*
- *a pentaton karakterű, 6 hangterjedelmű népi énekes-játékok,*
- *a zenehallgatás dalanyaga (hangulatokat, érzelmeket közvetítenek, mintát nyújtanak),*
- *a készségfejlesztés zenei elemei,*
- *igényes kortárszenei válogatás.*

A mondókák játékok szerint: ölbevevős, cirógatók, csiklandozók, tapsoltatók, ujj- és tenyérjátékok, lovagoltatók, csúfolók, kiszámolók, páros fordulók stb.

A gyermek néptáncok és népi játékok: állathívogatók, naphívogatók, esővárók, sípkészítők, játékokra hívogatók, leánykérők, kifordulós játékok, ludas játékok, kapus - hidas játékok, küzdő játékok, sorjátékok, csúfolók stb.

A hangszerekkel való ismerkedés különleges izgalmat és élményt jelent a gyermeknek. A mindennapos hangszerhasználat a zenei készségfejlesztésben fontos szerepet játszik. Láthatatlan szállal kötjük a muzsikához, amelyet hangszerünk, zenélésünk tisztelete erősít.

A **zenehallgatás** anyaga az igényes válogatásunkat tükrözi. Az anyagot népdalok, népzene és műdalok alkotják, alkalmanként élő előadásmódban és audio-vizuális eszközök segítségével.

Az óvodánkban játszott énekes népszokások

Azok az énekes népszokások fordulhatnak elő az óvodában, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak, kapcsolódnak az évszakok változásaihoz, az évente visszatérő naptári ünnepekhez. A játék öröme, egyedi íze az, ami indokolja ezeknek az énekes népszokásoknak az éltetését. Ilyenek:

Mihály nap. A legelőn levő állatok behajtásának, vásárok rendezésének napja. Valamennyi csoport állatokról szóló énekekkel, verssel, mondókával közösen játszott ügyességi játékokkal készül e napra.

Szüreti nap. Együtt őszi körjátékokat játszunk. A gyermekek ismerkednek a must készítés folyamatával. Összegyűjtjük a szülők által hozott szőlőt, a gyermekek közreműködésével ledarálunk, kiperéselünk, a végén együtt megköstöljük a mustot.

Márton nap. Elsősorban időjósító, a pásztorok az állatok termékenységet szolgáló vesszőhordásának napja. A csoportok dallal, verssel, mondókával kísért játékokkal köszöntik Márton napját.

Lucázás. A nagyobb fiúk végigjárják a város intézményeit. (Pl.: iskola, Önkormányzat, Művelődési ház, Alapszolgáltatási Központ – Nyugdíjas Klub stb.) Kisebb farönkökön „kotyulnak”, mondják mondókáikat, jókívánásaikat, énekelnek. A kapott adományokat tarisznyába gyűjtik.

Pásztorjáték, betlehemezés. A csoportok (életkori összetételükhöz mérten) a karácsonyváró műsorába építheti be.

Farsang. Az előkészületekhez hozzátartoznak a télcsúfoló dalok, tréfás mondókák énekelgetése, mondogatása, ami a farsangon folytatódik. Farsang napján a gyermekek jelmezeiket magukra öltve „mulatnak”.

Télűzés. A menyecskének öltöztetett szalmabábu, mely a tél, a betegségek megszentelője. Verssel, mondókával, énekkel kísérjük, visszük a bábút végig a településen, majd egy alkalmas helyen elégetjük., s vele együtt a betegségeket és a telet is elűzzük.

Komatálzás. Népszokásból lett népi gyermekjáték. A „komatálban” finom falatok vannak (pl.: a gyermekekkel közösen sült pogácsa, kalács...) kóstolót visznek a többi csoportnak, akik viszonzózzák a kedves figyelmességet.

Zöldágjárás. A tavaszt, a természet megújulását jelképező énekes népi játék. A csoportok zöldágakkal feldíszített kapuk alatt énekelve bújnak, verssel, mondókával köszöntik a tavaszt.

Pünkösödölés. A játékot az egész óvoda részvételével játsszuk, ami a nagyobb lányok pünkösdi-királynéjárásából és a fiúk pünkösdi királyválasztásából áll. A lányok közül a legkisebb lány a pünkösdi királyné. Pünkösdi dalokat énekelve elevenítik fel a szokást. A fiúk versenyjátékokkal döntenek el, ki lesz a pünkösdi király, aki egész nap viseli a „koronát”.

A készségfejlesztés zenei elemei

Ide tartoznak a *tiszta hangképzés, az egyenletes lüktetés, a dallam- és ritmusmotívum visszaadása, a tempó (gyors, lassú), a dinamika (halk, hangos), a hangmagasság (magas, mély) érzékelése, éneklése, a zenei hangsúlyok kiemelése, és a mozgás.* A zörejek közül megfigyelhetők a természet hangjai, az emberi-, állati hangok, a hangszerek hangjai és a környezet zörejei.

Óvodapedagógusok a folyamatban

A zenei nevelés megkívánja, hogy szeressünk, és tisztán tudjunk énekelni, rendelkezünk hangszeres tudással. Zenei műveltségünk, a zenéhez való viszonyunk és zenei aktivitásunk meghatározza a gyermek zenei neveltségi szintjét.

A gyermekkel való ismerkedés során, a személyes kontaktus létrehozásában, az óvodai környezet elfogadtatásában, segítséget nyújt az éneklés, mondókázás. A mindennapos éneklés belső igényünkből fakad. Kapcsolódhat spontán kialakult játék helyzetekhez, kezdeményezheti a gyermek vagy mi óvodapedagógusok. *Fontos* a módszertani kulturáltság, és naprakészség a dalanyag igényes válogatásakor.

Gyakran énekelünk népdalokat, amelyek hangulatfokozói lehetnek egy-egy néphagyományörző cselekvésnek pl.: tréfás dalok a farsangi készülődésben. Az ünnepvárás és készülődés hangulata énekléssel, zenéléssel, zenehallgatással teljesedik ki.

Teret, lehetőséget teremtünk a gyermek zenei önkifejezőmódjának gyakorlására. A tanult mondókák, dalok, mozgáselemek gyakorlása mellett segítjük az egyéni improvizációs megnyilvánulásokat: szövegben, dalban, ritmikus mozgásban.

Igyekszünk megnyerni a *szülőket* az élő zene (éneklés) létjogosultságának. Lehetőséget biztosítunk egy-egy nagyszülő által őrzött dal megismerésére is.

Zenei nevelés személyiségfejlesztő hatása

Az ölbe vevős, mondókás játékok, a testközelség, az érintés, pozitív érzelmeket ébresztenek, szerepet játszanak az *érzelmi kötődés* kialakulásában. Az egyszemélyes játékhelyzetekből fejlődik ki a gyermek *éneklési kedve*. A kiszámolók segítik az *igazságos döntésre* törekvést és a konfliktusok megelőzését. A küzdő játékok erősítik a gyermek egészséges *küzdőszellemét*, nemi hovatartozásukat.

A dramatikus énekes népszokások a felnőttek viselkedési szokásait adják tovább. Mindezek a mozgáskultúrát is gazdagítják.

A zene belső lüktetése, a szabályosan ismétlődő mozdulatok fejlesztik a gyermeki mozgás összerendezettségét, a fegyelmezettséget. A gyermek harmonikus, ritmikus mozgása alakul, ami a tánc alapja.

A hangszeres játék felkelti a gyermek érdeklődését, rácsodálkozást ébreszt, különleges világot teremt. A zenei nevelés hat a gyermek érzésvilágára, esztétikai fogékonyságára. Megalapozza a zenei befogadás képességét, emléknymai fellelhetők a gyermek improvizációiban. Az öröm újra átélésre készíti, amit a társakkal együtt szerzett élmény is fokoz.

A zene, mint esztétikum felfedezése, átélése és létrehozása szükségletként épül be a gyermeki személyiségbe.

Összegzés

A gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának megalapozását sokrétű zenei eszközrendszer segíti. Az óvodapedagógusi igényes válogatás hatására válik a fejlesztés céltudatos eszközévé. A zene érzelmekre hat, élményt nyújt, aminek hatása életre szóló, amit a *szülő*kel való együttlét még meghatározóbbá tesz.

7.4.3. Rajzolás, mintázás, kézimunka

A tárgyi népművészet anyagai, forma-, szín- és díszítő világa ma is követendő modell lehet az alkotó ember számára. A néphagyományörzésben az értékek újrafelhasználásával létrejön a folyamatosság.

Célja, feladatai

- A gyermekben formálódjanak a vizuális alkotáshoz, a befogadáshoz szükséges készségek.
- A gyermek a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett ismerje meg és használja a régi gyermekkor játékkészítő és a népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit és eljárásait.
- Alakuljon kez ügyessége, vizuális alkotókészsége és esztétikai igénye a múlt, a jelen értékei iránt. Alakuljon tér, forma, szín képzete, képi gondolkodásvilága, szép iránti nyitottsága, igényessége. Alapozódjon a „művészeti látás” képessége.

Fontos a környező valóság megfigyelésének, a természeti szépségek észrevételének képességét alakítani.

A tevékenységek tartalma

Óvodánkban használt és ismert tevékenységformák a hagyományörző díszítő művészet technikáival, eszközeivel, művészetörző formáival bővülnek. A rajzolás, mintázás, a festés, építés, képalakítás, a kézimunka mellett megjelennek a népi kismesterségeket őrző elemek is.

Hagyományos elemek:

- A népi kismesterségek technikai és eljárásai (szövés, fonás, agyagozás, gicázás, berzselés, batikolás)
- A jeles napok „jelkép-készítő” technikái

A kézi munka sorában megjelennek a *kézi szövés* alapelemei, eljárásai: sodrások, fonások, szövések. A *játékeszköz készítésének* technikáit a gyermekek utánzás után képesek elsajátítani: rongybaba vagy csutkababák, természeteszközök.

A jeles napi készülődések során a gyermekek részt vesznek az ünnephez kapcsolódó jelképek közös készítésében. Az András nap utáni *adventi koszorú készítése*, a *mézeskalács* gyúrása, díszítése, a Luca búza vetése, a *farsangi-maszk* készítése, a kiszebáb készítése, a zöldág-kapu díszítése, a húsvéti *tojásfa* díszítése, a *májusfa* szalagozás, a *pünkösdi koszorú* készítése stb.

Ajánlatos a természetes anyagok beszerzése:

- Termékek: kukorica, makk, gesztenye, csuhé, zöldségek stb.
- Növények: nád, sás, gyékény, szalma, vessző stb.
- Állati eredetűek: toll, méhviasz stb.
- Textíliák, fonalak, spárgák, agyag, homok, kavics

Óvodapedagógusok a folyamatban

Betekintést nyerünk a családok vizuális kultúrájába, bevonjuk őket az óvodai készülődésekbe, ismereteket szerzünk a gyermek vizuális készség szintjéről. Személyes hatóerővel rendelkezünk, tudunk gazdálkodni a térrel és az idővel, így az általunk ismert ábrázoló tudást hitelesen, utánzásra, alkotásra készítően átadjuk.

Építünk a gyermek kíváncsiságára, megadjuk számára a választás lehetőségét, anyagban, témában, technikában vagy mindháromban. Egyénileg megerősítően nyújtunk segítséget a gyermek továbbfejlesztése érdekében.

A változatos tevékenységek gyakoroltatása során nem feledkezünk el a gyermek rajzában megnyilvánuló jelzések követéséről, nem hagyjuk, hogy rajzolása sémává merevedjék. A gyermek az ösztönös firkálástól a vizuális percepciója hatására újraalkot, ez elvezeti a tudatos rajzolásig. Mozgásfantáziáját hagyjuk kibontakozni, és segítjük fejlődni.

A népi kismesterségek, a tájházak, a népviseletek, a környezet megfigyeltetésével gazdagítjuk a hagyományos élményanyagot. Gyűjtési alkalmakat szervezünk a természetes anyagok, termékek, termények, állati eredetű anyagok beszerzésére.

A nyugodt vizuális alkotás, a használatos anyagok és eszközök tárolása szempontjából nagyon fontos a kézműves sarok kialakítása. Itt kapnak helyet a hagyományos eszközökön, és a gyűjtött anyagok egy részén kívül a szövőkeretek, a különböző fonalmunkákhoz használatos eszközök, de egy időre az elkészült munkák is. *Fontos*, a természetes anyagok, a jó minőségű eszközök tárolása.

Kezdetben megmutatjuk, majd javasoljuk, illetve hagyjuk a gyermeket, hogy a kézműves anyagokból játéktevékenységét gazdagító tárgyakat készítsen, anyagokat használjon fel. Az elkészült tárgyakat a gyermek használhatja, de készülhet belőlük alkalmi kiállítás is. A tárlat ösztönző hatása is alkotásra készíthet.

Az épület helyiségein kívül az udvar, a külső környezet adta lehetőségeket is kihasználjuk.

Kezdeményezünk, építünk a gyermek természetes érdeklődésére, tevékenységvágyára. A vizuális tevékenységek lehetőségét egész nap biztosítjuk a gyermek számára. Az általunk kezdeményezett egy-egy tevékenységi forma legalább egy héten keresztül gyakorolható. Ügyelünk arra, hogy minden gyermek hozzájusson a számára megfelelő tevékenységformához. A hagyományápoló tevékenységformák időrendben kapcsolódnak az „Évkör”-ben bemutatottakhoz, de a gyakorlására ezen időszakon kívül is lehetőséget nyújtunk.

Tervszerűségünk és rugalmasságunk megteremti az egyensúlyt a játék és a hagyományörző tevékenységek között.

A vizuális tevékenységek személyiségfejlesztő hatása

A gyermek a vizuális technikák gyakorlása során minden alkalommal átéli az alkotás örömét, a sikerélmény pedig újabb alkotásra motiválja. Formálódik alkotó képzelete, ábrázolókézsége, önkifejezési módja. Leleményességünk hatására problémamegoldó készsége fejlődik, kezdeményezővé válik, önbizalma erősödik.

A természet és a természetes anyagok sokrétű lehetőséget nyújtanak a manuális tevékenységek gyakorlására, és a finom-motorikus készségek fejlődéséhez, fejlesztéséhez is új terepet szolgálnak. Egyben hozzájárulnak a természettel való együttélés folyamatosságához. A természet látványa segíti a vizuális funkciók, a környezet esztétikus alakítását, a szín, forma, alak észlelés fejlődését.

A műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés, fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A változatos cselekvések során a gyermek alkotókészsége, fantáziája csiszolódik, amely hat értelmi képességeinek fejlődésére is. A gyermek képessé válik arra, hogy megfigyeléseit átértelmezze, azokat új kombinációban alkalmazza. Alakul képszerű gondolkodása, fogalomalkotása konkréttá válik. Az elkészült tárgyak, népi játékszerek tovább motiválja tevékenységét, gazdagítja játékát, alkotásra képes emberré teszi őt.

Összegzés

A megerősítő légkörű környezetben a gyermek jókedvvel, szívesen alkot. Nyitottsága, magabiztossága alkotásra készíti. Az ellesett technikák, fogásmódok ösztönzően hatnak. Tevékenységének, alkotómunkájának eredményei a személyiségének fejlődését tükrözik.

7.4.4. A környezet esztétikája

Az esztétikai nevelés érzékszerveken, érzelmeken átható folyamat. A gyermek fogékonysága által minden őt körülvevő környezeti ingerre érzékenyen reagál. A gyermekre hat a közvetlen környezete, valamint a távolabbi, az óvoda és a település maga.

A gyermekek más-más esztétikai élményekkel érkeznek. Óvodánk egyrészt kompenzáló szerepet tölt be, másrészt teljes megjelenésében alakítja az esztétikum iránti fogékonyságot.

Óvodánk környezetét a tagoltság, az egyszerűség és a tágasság jellemzi. *Fontos*, a természetes anyagok, plasztikus felületek jelenléte. Igyekszünk megteremteni az egyensúlyt a régi és a mai világ között.

Az óvodánk dolgozói személyes példamutatással – esztétikus megjelenéssel, kulturált viselkedéssel igyekeznek modellt nyújtani a gyermekek és szüleik számára. A gyermekben az eltérő tevékenységekben viselt öltözék látványa és viselése tudatosítja a célszerűség és esztétikum összekapcsolását.

Az ünnepnapokon az egész óvoda „ünnepi ruhát ölt”. Esztétikai érzékformáló hatást nyújt az óvodapedagógusok, társak látványa és az összhangot tükröző feldíszített folyosók, csoportszobák. Az ünnepnapok másságából fakadó ünnepi viselet ízlésformáló, hangulatfokozó élmény. A gyermek megtanulja, hogy az ünnepnapokhoz más viselet, viselkedés illik. Az élmény nem csak az összetartozás érzését erősíti, hanem az esztétikus környezet, öltözködés iránti igény is alapozódik.

Összegzés

A gazdagon megélt tevékenységek, rácsodálkozások megtanítják a gyermeket a szép élvezetére. Esztétikai ítélőképessége fejlődik. Nemcsak az általuk értelmezett szép, hanem az általános művészeti kultúra értékeinek élvezetére is, mivel a „valamit csinálni” öröme vezet el a „valamit létrehozni”, az alkotás örömeig. A néphagyomány-ápoló szemléletű nevelés része, hogy a gyermekek maguk is tevékeny részesei lesznek környezetük, óvodájuk rendben tartásának, esztétikus alakításának.

8. A külső világ tevékeny megismerése

8.1. A környezet és a néphagyományörzés

Az emberiség régebben szinte együtt lélegzett környezetével, a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből merítette. Tudása nem elvont tények, hanem gyakorlati tapasztalatok és a hozzájuk tapadt szokások, szertartások formájában őrződött meg.

A következő generációk jövője, léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel, viselkedéskultúrával rendelkeznek, hogyan viszonyulnak természeti és társadalmi környezetükhöz. Ennek alakítása, megalapozása már kisgyermekkorban megkezdődhet.

Programunk tudatosan épít a

- gyermek életkori sajátosságaira,
- a természetben gyökerező tevékenységek, és a néphagyomány-ápoló tevékenységek érzelmfokozó hatásaira.

A külső világ, azaz a környezet megismerése iránti vágy a gyermekben születése pillanatától működik. A gyermeki jellemzők a rácsodálkozás, a közlési vágy, a kommunikációra való nyitottság, a személyes kipróbálási vágy mind-mind kedvez a tevékenységeken keresztül történő élmény- és tapasztalatszerzésnek.

A külső világ tevékeny megismerése - célja

- A szűkebb és tágabb környezethez való érzelmi viszonyulás alapozása. Az élő és élettelen világ megismertetése, megszerettetése.
- A gyermekekben alapozódjon meg a környezettel harmonikus magatartás.
- Érzelmgazdagítás a természethez kapcsolódó hagyományörző tevékenységekkel.
- Elősegíteni a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, kortárskapcsolatban és a környezet alakításában.

A külső világ tevékeny megismerése - tartalma

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés folyamata sokrétű, a gyermek minden cselekvését áthatja. A néphagyomány-ápolás természethez kapcsolódó tevékenységei mindennaposak.

Környezeti nevelés és néphagyomány-ápolás

A gyermek az ismeretanyagot: *a család, az óvodai környezet, az emberi foglalkozások, a közlekedés, az emberi test, a napszakok, az évszakok, az állatok, a növények stb.*, sajátos hatásrendszerben szerzi meg.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek őrzik, erősítik:

- Az *évszakok változásából* fakadó időjárás megfigyelő tapasztalatszerzések, egy-egy jeles névnaphoz kapcsolódó természeti jelenségek szokásaival fűszerezve.
- Az *időjárás váltoásaiból* fakadó, a hagyományos népi életmódot utánzó környezetalakító munkálatok (pl.: palántanevelés, növénygondozás).
- Termékek az óvoda udvarán és környékén, *betakarítások* családoknál.
- Télen a madarokról való gondoskodás.
- *Jeles napok* előtti készülődések.
- A rendszeres környezetmegismerő séták, *tájémegismerő* kirándulások.

A környező valósággal való ismerkedés során a gyermekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek *formai és mennyiségi* jellemzőiről. Minden tevékenységükben megjelenik a matematika pl.: játékokban *párosítanak*: csészecsészéalj, ló-lovas stb., *halmazokat* képeznek: baromfiudvar benépesítése, játékválogatás stb.

Ismerkednek a mennyiségekkel pl.: terítéskor a naposi munka során, társasjátékok játszásakor stb. *Összehasonlító* méréseket végeznek pl.: ki ugrott nagyobb, kinek nehezebb a hátizsákja stb. *sorba rendezik* egymást, tárgyakat adott tulajdonságok, szabályok szerint. A geometria világából tapasztalatokat szereznek *síkbeli, térbeli* alakzatok pl.: különféle építések során, papír nyírás, puzzle kirakások alkalmával stb. A tükörrel való játék során figyelik tükörképük mozgását, utánozzák egymás *tükörképét*, festékfolttal tükrös (szimmetrikus) alakzatok hoznak létre. Gyakorolják a térben és síkban történő *tájékozódást*.

Környezetvédelem

A gyermek érzelmi kötődésen keresztül jut el környezete megbecsüléséhez és védelméhez. A sokrétű tevékenységek során megtapasztalja munkája eredményét, környezetükre való hatását. Ilyen tevékenységek lehetnek például a madáretető készítés, locsolás, a kertészkedés, az udvargondozás. A gyermek természethez való kötődését és az élőlények megszerettetését szolgálják azok a valódi történetek is, amiket a megfigyelések során elmondunk. Mindezeket irodalmi, zenei alkotásokkal is színesítjük.

Az élővilág, a valóság sokoldalú megfigyeltetése, felfedeztetése során alakul a gyermek pozitív érzelmi viszonya, az óvó-védő tevékenység eredményeként a gyermek emocionális alapokon eljut annak belátásához, hogy a természetet, emberi alkotásokat óvni, védeni kell.

A népi kismesterségek gyakorlása, a természetes anyagok „közelsége” és a velük való tevékenykedés sajátos élményt és érzelmi többletet jelent a gyermeknek. A különböző séták, kirándulások, tevékenységek a megfelelő szokások, szokásrendszerek, magatartási formák kialakítását is szolgálják, amelyek belsővé válása környezettudatos magatartást eredményez. Személyiségét gazdagítva a természetszeretet és védelem szükségletként jelentkezik. A fenntartható fejlődés érdekében hangsúlyt helyezünk a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Környezetalkítás

Az óvodánk környezetének alakítása, óvása folyamatos tevékenységet jelent. A gyermek szívesen részt vesz a csoportszoba rendjének helyreállításában, átrendezésében, az ünnepek előtti dekorálásokban, díszítésekben. A csoportban dolgozó felnőttek által megkezdett munkálatok látványa a gyermeket követésre készíti. Az udvaron, kertben segítünk, a nagyobbak akár önállóan is részt vesznek a különböző tevékenységekben.

A családok közreműködő környezetalkító munkája (pl.: udvari játékkészítés-homokoz-, stb.) hozzásegíti a gyermeket a másfajta érzelmi kötődéshez. A környezettel való aktív ismerkedés áthatja az egész óvodai életet, a nevelés komplex folyamatát. Sokféle alkalom kínálkozik a környezetalkításra. Így a csoportszobában való tevékenykedés pl.: dugványozás, hajtatás, termések, száraz ágak, levelek, csigaházak, kövek, talált madárfészkek, nézegetése, válogatása, rendezgetése.

Óvodapedagógusok a folyamatban

Környezethez, természethez fűződő viszonyunk, alap-beállítottságunk, értékrendünk minta a gyermek, a szülők számára. A gyermeki környezetet aktívan, kedvvel alakítjuk. Természetes számunkra a jeles napok (pl. karácsony, húsvét) előtti közös „nagytakarítás” a teremben, az óvodaudvar tisztogatása, rendbetétele a gyermekekkel közösen.

Megteremtjük és ötvözzük a *környezeti nevelés és a néphagyomány-ápolás* olyan feltétel- és tevékenységrendszerét, amelyben a gyermek egyénileg és közösen éli át a változatos ingereket, újratelemtheti saját környezetét. Egyben megtalálja a kapcsolódási pontokat más tevékenységekkel.

Megalapozzuk a környezettudatos magatartásformát. Törekszünk az élővilág sokoldalú megismerésére. A csoportszobában megtalálható eszközök (nagyító, zsebtükör, speciális képeskönyvek, természetfilmek stb.) a megismerési folyamatot segítik.

Kezdeményezői vagyunk minden olyan *családokkal* együtt történő munkálkodásnak

- amely alakítja, növeli a környezet iránti érzékenységet,
- amely a harmonikus környezet létrehozására ösztönöz,
- amely erősíti a nemzeti identitástudat érzését.

Személyiségfejlesztő hatás

A tevékenység során a gyermek tapasztalatokat szerez a növények, állatok életéről, az ezekhez kapcsolódó emberi munkálatokról, az idő múlásáról. Ez a tapasztalat évszakonként más és más, de évről-évre visszatérő. Ez a hovatartozást, a biztonságérzést erősíti.

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismertek birtokába jut, tevékenységeiben alkalmazza.

A felsorolt lehetőségek, tevékenységek által a gyermek egyrészt, megismerkedik a „külső” világgal, másrészt szert tesz arra az érzelmi kötődésre, amelyet felnőve a szülőföld szeretetként fogalmaz meg; megalapozódik a környezetkultúra iránti igénye.

Ez különösen igaz, ha a gyermek érzelmein-cselekvésein keresztül történő ismeretszerzését odaillő hangulati elemek mélyítik: mondókák, gyermekdalok, népdalok, mesék, történetek.

A külső világ tevékeny megismerése meghatározó a gyermek képességeinek fejlesztésében, elsősorban az alábbi területeken: tapasztalás, emlékezés, megértés, konstruálás, ítélőképesség. Egyre jobban megközelíti a későbbi megismeréshez szükséges elvonatkoztatás útját. Képesé válik elemi problémák felismerésére és megoldására. Fejlődik önálló véleményalkotása, döntési képessége a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában. Előbbre jut az önálló tapasztalatszerzésben, véleménynyilvánításban, fejlődik kommunikációs készsége. A közös tevékenységek során kapcsolatot teremt társaikkal, növekszik türelme, erősödik akarata, önfegyelme. Felébred benne a felfedezés, tudás öröme, a különbözőség elfogadása.

Összegzés

A külső világ megismerési folyamatában a gyermek cselekvésein, érzelmein keresztül szerzi környezetéből az ismereteket. A néphagyományörzésből és a természetközelségből fakadó élmények eljuttatják a gyermeket a természettel való együttélés harmóniájához és a hagyomány tiszteletéhez.

9. Munka jellegű tevékenységek

A gyermek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőtt munkacselekvéseket játékában utánozza. A természetközelségben a természetes anyagok használata során, a rendszeresen visszatérő munkálatok ráébresztik a gyermeket, hogy az emberi élet velejárója egy-egy adott cselekvéssor. A hiányzó eszköz nem akadály, ezen a mássá változtatás vágya átrepíti, a cselekvésben mindenáron ki akarja magát próbálni. A gyermek a gyermekméretű, valóság-hű eszközökkel is „mintha” cselekvést végez, játszik.

Ez a fajta cselekvés, ha rendszerességgel tér vissza, és az egyén, a környezet, a közösség javát szolgálja, munkajellegű tevékenységgé válik. Mozgatója a gyermek aktivitási vágya és a felnőtt megerősítő, konkrét és reális saját magához mérten fejlesztő értékelése – „Te már ezt is tudod” jelmonddal.

Célok, feladatok:

- A gyermek sajátítsa el azokat a készségeket, képességeket, jártasságokat, amelyek a tapasztalatszerzést, a környezet megismerését, a társas együttélés fenntartását szolgálják.
- A hagyományörző tevékenységek gyakorlásán keresztül a munkajellegű tevékenységek megszerettetése, az elvégzett munka megbecsülésére nevelés.
- A munkaerkölcs, felelősségérzet, attitűd alapozása, kitartásra nevelés: a gyermeket eljuttatni a célirányos kötelezettségvállalás befejező mozzanatáig.
- A gyermeki kipróbálási vágy és a cselekvő tanulás sokrétű kielégítése, kezdeményező-készségének formálása.

A velünk kialakult érzelmi kapcsolat, a megerősítés motivációja ösztönzi a gyermeket a munkajellegű tevékenységek céltudatos végzésére.

Munka jellegű tevékenységek tartalma

- Önkiszolgálás
- Közösségért végzett tevékenységek.

Munka jellegű, közösségért végzett tevékenységformák: a naposi munka, a mindennapi étellel kapcsolatos állandó- és alkalmi munkák, a környezet- és növénygondozás.

A *naposság* vállalásában az önkéntesség dominál. A jelkép (kötény, kítűző stb.) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá is teszi a tevékenységet, amire büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt. A naposi munka tartalmát úgy célszerű alakítani, hogy minél kevesebb időt vegyen el a gyermek játékából. A naposi munkát kisebb gyermek is vállalhatja. A hagyományörző cselekvések bővíthetők a naposi teendőket.

A *mindennapi élettel* kapcsolatos és alkalomszerű munkákhoz tartoznak: az udvar- és teremrendezés, az egyéni megbízatások teljesítése, az ünnepi készülődés (ajándékkészítés, díszítés).

Óvodapedagógusok a folyamatban

Megismerjük az óvodába lépő gyermek önkiszolgáló szintjét. A szülőket ösztönzzük, hogy a gyermek otthon is gyakorolja az önkiszolgálást és a családért végezhető munka jellegű tevékenységeket.

Munkához való viszonyunkban példát mutatunk a gyermeknek, munkatársainknak, a szülőknél (igényesség, szervezethez, jókedv).

Figyelembe vesszük a gyermek fejlettségi szintjét, teherbírását. A próbálkozás mellett a munkafogásokat is megmutatjuk. A tevékenység során az adott szituációnak megfelelő beszélgetéssel ösztönözzük a gyermeket a felnőttel való közös munkálkodásra, az önállóságra. Figyelemmel kísérjük, hogy a tevékenységek során a kisebb gyermek önállóságra törekvését a nagyobb gyermek segítőkészsége ne nyomja el.

A gyermeki munka a tőlünk, óvodapedagógusoktól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést, fejlesztő értékelést igényel.

A munka jellegű tevékenység személyiségfejlesztő hatása

Megbecsüli saját és mások munkáját. Kitartása, a megkezdett tevékenység befejezésére való igénye, felelősségtudata alakul. Az együttműködés érzelmi élménye a közösség iránti igényét alapozza. Megtalálja helyét a csoportban, a közösség hasznos tagjává válik. A segítségnyújtás igénye alakul. Óvja, védi, gondozza a környezetében lévő növényeket, állatokat, alapozódik a másról való gondoskodás igénye.

Összegzés

A néphagyományörzés munka jellegű tevékenységeinek gyakorlása során a gyermek tapasztalatokat, jártasságokat szerez. Az érzelmi hatások révén feladattudata, önértékelése, attitűdje, önbizalma fejlődik. A közösen végzett munka erősíti a baráti, az egymást segítő kapcsolatokat alakulását. A környezetében lévő más felnőttek kedvvel végzett munkája mintául szolgál és egyben meghatározója a későbbi munkához való viszonyának.

10. Tevékenységben megvalósuló tanulás

A nevelésünk koncepciójából fakad, hogy a program gyakorlatában *a tanulás a tevékenységekben valósul meg*. A gyermek játékba ágyazott, változatos tevékenységek gyakorlása és felfedezések során tanul. Ebben a folyamatban az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságaiból következik, hogy a gyermek cselekvéseiben, érzékszervi, mozgásos, tapintásos észlelésen keresztül felfedez, tanul. A környezetében lévő ingerek aktivitásra, kreativitásra készítik, kiváltják a felfedezés, cselekvéses tanulás igényét, közben ismeretei gyarapodnak, tanul. Ebben az önkéntelen tanulási helyzetben az óvodás gyermek kompetenciái fejlődnek. A gyermek a folyamatban többször átéli, tanulja, mikor, miként figyeljen a környező világra és belső jeleire. Érzékenységgel, érdeklődéssel fordul az őt körülvevő környezeti ingerek, hatások felé, tevékeny aktivitását a felnőtt megerősítő, elfogadó viselkedése befolyásolja, ismétlésre készíti. Ebben az életkori szakaszban a gyermek fejlődéséhez, személyre szabott, pozitív fejlesztéséhez ez az érzelmi fogékonyság szolgál alapul. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkenti a későbbi iskolai kudarckokat.

A gyermeki tanulás az óvodai élet összetett tevékenységrendszerében jön létre. A program a hagyományos tevékenységformákat a hagyományörzésből, a természetvédelemből, a családokkal való együttműködésből fakadó tevékenységekkel gazdagítja.

A tanulás célja

- Tapasztalatszerzés, felfedezés.
- Gyakorlati problémamegoldás.
- Cselekvő tanulás során kompetenciák fejlesztése, attitűdök erősítése a tevékenységeken keresztül.
- Iskolára való felkészítés (iskolaérettség elérése).
- Differenciálás, különös tekintettel a tanulási nehézséggel küzdő, SNI, HH és HHH gyermekek szempontjából – Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján a törvénynek megfelelően szakember segítségével.

Óvodapedagógusok a folyamatban

A kisgyermek óvodába lépésekor anamnézist készítünk, amely információt ad a gyermek óvodáskor előtti fejlődéséről családjának sajátosságairól, szokásairól.

„A befogadás, beszoktatás tapasztalatai” (lásd: gyermeki portfólió) segítséget ad a további neveléssel, pedagógiai munkával kapcsolatos teendőihez. Elfogadó, megerősítő légkört teremtünk, amelyben a gyermek számára a játékba ágyazott tanulás az egész nap folyamán biztosított. Személyre szabott pozitív megerősítéssel, ösztönözzük a gyermeket a kívánt viselkedés elsajátítására. Sikerélményhez juttatjuk, amelynek motiváló hatására

tudatosan építünk. A tanulást támogató környezet megteremtésével építünk a gyermek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A játékos tapasztalatszerzés lehetőségeit, a kezdeményezett foglalkozásokat a gyermek önkéntelen tanulási sajátosságainak figyelembevételével szervezzük.

A hagyományörzés, a természetvédelem változatos tevékenységeit tudatosan használjuk a gyermek sokoldalú tevékenységére, tapasztalatszerzésére, felfedezésére.

A csoportok által nyújtott tanulás lehetőségeit célszerűen szervezzük problémahelyzetek teremtésével.

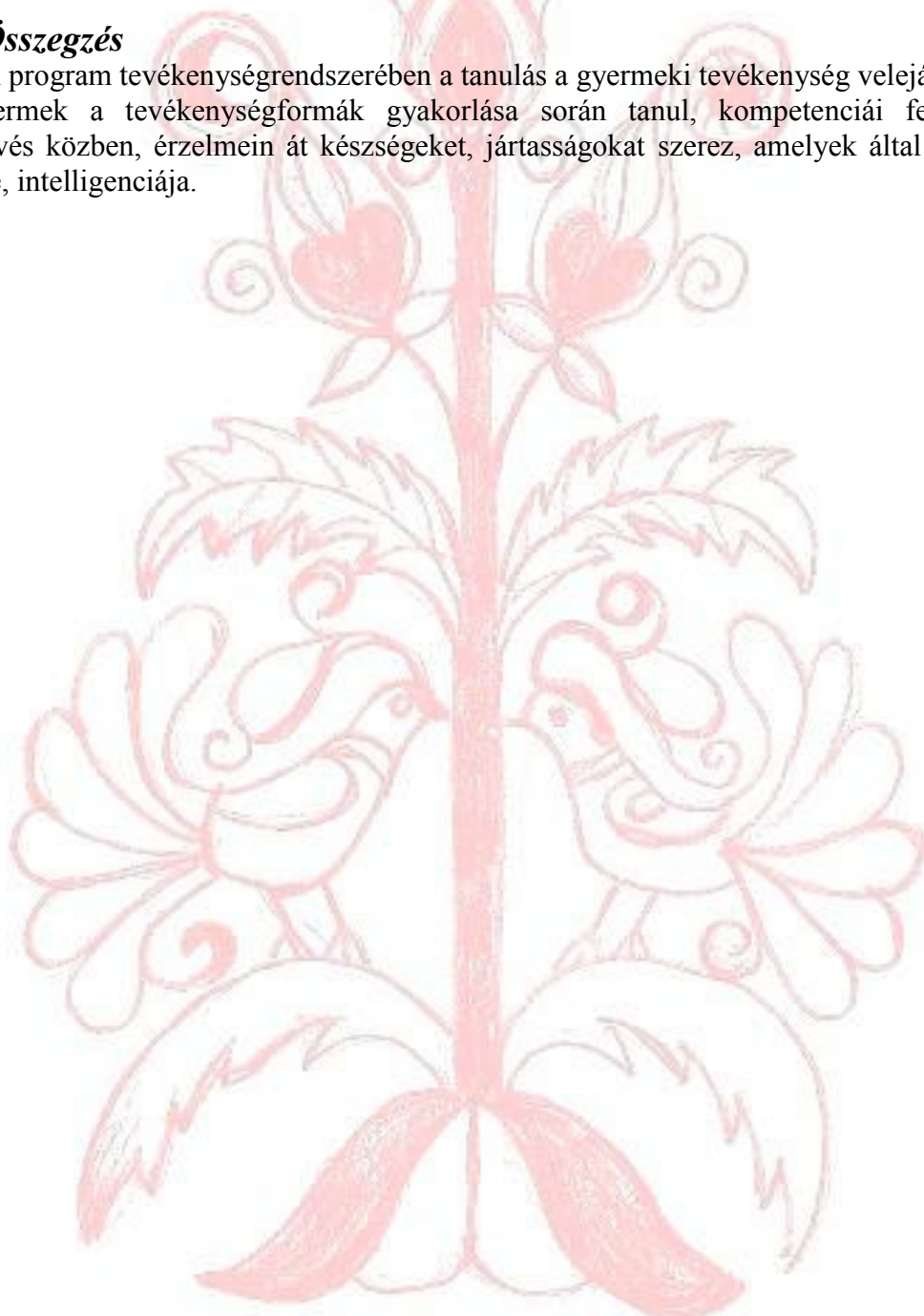
Differenciáltan szervezzük a napi tevékenységeket.

A gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követjük és a gyermeki portfólióban dokumentáljuk.

Összegzés

A program tevékenységrendszerében a tanulás a gyermeki tevékenység velejárója.

A gyermek a tevékenységformák gyakorlása során tanul, kompetenciái fejlődnek. Cselekvés közben, érzelmein át készségeket, jártasságokat szerez, amelyek által fejlődik értelme, intelligenciája.

11. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki, szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítani képes.

Egészséges életmódra nevelés

- A testápolási szokásoknak megfelelően önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodik, fogat mos, fésülködik.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáz, helyére teszi azokat. Zsebkezdőjét önállóan használja.
- Önállóan eldönti, hogy mennyi ételt fogyaszt, önállóan tölt vizet a kancsóból.
- Esztétikusan terít, higiénikusan étkezik. Készség szinten használja a villát, kanalat. Étkezés közben halkán beszél.
- Önállóan öltözik, a ruháját ki-be gombolja, cipőjét befűzi, beköti.
- Képes összefüggésbe hozni az időjárás és az öltözködés kapcsolatát
- A ruháját gondosan, összehajtva a helyére teszi.
- Környezetében igyekszik rendet tartani.
- Ügyel saját küllemére, melyben megjelenik a szépre, ízlésségre törekvés.

Érzelmi nevelés

- Ragaszkodik óvodájához, a felnőttekhez, társaihoz.
- Betartja a helyes viselkedés és cselekvés szokás és szabályait.
- Társait is figyelmezteti a szabályok betartására.
- Szívesen dolgozik a közösségért, önmagától (a felnőtt kérése nélkül is) segít társainak.
- Megpróbálja megoldani társaival a konfliktushelyzeteket.
- Érdeklődik társai, barátai iránt az óvodában és az óvodán kívül egyaránt.
- Szeretettel fogadja a csoportba érkező vendéget.
- Ismeri, saját képességeit tudja értékeit, de felismeri hiányosságait is.
- Tartós érdeklődést nyilvánít ki, érvényesíti kezdeményező-készségét.
- Igyekszik legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Nyitott érdeklődésével érzelmileg is éretté válik az iskolába lépésre.

Szociális érettség

- Kialakulnak az adott tevékenység által megkívánt magatartási formák.
- Eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.
- Feladattudata kialakulóban van (kitartás, önállóság, önfegyelem, megfelelő munkatempó).
- A közös élmények hatására képessé válik az együttműködésre, kapcsolatteremtésre a felnőttel és gyermektársaival
- Különböző tevékenység által alkalmazkodni tud a megkívánt szabályokhoz, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- A különbözőség elfogadásával párhuzamosan kialakul a tolerancia és segítő készség.

Anyanyelvi nevelés

- Helyesen használja a nyelvtani kifejezőmódokat, szófajokat, névmásokat.
- Szabadon fejezi ki önmagát, beszédében különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán és mássalhangzókat. Érthetően, folyamatosan kommunikál. Képessé válik arra, hogy nyugodtan és figyelmesen hallgassa végig mások beszédét.
- A gyakori népi mondókázás során kialakul az életkorának megfelelő helyes beszéddallam, hangsúly és tempó.
- Beszédét személyiségének és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztussal, arcjátékkal kíséri.
- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél: gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.

Játék

- Játékban dominál a szerepjáték.
- Akár több napon át is képes ugyanazon játéktémában társaival együtt játszani.
- Képes a különböző szerepjátékokat összekötni.
- Elfogad irányító és alárendelt szerepet is.
- Képes ismert meséket dramatizálni, bábozni.
- Bonyolult építményeket is képes alkotni.
- Elfogadja a játékok szabályait, örömmel játssza a szabályjátékokat.
- Társas viselkedésében megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciója gazdag, kulturált és érthető

Mozgás

- Szereti és igényli a mozgást
- Kitartó a mozgásos játékokban
- Megérti a gyakran használt vezényszavakat
- Betartja a szabályokat.
- A térben jól tájékozódik, ismeri az irányokat.
- Képes ütemtartással, irányváltoztatással járni.
- Szeret kirándulni, képes 1,5-2 km-t gyalogolni.
- Kialakul a labdafogás. Tud labdát vezetni, célba dobni.
- Mozgása összerendezett, képes szándékosan irányítani.
- Egyensúlyérzéke kialakul.
- Vigyáz mások testi épségére is.
- Képes páros gyakorlatok végzésére.
- Eszközökkel is képes a gyakorlatok pontos kivitelezésére.

Verselés, mesélés

- Az óvodában szerzett irodalmi élmények és a népköltészet érték közvetítő hatásai a fejlődő személyiség irodalomhoz való későbbi viszonyát befolyásolják.
- Az elhangzott vers, mondóka ismétlését kéri. A hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységében kezdi felfogni a vers témáját, költői képeit.
- Várja, kéri a mesemondást. Figyelmesen, csendben hallgatja végig a mesét. Viselkedésén, tekintetén látszanak a belső képzeleti képek hatásai.
- A folytatásos mesék, verses mesék szálait össze tudja kötni.
- A kedvelt mesehősökkel történt dolgokat megeleveníti a játékban.
- Az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása kedvelt szórakozásai közé tartozik.
- A mesében elhangzottokról beszél, a szereplők érdekes szólásait, nevét megjegyzi (szókincs bővítés).
- A mesekönyvek képeit hosszan nézegeti, önállóan is elmondja a mesét.
- Tud vigyázni a könyvekre.

A népmesék, mondókák, az irodalmi művek hallgatása, mondogatása, eljátszása közben az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés megnő a megőrzés időtartama. Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.

Zene: ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A népi mondókák és az énekes népi játékok által megszereti a zenét, a szép tiszta éneklést.

Fejlődik zenei hallása:

- Térben mutatja a magas-mély jelzéseit
- Ismeri a halk-hangos, gyors-lassú fogalom párokat és együtt és külön is tudja alkalmazni őket
- Dallambújtatást rövidebb és hosszabb egységekkel is tudja
- Felismer sokféle zörejt, társai hangját, hangszerek hangját (dob, cintányér, háromszög stb.)
- Óvodapedagógus által előadott dalt élvezettel hallgat

Fejlődik a ritmusérzéke:

- Felismeri az egyenletes lüktetés és a ritmus közötti különbséget
- Dalokat felismer ritmusáról

Fejlődik mozgáskoordinációja:

- Esztétikusan mozog
- Játékos táncmozdulatokat végez
- Változatos térformában tud mozogni

Fejlődik zenei formaérzéke és zenei alkotókedve:

- Motívumok hangsúlyait kiemeli tapssal, járással, játékos mozdulatokkal
- Mondókára dallamot kitalál

A zene érzelmekre hat, élményt nyújt, aminek hatása életre szóló.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

- Mindennapi tevékenységévé válják a rajzolás, festés, mintázás, építés, kézimunka
- Ismerkedjen a műalkotásokkal, leginkább a népművészettel.
- Bátor, ötletes a téralakításban
- Képes a tárgyak térbeli kiterjedésének tapasztalati felismerésére, a főbb formai jellemzők megnevezésére
- Élményei, elképzelései megjelenítésében használja a képi kifejezés változatos eszközeit, technikáit, eljárásait.
- Színhasználatában érvényesüljenek kedvelt színei
- Formaábrázolása változatos, képes hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat.
- Emberábrázolásában megjelennek a részformák. Próbálkozik az egyszerűbb mozgások jelzésével.
- Fokozott önállósággal alkalmazza a néphagyományörzés keretében tanult technikákat
- Képes önálló munkára papírhajtogatással, nyírással, tépéssel, ragasztással.
- Felismeri a múlt és jelen értékeit az őt körülvevő tárgyakban, alkotásokban.
- Esztétikai érzékenysége, szép iránti nyitottsága, igényessége megmutatkozik az óvodai környezet szépítésében, saját alkotásaiban.
- Felismeri a természetben fellelhető anyagok felhasználási lehetőségeit, alkalmazza azokat a díszítő munkában, eszközkészítésben.

A külső világ tevékeny megismerése

- Tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását.
- Az alapvető közlekedési szabályokat ismeri és gyakorlatban alkalmazza.
- Ismeri és megnevezi a közlekedési eszközöket; tudja, hogy vízen, szárazföldön vagy levegőben közlekednek.
- Ismeri szűkebb lakóhelyét, környezetében lévő néhány intézmény rendeltetését (iskola, orvosi rendelő, posta stb.)
- Ismeri a környezetében élő állatokat, növényeket, azok gondozását, védelmét.
- Felismeri a napszakokat, különbséget tesz az évszakok között.
- Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- Felsorolja az emberi test részeit.
- Felismeri és megnevezi környezetének színeit, a sötét és a világos változatait.
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait.
- Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi néphagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeit; megtanulja ezek szeretetét, védelmét, megbecsülését.
- Matematikai tartalmú tapasztalatokkal rendelkezik.
- Felismeri a formai, mennyiségi, nagyságbeli és téri viszonyokat, azokat tevékenységeiben alkalmazni tudja.
- Képes térben és síkban tájékozódni.
- Önálló véleményalkotásra képes.

Munka jellegű tevékenységek

- A rendszeresen végzett munkajellegű, cselekvő, aktív tevékenységek során megtanulja megbecsülni saját és a mások munkáját.
- A megkezdett tevékenység befejezésének igénye, feladattudata kialakul.
- Kialakul a segítségnyújtás igénye, megalapozódik a másról való gondoskodás igénye.
- A hagyományörzés munkajellegű tevékenységeinek gyakorlása során tapasztalatokat, jártasságokat szerez, munkatempója fokozódik, önállóságra tesz szert.
- A munkavégzés során – az érzelmi hatások révén feladattudata, önértékelése, önbizalma, kitartása, önfegyelme életkorának megfelelően alakul ki.

12. A kapcsolatrendszerek szerepe a programban

Az óvoda a közoktatási rendszer része.

A néphagyományörző programunk lényegi sajátja, hogy újszerű kapcsolatrendszer alakul ki az óvodán belül, a nevelőtestület és a többi munkatárs között. Ugyancsak újszerű és közvetlen kapcsolat valósul meg az óvoda és a családok között. Partnerkapcsolatainkban használjuk az online kapcsolattartás formáit. Ez a belső és külső kapcsolatrendszer is a program egyik éltetője.

Nevelőtestület és a többi munkatárs

A programunk többször hangsúlyosan érinti az óvodapedagógusi minta szerepét és utal a többi óvodai dolgozó hozzáállására is.

A szemléletmód váltás hatására, a hagyományörzés létrehozza az óvodai testületünk sajátos arculatát. Az óvodavezető irányítása olyan testületi légkört teremt, amely a szereteten és az elfogadáson alapul. A hagyományápoló tevékenység összekovácsolja a közösséget és igényes munkavégzésre készíteti. Az együttműködés folyamatában, az egymásra figyelés és a nevelőmunkához való viszonyulás minőségi változáson megy át. Az óvodai dolgozók egy folyamat részeivé válnak, ahol mindenkinek megvan a maga szerepe. Az évről évre visszatérő szokások, jeles napok a gyermekeket körülvevő felnőttekben is elindítják a várakozás örömet, izgalmát, ami a gyermekek érzelmi kielégítésére motivál.

A gördülékeny, hiteles együttélés képes sugározni a hagyományok és a természet szeretetét.

Óvoda és a család

Óvodánk és a család kapcsolatrendszerében programunk új lehetőséget tár fel. Óvodánk a néphagyományörzés és az értékteremtés kezdeményezőjeként újraéleszti a nép, az adott közösség hagyományait, egyben új megvilágításba helyezi a család biztonságadó szerepét. Igyekszünk megteremteni az egyensúlyt a családi és az intézményes nevelés között úgy, hogy kiegészíti, gazdagítja azt.

Óvodánk figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvodában folyó hagyományápolás hatására egyes családoknál olyan szokások jelenhetnek meg, amelyek életmódjukban szemléletváltást jelentenek: vállalják, magukénak kezdik vallani a múlt értékeit. A gyermek az együttlétekből a családi-óvodai egymáshoz tartozás, az együvé tartozás örömet kapja örökölni. A múlt felkutatásával és a közös éltetésével mindkét „intézmény” az alkotás részeseivé válik. Az óvoda és család kapcsolatát átgondoltság, szervezethezesség, tervszerűség jellemzi.

Az együttnevelés célja, feladatai

- Óvó-védő-segítő kezet nyújtani a gyermeknek, a családnak, létrehozni egy olyan emberi kapcsolatrendszert, amelyből merít a gyermek, a család és az óvodai testület.

Alapelvek	Óvodapedagógus a folyamatban
Bizalomteli, őszinte óvodai légkör.	Megteremtjük az oldott kapcsolatteremtés lehetőségét. Megszerzett bizalom megtartására törekszünk.
Partnerközpontú működés. Különbözőség	A kapcsolatot a családdal a gyermek érdekeinek rendeljük alá. Közös célkitűzések
Másság tisztelete, elfogadása.	Az egyes családok nevelési szokásait, igényeit megismerjük.
Nyitott, segítőkész testület.	Tapintat, nyitottság, őszinteség, rugalmasság az együttnevelésben.
A program hiteles éltetése.	Mintaadással és felkészültséggel építjük be a hagyományörzés elemeit az együttműködés rendszerébe.
Egyenletes kapcsolattartás.	Gondoskodunk a folyamatos információcseréről és a közös programokról.
Pedagógus etika.	A szülők, a gyermekek személyiségjogait tiszteletben tartjuk, amit tőlük is elvárunk.

Programunk a gyermek egyéni fejlesztése érdekében a családokkal való együttnevelést előtérbe helyezi. A partnerkapcsolat konkrét cselekvésekben nyilvánul meg. A hagyományörző szemlélet a kapcsolatteremtés és –tartás hagyományos formáit megtartja, megújuló formáival gazdagítja.

Az új szülőknek több lehetőséget is biztosítunk arra, hogy megismerjék óvodánkat hagyományörző programunkat, pl.: „Ringató”, tájékoztató szülői értekezlet. A szülők a számukra készített írásos tájékoztatóból megismerik az óvodában folyó nevelési és működési rendszert. A tájékoztató az óvodában honos hangvételt tükrözi. Fontos a bizalomkeltő, együttműködésre készítő stílus. A gyermek beszoktatási és elfogadási folyamatában is ez valósul meg.

Az évnitő csoport szülői értekezleteken a hagyományos óvodai szokásrend, a nevelési célok bemutatása mellett hangsúlyos szerepet kap az óvoda családdal együttnevelő hagyományainak bemutatása. Fontos az értekezlet légköre, ami közvetlenséget, egymásra figyelmet áraszt. Az elfogadó, bizalomteli hatás oldja a kezdeti természetes feszültséget.

A speciális témájú szülői értekezleteket segítő szándékkal szervezzük. A szakemberek ismeretnyújtó tájékoztatója (logopédus, gyermekorvos, elsőosztályos tanítónő stb.) gyermekközpontúak és egyéni fejlesztést segítők.

Óvodánk a szülők részére mindig nyitott. Ha a szülő nem merev nézője a nevelési folyamatnak, hanem gyermekével együtt tevékenykedik, megérzi és megérti az óvodapedagógus nevelési törekvéseit.

A kapcsolattartás legszemélyesebb formája a **napi találkozás**, problémák megbeszélése, a szülői igény szerinti – fogadóóra. Ez lehetőséget ad arra, hogy mi óvodapedagógusok és szülők (szülőpárok) kölcsönös bizalommal, nyíltsággal beszéljünk a gyermek fejlődésével kapcsolatos tapasztalatokról. Fontos, hogy elfogadó viselkedésünkkel befolyásoljuk a beszélgetést, megteremtjük az együttnevelés „gyermekben gondolkodás” távlati lehetőségeit. Rendszeres tájékoztatást adunk a gyermek fejlődéséről a szülőknek, különös tekintettel a HH, a HHH gyermekekre.

A **családlátogatás** egy bővíthető együttműködési forma. *Fontos*, hogy a gyermeknek nyújtsunk érzelmi többletet, közös élményekkel maradandó emlékeket, egyben formáljuk a családok szemléletmódját. A szülőkkel való együttműködés során képesek vagyunk aktivizálni egyes családokat. Például a gyermek-csoport meghívást kap szüretelésre vagy dióverésre, kukoricatörésre stb.

A **szülők közösségét** képviselő, összefogó szervezet a Szülői Szervezet. Hatékony szerepe van óvodánk és a családok kapcsolattartási rendszerében, ha olyan szülők töltik be a tisztségeket, akik elfogadták az óvodánk nevelési koncepcióját és érzik, hogy óvodánk valóban igényt tart együttműködésükre. Fontos az óvodavezető és az óvodapedagógusok folyamatos kapcsolattartó szerepe. Az éves munkatervben közösen megfogalmazott, rögzített feladatok megvalósítása által válik élővé a kapcsolat. Az együttműködés tartalmi formáit sajátossá teszik a közösen végzett néphagyomány-ápoló tevékenységek.

Összegzés

Óvodánkban létező hagyományos kapcsolattartási formákat a programból fakadó tartalmi sajátosságok gazdagítják, egyben hatnak a családok szemléletmódjára. A közös együttlétek felébresztik az otthoni kipróbálás vágyát, egyre több család életmódjában évről-évre visszatérően jelennek meg a készülődés, az ünneplés óvodában látott elemei. A külsőségek megjelenítésén túl, erősödik érdeklődésük a múlt hagyományai iránt. Az egymás felé fordulás, az egymásra figyelés, új emberi kapcsolatokat teremt, barátságok szövődnek nemcsak a gyermekek, hanem a családok között is. A közös együttlétek érzelmi többletet jelentenek a résztvevő felnőtteknek, gyermekeknek, mindenki kölcsönösen tanul „gazdagabbá” válik.

Együttműködést gazdagító tevékenységek évente

TEVÉKENYSÉGEK	GYERMEK	SZÜLŐ	ÓVODA-PEDAGÓGUS	FORMÁI	TOVÁBBI FEJLESZTÉSI LEHETŐ-SÉGEK
Beiratkozás	X	X	X	Egyéni	Játék a leendő óvodapedagógusokkal
„RINGATÓ”	X	X	X	Közös	
Tájékoztató szülői ért. a leendő szülőknek		X	X	Közös	Fénykép
Családlátogatás	X	X	X	Egyéni	
Befogadás	X	X	X	Egyéni	
Szülői értekezlet		X	X	Közös	Szakemberek meghívása
JELES NAPOK					
<i>MIHÁLY NAP</i>	X		X	Közös	
<i>SZÜRET</i>	X		X	Közös	
<i>MÁRTON NAP</i>	X		X	Közös	
<i>MIKULÁS</i> – házhoz megy	X	X	X	Egyéni	
<i>KOTYULÁS</i>	X		X	Mikro-csoport	
<i>KARÁCSONY</i>	X	X	X	Csoport	
<i>FARSANG</i>	X		X	Csoport	
<i>TÉLÜZÉS</i>	X		X	Közös	
<i>HÚSVÉT</i>	X		X	Csoport	
<i>ZÖLDÁGJÁRÁS</i>	X		X	Közös	
<i>MÁJUSFA ÁLLÍTÁS</i>	X	X	X	Csoport	
<i>ANYÁKNAPJA</i>	X	X	X	Csoport	
<i>PÜNKÖSD</i>	X		X	Közös	
<i>GYERMEKNAP</i>	X		X	Közös	
<i>ÉVZÁRÓ, BALLAGÁS</i>	X	X	X	Csoport	
Fogadóórák –igény szerint		X	X	Egyéni	
Munkadélután		X	X	Csoport	Leendő szülők meghívása
Nyílt napok	X	X	X	Csoport	
Napi beszélgetés		X	X	Egyéni	
Kirándulás – alkalomszerűen	X	X	X	Csoport	
Szülői értekezlet tanítókkal, fejlesztő-, gyógypedagógussal		X	X	Közös	Óvodapedagógusi előadás
Szülői értekezlet tanítókkal		X	X	Közös	

Egyéb partnerkapcsolatok

Óvodánk kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (szociális intézmények: Bölcsőde, Biztos Kezdet Gyerekház), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvodánk nyitott és kezdeményező.

A kapcsolattartásban a mai kor lehetőségét is használjuk online formában.

1. *Művelődési ház*

Gyermekeink rendszeresen látogatják a könyvtárat, kiállításokat, évente 2-3 alkalommal színházi előadásokat.

2. *Egészségügyi szakemberek*

Az óvoda orvosával és a védőnőkkel folyamatos kapcsolatot tartunk a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének követése, segítése érdekében.

3. *Nevelési szakemberek*

A gyermekek körében sokasodó problémák miatt folyamatos az együttműködés a Pedagógiai Szakszolgálattal.

4. *Gyermekjóléti Szolgálat*

Gyermekjóléti Szolgálattal kialakult kapcsolatunk van. Kölcsönös jelzőrendszert működtetünk.

5. *Kaposvári Pedagógiai Oktatási Központ*

Lehetőségeinkhez mérten szívesen veszünk részt a Pedagógiai Oktatási Központ által szervezett továbbképzéseken. Segítségüket igénybe vesszük a önértékelési, tanfelügyeleti és a minősítési rendszer során.

6. *Biztos Kezdet Gyerekház*

Rendszeres kapcsolatot tartunk a Csupaszív Biztos Kezdet Gyerekház dolgozóival, az oda járó gyermekekkel és szüleikkel. Kölcsönösen részt veszünk egymás programjain, amellyel elősegítjük leendő óvodásaink óvodai beilleszkedését.

7. *Mini Bölcsőde*

Intézményünk egységeként működik a Bölcsőde. Szakmai Programja segíti a gyermekek óvodai beilleszkedését.

8. *Intézményfenntartói Társulás*

Meghatározza az óvoda működését – Alapdokumentumok jóváhagyása, nyitva tartás, szünetek rendje, költségvetés. A kapcsolattartásért az óvodavezető a felelős. Annak érdekében, hogy az óvoda mindennapi munkájába betekintést nyerjenek, rendezvényeinkre, ünnepélyeinkre meghívjuk a Társulási Tanács tagjait.

9. Iskola

A helyi általános iskolával a kapcsolattartás folyamatos, az együttműködés nélkülözhetetlen. A kölcsönös intézménylátogatás lehetőséget ad a programok megismerésére, összehangolására. Szakmai megbeszélést szervezünk szülők részvételével. Figyelemmel kísérjük óvodásaink beilleszkedését és fejlődését az iskolába.

A jó együttműködés alapja a kölcsönös nyitottság, egymás munkájának megismerése és megbecsülése.

10. Civil Szervezetek

Kapcsolataink fenntartása ünnepekhez köthetők – Idősek Napja, Szüreti nap, Mikulás, Karácsony, Kotyulás, Pünkösddőlés, Gyermeknap. Közös programjaink szervezésénél számítunk segítő közreműködésükre.

13. A program megvalósításának feltételei

A hagyományörző program feltételei bármely óvodában megvalósíthatók.

A program megvalósításának feltételei:

- Óvodai szinten összehangolt működési rend.
- Partnereink együttműködési készsége.
- Hagyományörző szemléletű tervezés.
- Környezettudatos magatartás.
- Folyamatos ellenőrzés, értékelés.
- Felkészült, nyitott, innovatív nevelőközösség.
- Szülői támogatás.
- Költségvetési támogatás.
- Pályázatok.

A szervezési, működési rend

Nyitvatartási idő. A programot a helyi igényeknek, szülői elvárásoknak megfelelően hagyományos nyitvatartási időben szervezzük: 6.³⁰ – 17.⁰⁰ óra között. Ez idő alatt a gyermekekkel óvodapedagógus foglalkozik.

A csoportok szervezése

Csoportjaink osztatlanok, a dajka folyamatos jelenléte biztosított, így az óvodapedagógusok összehangolt munkával, zökkenőmentesen tevékenykedhetnek a gyermekekkel. A csoportok elosztásánál figyelembe vesszük az integráció elvárásait, - a HH és HHH gyermekek tekintetében – ezáltal biztosítjuk az esélyegyenlőség megvalósulását.

Vegyes csoportban a beszoktatás időszaka könnyebb a gyermekek és a csoportban dolgozó felnőttek számára is. A kisebb gyermek tanul a nagyobbtól. A nagyobb gyermek segíti a kisebbek szocializációs folyamatát.

A **napirend** rugalmas, az egyes tevékenységformák leginkább játékba ágyazottan szerveződnek. A gondozási teendők időtartama (a mosdóban, az öltözőben, az udvaron, a déli étkezések és a pihenés idején stb.) a gyermekek tempójához, igényeihez igazodik.

A többi tevékenységforma megválasztásának időpontját a gyermekek, a csoport és a helyi sajátosságok, valamint az „Évkör” tevékenységrendszere határozzák meg.

A zavartalan működtetéshez a csoportok között folyamatos az egyeztetés.

Tárgyi és személyi feltételek

13.1. Személyi feltételek

Az óvoda működése a törvényben előírt létszámnak megfelelően biztosított.

Jól összeszokott közösség dolgozik együtt.

Új dolgozó felvételénél fontos szempont, hogy legyen elfogadó, támogató, attitűdje modellt, mintát jelentsen a gyermekek számára.

A logopédiai, gyógypedagógiai fejlesztést a Pedagógiai Szakszolgálat biztosítja, a fejlesztésre szoruló gyermekek részére. Pályázati lehetőségek kihasználásával segítjük a programunkhoz illeszkedő továbbképzéseken való részvételt.

13.2. Tárgyi feltételék

Tágas csoportszobáinkban esztétikus, korszerű, a néphagyományőrző szemlélethez igazodó bútorok, berendezési tárgyak a gyermekek egészséges fejlődését és fejlesztését szolgálják. A gyermekek által használt eszközök elhelyezésénél gondot fordítunk a hozzáférhetőségre és biztonságra.

A szakmai, néprajzi ismeretek bővítése érdekében kisebb szakirányú könyvgyűjteményt alakítottunk ki. A bejárati és közlekedő folyosók, gyermeköltözők, mosdók és egyéb helyiségek berendezésénél is törekedtünk arra, hogy a néphagyományőrző óvodai nevelés külsőségeiben is megmutatkozzon (szőttés, kerámiák, kosarak, régi használati tárgyak).

Az udvar teret ad a játék, az egészséges életmód, a hagyományápolás-, környezetvédelem tevékenységeihez is.

*A Pedagógia Program megvalósításához szükséges
eszközök és felszerelések jegyzéke*

Tevékenységi terület	Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezett pótlás
Külső világ tevékeny megismeréséhez szükséges eszközök Munka jellegű tevékenység eszközei	Színes ismeretterjesztő könyvek	75	
	Nagyítók, rovarnézők	18	
	Fonott kosarak	60	
	Földgömb	2	
	Távcső	4	
	Cserepek, ládák	szükség szerint	
	Magok, hagymák, virágföld	szükség szerint	
	Digitális ismertetőanyagok	szükség szerint	
	Akvárium	2	
	Kerti szerszámok, gereblyék,		
	lapát	25	
	lombseprű	25	
	hólapát	10	
	talicska	10	
	húzható kiskocsi	5	
	locsolókanna	5	
	cirokseprű	szükség szerint	
	betlehem	6	
	jászol	3	
	Konyhai eszközök		
	szita	1	
	szűrő	1	
	fakanál	1	
	tölcsér	1	
	daraboló konyhakések	5	
	zöldséghámozó	2	
	sütőlemez	3	
	vágódeszka	5	
	rezsó	2	
	mérőpohár	1	
	különböző méretű főzőedények	2	
	gyúródeszka, sodrófa	1-1	
	digitális mérleg		X
	szelő, reszelő	1	
	tortacifrázó	1	
	Műanyagterítők	szükség szerint	
	Naposkötény	6/csoport	
	Ruha-, cipőkefe, körömkefe	5-5-5	
	Értelmi képességet fejlesztő társasjáték	15/csoport	
	Gyermek portfólió dobozok	25/csoport	
Társasjátékok	30		
Logiko /tábla, lapok/	10-10		

Tevékenységi terület	Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezett pótlás
Mozgás eszközei	mászóvár	4	
	homokpótlás		X
	homokozó takaró	4	
	mérleghinta	1	
	focikapu	1 pár	
	csúszda	2	
	egyensúlyozó lépegető	1	
	Láncos egyensúlyozó	2	
	Hulahopp karika	40	
	körlaphinta	4	
	rugóshinta	9	
	babaház	4	
	kerti asztal paddal	1	
	padok	4	
	páros sí	5	
	gólyaláb	5 pár	
	futóbicikli	10	
	kismotor	2	
	szobai hintaló	4	
	ugróiskola	2	
	vastagkötél	1	
	kendők	36	
	ugrókötél	6	
	MAXI mozgáskotta készlet	1	
	trambulin	4	
	Mozgásfejlesztő készlet	2	
	Lépő kövek	2 készlet	
	Egyensúlyozó párna	6	
	Forgó egyensúlyozó	1	
	Különböző méretű labdák	60	
	Torna zsámoly	2	
	Mászó alagút	2	
	Íves mászóka	2	
	Görgős deszka	5	
	Akupresszúrás szőnyeg	1	
	Különböző méretű torna szőnyegek	1 készlet	
	Szenzoros karikák	6	
	Twist korong	1	
	Egyensúlyozó libikóka lapos	1	
	ejtőernyő	1	
Egyensúlyozó kalap	1		

Tevékenységi terület	Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezett pótlás
Vers, mese, anyanyelvi nevelés eszközei	Képeskönyvek, lapozgatók	110	
	Mesepárnák	65	
	Meseszőnyeg	1/ csoport	
	Meseparaván	4	
	Bábtartók	4	
	Ujj-, kesztyű-, és fejbábok	115	sz. sz.
	Textil-, filcanyagok, zsákvászon, selymek	sz. sz.	X
	Jelmezek – kalap, kendő, köpeny, palást,	sz. sz.	X
	Eszközök – bot, tarisznya, suba, kucsma	sz. sz.	X
	Televízió	5	
	DVD-lejátszó	2	
	Papírszínház fakeret	4	
	Papírszínház mesecsomag	20	
	Mese CD-k, DVD-k	sz. sz.	X

Tevékenységi terület	Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezett pótlás
Egyéb eszközök	vonalzó		
	filctoll készlet		
	golyóstoll		
	tűzőgép		
	kapcsok		
	falióra		
	ragasztópisztoly		
	vasaló, vasalóállvány		
	lufik		
	madáretető		
	Barkácseszközök		
	kalapács		
	fogók		
	reszelők		
	kézifűrók		

Tevékenységi terület	Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezett pótlás
Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka eszközei	Agyagozáshoz		
	agyag	SZ. SZ.	
	Gyurmázáshoz		
	gyurma	5cs. /csoport	
	só-liszt gyurma	SZ. SZ.	
	Rajzoláshoz		
	zsírkréta	10-12 cs.	
	színes ceruzák	10-12 cs.	
	ceruzák	20-25	
	aszfaltkréta	SZ. SZ.	
	Festéshez		
	gombfesték	10-12	
	temperák	5 dbz /csop	
	ecsetek	100	
	Különböző papírok		
	írólapok	SZ. SZ.	
	rajzlapok	SZ. SZ.	
	fűzőlapok	SZ. SZ.	
	krepp-papír	SZ. SZ.	
	színes lapok - hajtogatós	SZ. SZ.	
	színes kartonok	SZ. SZ.	
	műszaki kartonok	SZ. SZ.	
	fotókartonok	SZ. SZ.	
	ollók (gyermek-felnőtt)	40 – 10	
	cikk-cakk ollók	20	
	Gyöngyfűzéshez		
	gyöngyök (fa-műanyag)	SZ. SZ.	
	damil, fonalak	SZ. SZ.	
	Fonalmunkákhoz		
	fonalak, cérnák	SZ. SZ.	
	szövőkeretek (kicsi, nagy)	8	
	Barkácsoláshoz		
	textilfestékek	SZ. SZ.	
	szövetek, anyagok, kötözők	SZ. SZ.	
	hurkapálcák	SZ. SZ.	
	Tojásfestéshez		
íróka	SZ. SZ.		
méhviasz	SZ. SZ.		
anyagok, kötözők	SZ. SZ.		
Kismesterségekhez			
vessző, csuhé, rafia	SZ. SZ.		
Képzőanyagok egyéb technikákkal			
magok, tészták	SZ. SZ.		
formalyukasztók	35		
Egyéb eszközök			
ragasztók (kenőfejes, technokol)	SZ. SZ.		
asztalterítő	6/ csop.	SZ. SZ.	
polc az eszközöknek	5/ csop.		
faliszönyeg, gyékény a munkáknak	5 / csop.		

Tevékenységi terület	Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezett pótlás
Ének, zene, énekes játékok, tánc eszközei	CD lejátszó	4	
	Hangszerkészlet	5	
	lemezek	sz. sz.	
	ritmusbotok, népi ütők, rázóhangszerek	10/csoport	
	triangulum	10	
	csörgődob	5	
	ujjcintányér	5	
	száncsengő	5	
	furulya		X
	„A” síp vagy hangvilla	1	
	alkalmi, alternatív hangszerek	Fantázia szerint	
	Népi játékok kellékei		
	Kalap, kendő, zsebkendő, kötény, bő szoknya	sz. sz.	
	hangmemória	1	
	Szereplős gyermekblúzok régi - új	15 - 15	
	Szoknya régi-új	30 - 15	
	Nadrág új	15	
ing	15		
Kötény régi - új	15 - 15		

Tevékenységi terület	Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezett pótlás
Nevelői szoba	CD-s magnó, lejátszó	4	
	szakkönyvek	50	
	ÓVODAI VEZETÉSI ISMERETEK	5	
	ÓVODAPEDAGÓGUSOK KINCSES TÁRA	5	
	KISGYERMEKEK NAGY PROBLÉMÁI	3	
	Óvodai nevelés – folyóirat gyűjtemény	folyamatos	
	Színes nyomtató	1	
	Kivetítő fal – filces tábla	1	

Tevékenységi terület	Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezett pótlás
Szertár	Éneklő játék	8 doboz	
	Emberek világa	3 doboz	
	Állatok világa	3 doboz	
	Növények világa	4 doboz	
	Közlekedés világa	2 doboz	
	Vetítő	2 doboz	
	Diavetítő	1 doboz	
	Diaképek, diafilmek	22 doboz	
	Logikai készlet		
	MINIMAT	71 doboz	
	Táblák (mágneses)	4 db	
	MINIMAT síkformák, macik, autók...	33 doboz	
	Vetítővászon	1 db	
	Hangszerkoffer kicsi- nagy	2 db – 1 db	
	Színes rudak készlet		
	Öltöztető babák		
	KRESZ táblák		
	Bingó játék		
	Varrógép	1	
	Szemléltető táblák - tartók		
Térképek			
Párosító puzzle játékok	6		

Tevékenységi terület	Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezet pótlás				
Logopédiai eszközök, felszerelések	Polc	1					
	Kiságy	1					
	Asztal	3					
	Szék	6					
	Tükör	1					
	Hangszerek bőröndben	1					
	Gyurma	3 csomag					
	LOGICO Fűzős játékok Puzzle Kocka-kirakók Fakockák Műanyag állatok Szivacs kirakó Mágneses tábla és formák	}	25 db	X			
	Kommunikációs képek, kártyák					X	
	Foglalkoztató könyvek				10		
	szakkönyvek				7		
	Színes ceruzák (vastag)				2	X	
	Tevékenységi				Rendelkezésre álló eszközök	Mennyiség	Tervezet

terület			pótlás
Tornaszoba	Bordásfal – 200 x 60 cm	6	
	Tornapad 2 - 4 m-es	8 - 2	
	kosárpalánk	2	

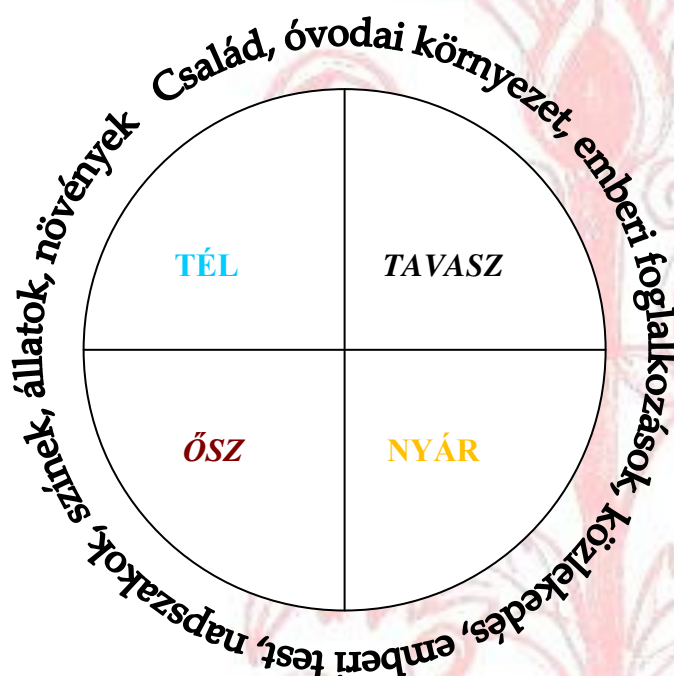
Összegzés

Az óvoda működési rendjét, tárgyi-személyi feltételrendszerét elsősorban a fenntartó által hozott döntések és a költségvetés határozza meg.

14. A hagyományörző tervezés

Programunk sajátossága, hogy a tervezés igényli a közös gondolkodást, a tevékenységek összehangolását. A nevelési évben végigvonuló hagyományörző tevékenységrendszer ápolása mértéktartóan jelenik meg a mindennapokban. Az óvodánk sajátosságai és törekvései alapján kialakított helyi „Évkör” és a kalendárium az éves tervezést áttekinthetővé teszi. Ebből kitűnik, hogy a testület mit és mennyit kíván beépíteni a hagyományörző tevékenységekből. Az évszakonkénti lebontás már részletesebb rendszerezést nyújt.

A tervezésnél nem az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontból történő képességfejlesztésre helyezzük a hangsúlyt.

Kevesebbet, de azt alaposan!

A tevékenységformák komplex tervezését az óvodapedagógus módszertani szabadsága határozza meg.

Az ütemterveket a tematikus tervek alapján kétheti lebontásban készítjük, és reflexióval látjuk el.

Egyéni fejlesztési tervet készítünk: SNI, BTM, HHH gyermekek részére.

A hagyományörző nevelés, a családokkal együttnevelés folyamata megkívánja az óvodai munkatársak összehangolt, belső szokásrendjét. A családokkal való kapcsolatfelvételt és együttműködést segíti a „Szülőknek szóló tájékoztató”.

Összegzés

A hatékony működési rend, a sajátos tervezés, a folyamatos segítő ellenőrzés hozzájárul a megújuló hagyományörző program megvalósulásához, az egyenlő hozzáférés biztosításához a gyermeki személyiség kiteljesedéséhez.

A nevelőközösség minden tagja felkészült, nyitott, a szülőkkel együttműködve valósítja meg a programot.

Függelék

SZEPTEMBER – SZENT MIHÁLY HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	<p>Szept.1. Egyed napja Szept.5. Lőrinc napja- Ha szép idő van hosszú ős várható Szept.8. Mária, kisasszony napja - Ha esik az eső több napig fog. Fecskek elmennek. Szept.12. Mária Szept.21. Máté- Ha Máté napja napos, az ős három hónapos. Szept.29. Mihály napja – Vásár nap. Behajtják az állatokat a legelőről.</p>
	Tartalmi és szervezési feladatok	<p>Időjárás, őszi munkák megfigyelése. Az őszi évszak megfigyeléséhez séták szervezése, eszközök előkészítése: kerti szerszámok: gereblye, kosár, levélseprű.</p>
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	<p>Séta az óvoda körül, az erdőben, mezőben. Tájé megismerő túrák. Termények betakarítás a kertben, mezőben. (kukoricatörés, burgonya felszedése.) A természet folyamatos megfigyelése. Az ős jeleinek megfigyelése: gyülekeznek a madarak. Állatok megfigyelése Őszi munkák megfigyelése: ásás, szántás.</p>
	Verselés, mesélés	<p>Népi mondókák: - Piros alma csüng a fán.. - Kelep,kelep gólyamadár ... - Így török a diót .. - Hüvelykujjam almafa.. Mesék - A szegény ember állatai - A rest leány - Kiskondás Új fogalmak: juhász, kondás, csikós, gulyás, suba, gatyá, kolomp, véka</p>
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	<p>Őszi játékok, dalok Zenehallgatáshoz népdalok - Kiszáradt a diófa - A kállói szőlőben - Lipem,lopom a szőlőt - Hely a sályi piacon - Hüvelykujjam almafa - Körtéfa - De jó a dió - Hogy a csibe Ujjasdik, hintáztatók, lovagoltatók, ringatók, hangutánzó, csúfolók, csőszválasztók, piacosok, vásározók, esőről, szélről szólók</p>
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	<p>- agyagmunkák Állatok Emberek Edények készítése Díszítési technikák megismerése Festés: őszi zöldségek, gyümölcsök Mintázás Élményrajzok: állatokról, tevékenységekről. Zöldségekből különféle bábok, játékok készítése.</p>

	<p>Mozgás</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lovacskázás - Labdajátékok - Ügyességi játékok - Szembekötődik - Ugráló-szökdelő játékok - Fogócskák
	<p>Közös program</p>	<p>Szept.29. Mihály nap Valamennyi csoport állatokról szóló énekekkel, verssel, mondókával közösen játszott ügyességi játékokkal készül e napra.</p>

OKTÓBER – MINDSZENT HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	Okt.4. Ferenc: Szüret kezdő napja Okt.15.Teréz Okt.16 Gál: Az állatok téli állomra készülnek Okt.21. Orsolya: Szüret végnapja, káposzta más vetemények Felszedése Okt.28. Simon: Hűvös idő következik
	Tartalmi és szervezési feladatok	Séták, kirándulások: őszi évszak megfigyelése Szőlőszüret, szüretelő edények előkészítése Termékek gyűjtése Udvartakarítás, levélsöprés
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	Séták, kirándulások Szüreti nap az óvodában: Mustkészítés, préselés. Kukoricatörés megfigyelése a mezőkön: csuhé, kukorica, kukoricacsutka, kukoricaszár Konyhakerti növények begyűjtése Színes levelek gyűjtése, préselése Termékek gyűjtése: tökök, bogyók, makk, burgonya, sárgarépa. Gyümölcssaláta készítése Sütőtök sütés.
	Verselés, mesélés	Népi játékos mondókák: - Esik eső csepereg - Elmúlt a nyár itt az ős - Erre csörög a dió.... Népmesék: - Szóló szőlő, mosolygó alma... - Szegény ember szőlője - Égig érő paszuly - Babszem Jankó
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Különféle alkotások levelek, termékek felhasználásával játékeszközök készítése: csuhéból, csutkából, kukoricaszárból, külféle zöldségekből Agyagmunkák, nyomatok készítése Népi díszítés megismerése Állatok zöldségekből Emberek, állatok gesztenyéből Zörgő-csörgő hangszerek Festés az őszi színeivel Krumpli nyomat, sütőtök házikó, lámpás készítése levélnyomat
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	Őszi szüretelő játékok Zenehallgatáshoz népdalok Népi hangszerek készítése: - Dióból-pengető hangszer - Lopótök – csörgő - Kukoricaszárból- hegedű
	Mozgás	Versenyfutások, ugrások Versenyjátékok eszközei Célba dobások a szabadban
	Közös tevékenység	Szüreti nap az óvodában. . Együtt őszi körjátékokat játszunk. A gyermekek ismerkednek a must készítés folyamatával. Összegyűjtjük a szülők által hozott szőlőt, a gyermekek közreműködésével ledarálunk, kipréselünk, a végén együtt megkóstoljuk a mustot.

NOVEMBER – SZENT ANDRÁS HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	<p>Nov.1.: Mindszent napja – Temető látogatás. Ezen a héten nem mosunk.</p> <p>Nov.2.: Halottak napja</p> <p>Nov.11. Márton napja – Ha Márton lúdja jégen áll, karácsonykor vízben poroszkál.</p> <p>Nov.19. Erzsébet napja</p> <p>Nov.25. Katalin napja : Ha Katalin kopog, karácsony locsog.</p> <p>Nov.30. András napja</p>
	Tartalmi és szervezési feladatok	<p>Téli tevékenységhez anyaggyűjtés, tárolás.</p> <p>Séták szervezése, természet megfigyelése.</p> <p>Gyertyagyújtással emlékezzünk halottainkra.</p> <p>Katalin ágak hajtatása karácsonyra.</p> <p>András napkor elkészítjük az adventi koszorút.</p> <p>Őszi dekoráció leszedése, téli dekoráció előkészítése.</p> <p>Adventi naptár készítése.</p> <p>Madáretető kihelyezése.</p>
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	<p>Természet megfigyelése</p> <p>Időjárás megfigyelése – rövidülnek a nappalok, egyre hamarabb sötét lesz</p> <p>Katalin ágak hajtatása</p> <p>András napkor elkészítjük az adventi koszorút.</p>
	Verselés, mesélés	<p>Népi mondókák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liba mondja gigágá. - Libuskáim egyetek.. - Ember, ember november.. - Esik eső, fúj a szél.. - Azt dobolják - Nincs szebb madár ... - Névnapi csúfolók.. <p>Népmesék; mesék;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ludas Matyi - Mese a falánk tyúkocskáról - A kisgömböc
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	<p>Őszi játékok, dalok</p> <p>Zenehallgatáshoz népdalok: A gúnárom elveszett Elmentem én a vásárba.. Jánoshidi vásártéren...</p> <p>Nép hangszerek készítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dióból – pengetős hangszer - Kukoricaszárból - hegedű
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	<ul style="list-style-type: none"> - állatok mintázása - csutából, csuhéból, kukoricaszárból babák, állatok
	Mozgás	<p>Ügyességi játékok</p>
	Közös tevékenység	<p>Márton nap</p> <p>A csoportok dallal, verssel, mondókával kísért játékokkal köszöntik Márton napját.</p>

DECEMBER – KARÁCSONY HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	Dec.1.: Advent időszaka Dec.4.: Borbála napja Dec.6.: Miklós (Miklós napja) Dec.13.: Luca napja Dec.18-21. Karácsonyváró délután a csoportokban Dec.21. Téli napforduló (Hosszabbodnak a nappalok, rövidülnek az éjszakák)
	Tartalmi és szervezési feladatok	A téli évszak megfigyeléséhez séták szervezése, madáreselés gyűjtése. Cseresznye vagy meggyfaág gyűjtése. Mikulás várás. Lucázás (kotyulás) a partnereknél. Karácsonyi előkészületekhez anyagok beszerzése: adventi koszorúhoz ajándék készítéshez, karácsonyfához, adventi naptárhoz stb.
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	Téli séták a természetben. A téli időjárás folyamatos megfigyelése. Madáretetés az óvoda udvarán. Borbála napon cseresznye vagy meggyfa ág vízbe helyezése. Luca napon búzavetés, lucázás. Adventi koszorú készítése. Karácsonyi előkészületek: ajándék készítés, mézeskalács sütés, karácsonyfa díszítés.
	Verselés, mesélés	Ölbe vevős mondókák, lovagoltatok, ujjszámolók. Lucázó versek, pásztorjátékok. Mikulásra, karácsonyra mondókák, versek, újévi jókívánságok. Népmesék: <ul style="list-style-type: none"> – Az ördög és a két leány – A fehér ló fia – A három kismalac – A kismalac és a farkasok
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	Ünnepekhez kapcsolódó dalok, dalos játékok (Mikulás, Karácsony, Lucázás..)
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Agyagozás, fonások, szövések, varrások. Kukoricafűzér készítés, ajándékok készítése karácsonyra. Élményrajzok, festések a jeles napok és a téli öröмок emlékeiből.
	Mozgás	Téli játékok: hó-várepítés, szánkózás, csúszkálás, hólapátolás.
	Tevékenység	Luca nap: A nagyobb fiúk végigjárják a város intézményeit. (Pl.: iskola, Önkormányzat, Művelődési ház, Öregek Otthona stb.) Kisebb farönkökön „kotyulnak”, mondják mondókáikat, jókívánságaikat, énekelnek. A kapott adományokat tarisznyába gyűjtik. Pásztorjáték, betlehemezés.

JANUÁR - BOLDOGASSZONY HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	Jan.1. Újév napja – csoportok egymást köszöntik Jan.6. Vízkereszt (karácsonyi ünnepek vége, farsangi időszak kezdete)
	Tartalmi és szervezési feladatok	Séták szervezése, madáreleség gyűjtése. Téli játékokhoz az eszközök beszerzése. Karácsonyfa lebontása.
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	Téli séták, az időjárás folyamatos megfigyelése. Hó, jég, víz, zúzmara. Madarak etetése.
	Verselés, mesélés	Újévi mondókák, jókívánságok. Kiszámolók, találós kérdések a télről. A téli évszakhoz kapcsolódó mondókák, versek. Népmesék: – A három kívánság – Kacor király
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	Télhez kapcsolódó énekek, ritmushangszerek használata.
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Hóesés festése. Élményrajzok a tél örömeiről, karácsonyról. Díszítómunkák különböző magvakkal (kukorica, paszuly, lencse, szotyola stb)
	Mozgás	Téli szabadtéri játékok, versenyek a csoportok között (hó csata, hóember szépségverseny)
	Közös programok	Téli örömök a hóban.

FEBRUÁR – BÖJTTELŐ HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	<p>Febr.2. Gyertyaszentelő „medvenap” – szép idő esetén soká tart a tél</p> <p>Febr.3. Balázs napja – Balázsjárás (falujárás, diákok Védőszentje)</p> <p>Febr.6. Dorottya napja – időjósítás (ha Dorottya szorítja, Julianna tágítja)</p> <p>Febr. Farsangi mulatság a csoportokban</p> <p>Febr.16. Julianna – időjósítás (Ha Dorottya locsog, Julianna Kopog)</p> <p>Febr.24. Mátyás – időjósítás (Ha Mátyás jeget nem talál, csinál) 40 nappal húsvét előtt Hamvazószerda</p>
	Tartalmi és szervezési feladatok	Farsangi díszítéshez, álarcokhoz anyagok gyűjtése. A gyermekek megvendégléséhez szükséges dolgok beszerzése. Farsangi fánkhoz alapanyag beszerzése. Farsangi mulatság a csoportokban. Szalmabábu készítéséhez anyagok gyűjtése.
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	Farsangi fánk sütés. Madáretetés Állatok télen (etetés, gondozás) Mézkóstoló
	Verselés, mesélés	Farsangi mondókák, versek. Medvés mondókák, versek. A tél elűzéséhez kapcsolódó versikék. Állatos népmesék: – Medve meg a macska – A vándorló róka Mohácsi ördögök (népmonda)
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	Farsangi énekek, körjátékok, dalos játékok. Közös tánc egyszerű tánc lépésekkel.
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Farsangi álarcok, maszkok készítése. Színes kréta porral bohócfej díszítése.
	Mozgás	Mozgásos játékok (adj király katonát stb.)
	Közös programok	Télűzés: Szalmabábu elégetése. A menyecskének öltöztetett szalmabábu, mely a tél, a betegségek megszentítője. Verssel, mondókaival, énekkel kísérjük, visszük a bábut végig a településen, majd egy alkalmas helyen elégetjük., s vele együtt a betegséget és a telet is elűzzük.

MÁRCIUS – BÖJTMÁS HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	<p>Márc.12. Gergely napja: A diákok e napon gyűjtögetni jártak, hívogatták, toborozták az iskolatársakat. Gergely járás.</p> <p>Márc.15. Nemzeti ünnep.</p> <p>Márc.18. 19.20. Sándor, József, Benedek; Meleghozó napok. Ezeken a napokon engedik szabadon a méheket.</p> <p>Márc.25. Gyümölcsoltó boldogasszony Ha derűs a gyümölcsoltó (jó idő), megtelnek a boroshordók.</p> <p>Húsvét A kereszténység legnagyobb ünnepe.</p>
	Tartalmi és szervezési feladatok	<p>Az ébredő természet megfigyelése. Tavaszi nagytakarítás udvaron, csoportszobában.</p> <p>A palántázás előkészítése – vetegetés ládába, poharakba.</p> <p>Élősarokban: hajtások, rügyezettetések, ültetések. Népi megfigyelések az időjárásban. A hónap mestersége: fazekasság.</p>
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	<p>Élősarokban: hajtások, rügyezettetések, ültetések. Séták alkalmával az ébredő természet megfigyelése.</p> <p>Fazekasság: fazeka műhely megismerése, anyagokkal, eszközökkel való ismerkedés.</p> <p>Korongozás: diszítés, kemencébe rakás.</p>
	Verselés, mesélés	<p>A természeti jelenségeiről szóló időjárás-mondókák, versek (nap, eső stb.), kiolvasok, névcsúfolók.</p> <p>Évszakhoz kapcsolódó népmesék. Szólás-mondás, találós kérdések.</p> <p>Népmesék:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az égig érő paszuly - A három pillangó - Félig nyüzött bakkecske
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	<p>Szabadtéri dalos játékok felelevenítése, játszása. Természet különböző hangjainak felismerése, új hangok felfedezése, megnevezése.</p> <p>Évszakhoz kapcsolódó népdalok.</p>
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	<p>Növényekből játékkészítés (fűzfa síp, fűzfavesszőből kosárka)</p> <p>Népi kismesterség: fazekasság (pl. állatfarm kialakítása agyagállatokból, különböző méretű kövekből, kavicsokból, textíliákból, különféle fadarabokból, kosárkötők látogatása)</p>
	Mozgás	<p>Labdajátékok a szabadban.</p> <p>Távolugrás homokba.</p> <p>Változó tempójú futás különböző akadályok (fák, bokrok) kerülgetésével.</p> <p>Séták.</p>
	Közös tevékenység	<p>Zöldágjárás:</p> <p>A tavaszt, a természet megújulását jelképező énekes játék.</p> <p>A csoportok zöldágakkal feldíszített kapuk alatt énekelve bújnak, verssel, mondókaival köszöntik a tavaszt.</p>

ÁPRILIS- SZENT GYÖRGY HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	<p>Ápr. 6. Irén napja: Ha esik szűk lesz asz esztendő. Ápr. 14. Tibor napja: A kakukk, pacsirta megszólaltatója. Ha a rét már zöld jó szénatermés lesz. Ápr. 24. György napja: Ősi tavaszkezdő nap, az állatok kihajtásának ideje. Ápr. 25. Márk napja: búzaszentelés</p>
	Tartalmi és szervezési feladatok	<p>Az éledő természet megfigyelése séták, kirándulások alkalmával. A veteményezés, ültetés folyamatosságának megfigyelése. Húsvéti előkészületek. Az udvari játékok eszközkészletének felújítása, bővítése.</p>
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	<p>Tavaszi nagytakarítás az óvodában (bent és kint). Udvarrendezés. Készülődés húsvétra (teremdíszítés, dekoráció) Locsolkodás hagyományának felelevenítése. Vándormadarak visszatérésének megfigyelése. Látogatás a fóliasátrakba.</p>
	Verselés, mesélés	<p>Tavaszköszöntő rigmusok, mondókák. Az ünnepkörhöz tartozó versek, mesék. Locsolóversek. Népmesék:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erdőzöldítő és mező virágoztató királykisasszony - A nyulacska harangocskája - A háromágú tölgyfa tündére
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	<p>Az ünnepkörhöz kapcsolódó dalok, dalos játékok. Évszakhoz kapcsolódó népdalok.</p>
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	<p>Díszítő munkák ünnepi dekorációk készítése festéssel, vágással, ragasztással, természetes anyagok felhasználása. Tojásdíszítés: gicázás, berzselés.</p>
	Mozgás	<p>Labdajátékok. Fogócskázás, bújócskázás. Mozgásos népi játékok. Hosszabb, rövidebb séták.</p>
	Közös tevékenység	<p>Komatálzás: Népszokásból lett gyermekjáték. A „komatálban” finom falatok vannak (pl.: a gyermekekkel közösen sült pogácsa) kóstolót visznek a többi csoportnak, akik viszonozzák a kedves figyelmességet.</p>

MÁJUS- PÜNKÖSD HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	Május 1. Májusfaállítás PüNKÖSDI király választása Május 12-13-14: Pongrác, Szervác, Bonifác fagyosságok Május 25. Orbán napja: (az utolsó fagyosságok) Kezdődik a méhek rajzása. Május 28. Madarak és fák napja.
	Tartalmi és szervezési feladatok	Kirándulás erdőbe, mezőre. Májusfa állítása, díszítése. Anyák napi előkészületek: meghívók, dekorációk elkészítése. Ajándékok készítése. Gyermeknap szervezése, előkészítése. Ballagás – éVzáró.
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	Továbbra is figyeljük mi változott a természetben (rügyet bontott a diófa, virágoznak a növények ... stb) Megfigyeljük, milyen tavaszi munkát végeznek a felnőttek.
	Verselés, mesélés	Mozgásos játékokat kísérő különböző mondókák, versek. Évszakokhoz kapcsoló versek, mesék. Népmesék: – Az aranytulipán – Rózsa és ibolya – Király kis Miklós – A kisködmön
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	Tavaszi játszó, dalos játékok, zöldág járók, tekeredik, fogyógyarapodók, szerepcserélők, párválasztók. Tavaszköszöntő dalok. PüNKÖSDÖLŐ játékok. Zenehallgatáshoz az ünnepkörhöz tartozó népdalok.
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Díszítő munkák: virágosok, vágások, agyagozás, festés. Élményrajzok az ünnepkörhöz kapcsolódóan. Tavaszi színek felhasználása. Természetes anyagokból rongybabakészítés, szövések.
	Mozgás	Labdajátékok, fogócskák, bújócskák. Mozgások térbeli alapformák létrehozásával. Gyermeknapra vetélkedőjátékok, népi játékok. Kirándulások, séták.
	Közös tevékenység	PüNKÖSDÖLÉS: A játékot az egész óvoda részvételével játsszuk, ami a nagyobb lányok püNKÖSDJÁRÁSÁBÓL és a fiúk püNKÖSDI királyválasztásából áll. A lányok közül a legkisebb lány a püNKÖSDI királyné. PüNKÖSDI dalokat énekelve elevenítik fel a szokást. A fiúk versenyjátékokkal döntenek el, ki lesz a püNKÖSDI király, aki egész nap viseli a „koronát”. Májusfa kitáncolása – táncház.

JÚNIUS – SZENT IVÁN HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	<p>Jún. 8. Medárd: Ha ezen a napon esik az eső, akkor 40 napig Esni fog.</p> <p>Jún. 10. Margit Általában esős nap.</p> <p>Jún. 13. Páduai Szent Antal: Az állatok védőszentje. A szőlőhegyi munkák tilalmi napja.</p> <p>Jún.15. Vid Ezen a napon a gabonanövények befejezik Növekedésüket.</p> <p>Jún. 24. Szent Iván: A nyári napforduló ideje. Dologtíltó nap. A Szent Iván éji tűzgyújtások, a szertartásos tűzugrások napja</p>
	Tartalmi és szervezési feladatok	<p>Nyári kirándulások, séták tájmegismerő kirándulások és gyűjtő utak előkészítése. A népi kismesterségek gyakorlásához anyagok és eszközök pótlása, beszerzése: szövőkeretek, fakanalak, madzagok, rafia, rongyok, termések, természetes anyagok.</p> <p>Az összegyűjtött növények, termések, anyagok raktározásának előkészítése.</p>
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	<p>Séták a természetben. Kalászgyűjtés, nyári növények gyűjtése, esetleges szárítása, növényekből játékkészítés.</p> <p>Virágkoszorú kötés.</p>
	Verselés, mesélés	<p>A természetjelenségeiről szóló, időjósító mondókák, versek (Nap, eső, stb.) Kiolvasók, névcsőfolók. Évszakhoz kapcsolódó népmesék.</p> <p>Népmesék:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pancimanci - A rózsát nevető királykisasszony - Világszép nádszál kisasszony
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	<p>Dalos játékok felelevenítése, játszása a szabadban és épületben. Kapuzó, párválasztó, kiolvasós, ludas játékok.</p> <p>Évszakhoz kapcsolódó népdalok.</p>
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	<p>Az év közben alkalmazott technikák és a különböző manuális tevékenységek gyakorlása. Népi kismesterségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fonások - Szövések, - Agyagzás, - Virágfűzés – fűszövés
	Mozgás	<p>Ügyességi népi sportjátékok, küzdő játékok, labdajátékok.</p> <p>Futások: akadályokkal, kerülgetésekkel.</p> <p>Kötélhúzás, Nyári séták.</p>

JÚLIUS – SZENT JAKAB HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	<p>Júl.2. Sarlós Boldogasszony Mint Péter-Pálkor szintén az aratás kezdőnapjának tartották. Különböző időjárásjósló regulák fűződnek hozzá. Júliustól ős végéig szüneteltek a dramatikus népszokások. Szintén dologtiltó nap. „Sarlós Boldogasszony napja hat hétig az időt egyformán tartja.”</p> <p>Júl. 20. Illés napja A néphit szerint zivataros, mennydörgős nap. Általában dolog tiltó nap.</p> <p>Júl.22. Mária Magdolna napja: Zivataros nap. E napon vágják Régen a kislányok haját, hogy jobban nőjön. A dió ésogyorótermés minőségét befolyásoló hiedelem szerint, ha esik, rossz lesz.</p> <p>Júl.25. Jakab napja Időjárás, termésjósló nap. Ha e napon tiszta az ég, jó gyümölcsstermés lesz. Ezen a napon a zab aratását be kell fejezni.</p> <p>Júl.26. Anna- Szűz Mária anyjának, Szent Annának az ünnepe e napon megszakad a kender töve, készülni lehet a kendernyűvésre.</p> <p><u>Aratási szokások:</u> A Péter-Pál napkor megkezdett aratás (jún.29.) a július hónap legnagyobb társas munkája. Somogy megye a nagy uradalmak hazája volt. Szokás volt az <u>aratókoszorúk</u> készítése. Búzakalászból kötötték, búzavirággal, pipaccsal díszítették. A falusiak koszorúját a jegyzőségen, a pusztaiakét az intézőnél függesztették fel, amíg az aratás tartott. A nehéz munkavégzést alkalmanként <u>játékkal</u> tették elviselhetőbbé. Játsozták a <u>macskajátékot</u>. Egy összekötött zsebkendőt (egér) dobálták egymás lába alatt, amit a „macskának” el kellett kapni. Ha megfogta, menekülhetett, mert a többiek kergették. Gyakran énekszóval mentek a mezőre, vagy a szállásra, s munkaközben is el – elénekeltek egy-egy arató dalt. Az aratás befejezése után egyik vasárnap rendezték az <u>aratóbált</u>, melyet általában az intéző állt.</p>
	Tartalmi és szervezési feladatok	Nyári kirándulások, séták, tájmegismerő kirándulások. Gyűjtő utak. A népi kismesterségek gyakorlásához szükséges anyagok folyamatos gyűjtése. Az összegyűjtött növények, termések, anyagok raktározása.
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	Séták, kirándulások, túrák a természetben. Növények, termések gyűjtése, szárítása. Növényekből játékkészítés, virágkötés-fonás. Fűszövény.
	Verselés, mesélés	A természet jelenségeiről szóló időjárásos mondókák, versek. Kiolvasók, névcsúfolók. Évszakhoz kapcsolódó népmesék. Népmesék: – Jakab meg a pap – Az ördög meg a szegény ember – A két bors ökröcske – A szegény ember búzaszeme
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	Dalos játékok játszása a szabadban és bent. Kapuzó, hidas, párválasztó vonuló. Évszakhoz kapcsolódó népdalok. (aratás, kaszálás, pásztornóták)
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Az év közben alkalmazott technikák gyakorlása, népi kismesterségek gyakorlása. (fonások, szövés, agyagozás, gyöngyfűzés) Fűszövény, virágkoszorú készítése, levélsíp, csörgő (pásztortáska)
	Mozgás	Népi sportjátékok, küzdőjátékok, fogócskák, labdajátékok. Futások: akadállyal, kerülgetéssel. Kötélhúzás, célba dobás.

AUGUSZTUS – KISASSZONY HAVA

Óvodapedagógus	Jeles napok	<p>Aug.1. Vasas Szent Péter napja: E napon tilos volt a szőlőben dolgozni, mert a hiedelem szerint lehullik a szőlőfürt szeme.</p> <p>Aug.4. Domokos napja: Időjárásjelző nap. A hosszú kánikula hosszú telet jelez.</p> <p>Aug.5. Krisztina Ha ezen a napon borús az idő, nem lesz jó a Szőlőtermés, ha jó, akkor az lesz a szüret is.</p> <p>Aug.10. Lőrinc E nap után már nem jó a dinnye.</p> <p>Aug.15. Nagyboldogasszony napja Mária mennybemenetelének és Magyarország Szűz Mária oltalmába ajánlásának kaotikus ünnepe. A Mária kegyhelyeken búcsúnap. Az e napon szedett füvek gyógyító erejűek. A szept. 8-9-ig terjedő időszakban kelt csirkék jó tojók lesznek, a liszt nem molyosodik meg.</p> <p>Aug.20. Szent István napja. Az ezeréves magyar államiség legnagyobb ünnepe. Szent jobb körmenetet tartanak. Az új lisztből sült kenyeret sokfelé e napon áldja meg a pap. A paraszti gazdálkodásban határnapnak számított. Be kellett fejezni a cséplést, a szénával való kaszálását, a hízónak való disznót már nem engedték a többivel a legelőre. A gólyák gyülekezésének kezdőnapja.</p> <p>Aug.24. Bertalan Amilyen ezen a napon az idő, olyan lesz az ősz.</p>
	Tartalmi és szervezési feladatok	Séták szervezése, határjárás.
Gyermekek	Külső világ tevékeny megismerése	Látogatások a kiskertekben, a határban.
	Verselés, mesélés	<p>Névnapi köszöntők, kenyérdagasztó, szítáló mondókák, népmesék.</p> <p>Népmesék:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vajaspánkó – A szorgos és a rest leány – Mátyás király és az aratók – Mátyás király napszámba dolgozik
	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	Aratási énekek, népdalok.
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Jeles naphoz kapcsolódó tevékenységek ábrázolása, gyurmázás-perecfomázás.
	Mozgás	Séták, labdajátékok, fogócskák.

Törvényességi nyilatkozat

A Pedagógiai Program érvényességi ideje.

A nevelőtestület határozata alapján érvényes: 2026. augusztus 31-ig.

Az időközi módosításra abban az esetben kerül sor, ha a feltételrendszerben változás történik vagy törvényváltozás indokolja.

A módosítást kezdeményezheti az intézményvezető, a nevelőtestület, érdekképviselői szervezet.

Kadarkút 2021. augusztus 24.

Páhoki Zsoltné

Óvodavezető helyettes

Legitimációs záradék

A Kadarkúti Gyermekkert Óvoda Szülői Szervezete 2016. október 26-án megvitatta a Pedagógiai Programot, és 100%-os arányban elfogadta.

Kadarkút, 2020. március 31.

Tóth Anita
Szülői Szervezet vezetője

A Kadarúti Gyermekkert Óvoda nevelőtestület egyhangúlag kezdeményezte a Pedagógiai Program módosítását.

A 2016. október 27-én megtartott Nevelési Értekezleten a nevelőtestület meghallgatta, majd döntési joggal élve, 100%-os szavazatukkal elfogadták a Kadarkúti Gyermekkert Óvoda Néphagyományőrző Pedagógiai Programját.

Kadarkút, 2020. március 31.

Bőthe Istvánné
Óvodavezető

Melléklet: 1 db jelenléti ív másolat

Felhasznált irodalom, dokumentum

Agárdi Sándor: Praktikum az óvodai és általános iskolai környezeti neveléshez
mindenkinek

AQUA Kiadó 1995.

Bakonyiné Vince Ágnes - Nagyné Kasza Ilona:

Mozgás-öröm a szabadban

M.P.T. Budapest 1989.

Berhidai Magdolna, F. Nagy Tibor, Kiss Anna:

Máktündérek, csutkanépek.

Budapest, 1984.

Dr. Bucherna Nándorné - Faust Dezsőné - Zadravecz Teréz:

Néphagyományőrzés az óvodában

HANI Alapítvány 1991.

Dr. Buda Béla:

A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei

Tömegkommunikációs Kutatóközpont 1988.

Domanovszky György:

A magyar nép díszítőművészete I,II.

Budapest, 1981.

Dömötör Tekla: Magyar népszokások

Budapest 1985.

Drámapedagógiai Magazin, 1994. május.

Falvay Károly:

Ritmikus mozgás - énekes játék

OPI, Budapest 1990.

Forrai Katalin:

Ének az óvodában

Zenemű Kiadó, Budapest 1974.

Dr. Füle Sándor:

Pedagógiai program készítése

OKI, Budapest 1997.

Gósy Mária:

Óvodapedagógusi beszédviselkedés

Káttai-Press, Budapest 1990.

Guzsalyas folyóirat

Budapesti Művelődési Központ

Keresztúri Ferencné előadásai a bp-i Mályva téri óvodában, 1989-90.

Kiss Tihamér:

A kisgyermek érzelmei

Tankönyvkiadó, Budapest 1987.

Kósa László, Szemerényi Ágnes:

Apáról fiúra

Budapest 1975.

Ludánszkiné Szabó Éva: Óvodai zenei hagyományápolás - népszokások

Hajdúböszörmény 1995.

Nemzeti Alaptanterv

Művelődési és Közoktatási Minisztérium

Budapest 1992.

Tarján Gábor:

Mindennapi hagyomány

Mezőgazdasági Kiadó 1984.

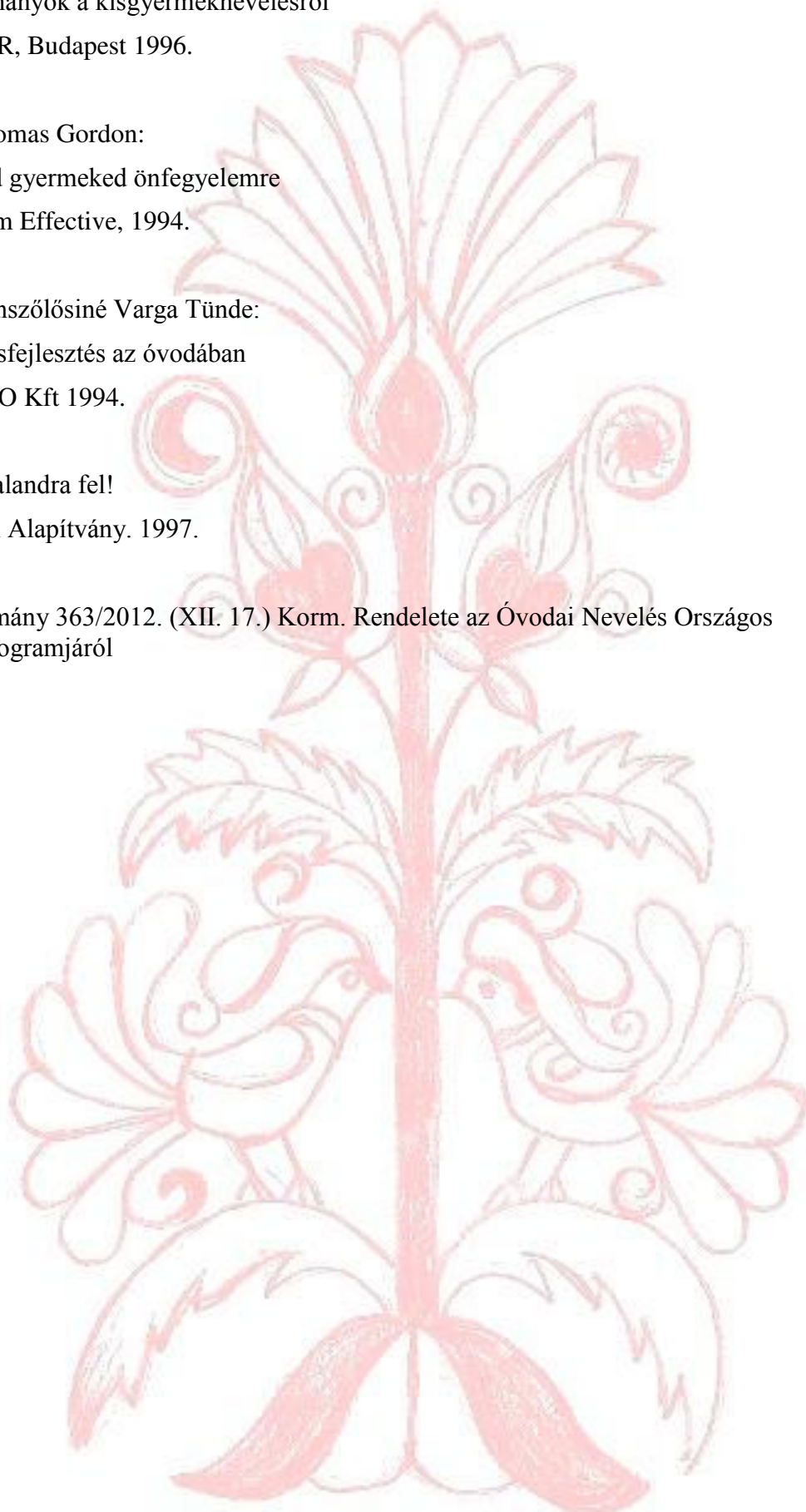
Tanulmányok a kisgyermeknevelésről
OKKER, Budapest 1996.

Dr. Thomas Gordon:
Tanítsd gyermeked önfegyelemre
Studium Effective, 1994.

Dr Tóthszőlősiné Varga Tünde:
Mozgásfejlesztés az óvodában
FER-CO Kft 1994.

Zöld kalandra fel!
NISZA Alapítvány. 1997.

A Kormány 363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelete az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról

1. számú melléklet

„Óvodából az iskolába”

"Az EFOP-3.1.6-16-2017-00015 számú projekt keretében kidolgozásra került „**Óvodából az iskolába**” című képzési, módszertani segédanyagot intézményünk a pedagógiai munka megvalósítása során alkalmazza az óvoda-iskola átmenet támogatása céljából, a gyermekek komplex fejlesztésére a gyermeket támogató befogadó pedagógiai környezetének megteremtéséhez. A Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kaposvári Tagintézménye szakemberei által készített módszertani fejlesztés a pedagógiai program melléklete.

Kadarkút, 2020. szeptember 14.

Bóthe Istvánné
Óvodavezető

Mellékletek

Kaposvári Tankerületi Központ

**Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
Kaposvári Tagintézménye
Kadarkúti Telephelye**

Óvodából az iskolába

*Az óvoda-iskola átmenet sikerességét, zökkenőmentességét támogató
feladatsorok, gyakorlatok gyűjteménye*

Módszertani segédlet

**Kaposvár
2019.**

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFECTETÉS A JÖVŐBE

Óvodából az iskolába

*Az óvoda-iskola átmenet sikerességét, zökkenőmentességét támogató feladatsorok,
gyakorlatok gyűjteménye*

Készült az

EFOP-3.1.6-16-2017-00015 azonosító számú "Együtt-működik" Gyógypedagógia és
szakszolgálati intézmények esélyteremtő szerepe születéstől a munkába állásig
című projekt keretében

Szakmai vezető

Táskai Erzsébet

Témavezető

Ballér Krisztina

Készítette

Aggné Nagy Éva

Pintérmé Babócsai Katalin

Takács Katalin

Visnyei Zoltánné

Tartalom

1. Bevezetés	4
2. Iskolaérettség és hátrányos helyzet	6
2.1. Iskolaérettség	7
2.2. Hátrányos helyzet	13
3. Összefoglaló	20
4. Felhasznált irodalom	22
5. Mellékletek	24

1. Bevezetés

Az iskolakezdés nagy izgalommal várt esemény egy kisgyermek életében, de a várt napon nemcsak vele történnek jelentős változások, hanem az egész család mindennapjai is átalakulnak. Szinte minden szülőben ott él a féltés, az aggodalom, tehát felteszi magának a kérdést: Iskolaérett-e az én gyermekem?

Felgyorsult világunkban a létfenntartásért, az életszínvonal megtartásáért való küzdelemben megszorodtak a feladatok, és a szülőknek egyre kevesebb idejük jut arra, hogy megfelelően foglalkozzanak gyermekeikkel. Hiába a leggondosabb óvodai fejlesztés, ha az otthoni gondoskodás, a közös családi programok – játék, mese, rajzolás, séta, kirándulás, sport...- elmaradnak. Sokan gondolkodnak úgy, hogy csak iskoláskorban kell a gyermekkel leülni foglalkozni, mert van házi feladat, pedig a szülői háznak kiemelt szerepe van a kisgyermek iskolaéretté válásában.

Az iskolakezdés, az első iskolai év sikeressége nagymértékben meghatározza a tanulók későbbi iskolai bevalását. A családok, az óvodák és az ő nevelő munkájukat támogató pedagógiai szakszolgálatok kiemelt feladata ezért az iskolakezdés sikerességét elősegítő, a tanulási nehézségeket megelőző fejlesztő, preventív munka.

A pedagógiai szakszolgálatok feladatai közé tartozik – többek között – az 5. életévüket betöltött gyermekek képesség-szűrővizsgálata. Célja, hogy kiszűrje a tanköteles korba lépő gyermekeknél azokat a részterületeket, amelyeknek fejlesztése szükséges az iskolaérettség eléréséhez. A részképességek fejlesztése megvalósulhat – tanácsadásunk alapján – a családban, az óvodai nevelés keretei között, illetve a nevelési tanácsadás keretében, fejlesztőpedagógus/gyógypedagógus szakember által tartott fejlesztő foglalkozásokon.

A heti rendszerességgel tartott foglalkozások eredményesek ugyan, de a szülők bevonása nélkül a heti egy alkalom többnyire kevés ahhoz, hogy biztonsággal elengedjük a gyermeket az iskolába.

A szülők, a család szerepe tehát megkerülhetetlen a gyermekek iskolakészültségének javításában. Gyakran a szülők úgy gondolják, gyermekük fejlesztése csak az óvónő és egyéb szakemberek feladata. Nem is igazán tudják, mit, és hogyan kellene tenniük, hogyan és mikor kellene időt szakítaniuk az otthoni fejlesztésre.

A boltokban kapható fejlesztő füzetek és játékok használata is csak értő szülői segítséggel nyújt hathatós segítséget, és nem mellékesen többnyire mélyen a zsebbe kell nyúlni borsos árú miatt.

Szakszolgálati Telephelyünk vonzáskörzetében nagyon sok hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű család él, akiknek a mindennapi megélhetés biztosítása mellett a játék-vásárlás, vagy egyéb fejlesztő eszközök beszerzése és használata, a gyermekkel való foglalkozás (a gondozáson túl) sokadrangú probléma.

Amikor azonban az óvoda, vagy a pedagógiai szakszolgálat iskolaérettségi vizsgálata iskolaéretlenség miatt az iskolakezdés elhalasztását javasolja, ezek a szülők szégyennek élik meg, hogy gyermeküket nem tartják érettnak az iskolakezdéshez, és inkább elküldenék hiányos képességekkel is az iskolába, mintsem maradjanak még egy évet az óvodában.

A gyermekek fejlesztése mellett tehát a szülők, és különösképpen a hátrányos helyzetű családok felvilágosító támogatása elengedhetetlenül fontos feladat az óvoda-iskola átmenet sikerességének, mint célnak az eléréséhez.

Segédanyagunk, egy a mindennapokban jól használható, anyagi költségektől mentes fejlesztési lehetőségeket tartalmazó kis füzet, egy praktikus feladatgyűjtemény, melyet az említett cél elérése érdekében hívtunk életre.

A szakszolgálat a legtöbb esetben csak valamilyen probléma feltárása, segítségnyújtás esetén találkozik a családokkal, ezért rendkívül fontos az óvoda-iskola átmenet támogatása során együttműködni az óvodákkal, általános iskolákkal. A módszertani segédlet a pedagógusok számára is segítséget nyújt a téma szülőkkel való feldolgozására.

A szülők számára szervezett szakmai napok keretében bemutatásra kerülnek az iskolakészültség javítását célzó otthoni fejlesztési lehetőségek. A program a pedagógusok számára is nyitott, ezért a tanítók, óvodapedagógusok a gyakorlatban ismerhetik meg a módszertani füzet használatának lehetőségeit, a szakemberekkel konzultálva segítséget kapnak az iskolaérettség értelmezéséhez, a programelem alkalmazásához.

2. Iskolaérettség és hátrányos helyzet

Módszertani segédletünk célja, az óvoda-iskola átmenet támogatása, a gyermekek iskolakészültségének javítása, különös tekintettel a hátrányos helyzetű családok megtámogatásával.

A zökkenőmentes iskolakezdéshez a megfelelő értelmi képességek mellett elsősorban alkalmazkodóképességre van szükség, amely segíti a beilleszkedést. Minderre viszont csak akkor képes a gyermek, ha biológiai és pszichológiai szempontból egyaránt fejlett, vagyis az iskolaérettség a kisgyermek harmonikus fejlődésének következménye.

Az óvoda-iskola átmenet ugyanis nagyon megterheli a gyermekeket fizikálisan és pszichésen egyaránt. Folyamatosan fent kell tartaniuk aktív figyelmüket, az iskolapadban hosszasan nyugodtan ülve, az egyre nagyobb elvárásoknak meg kell felelniük. Az általánossá vált egész-napos iskola 8-16 óráig tartó beszabályozottságot kíván. Az iskolatáska súlya sem elhanyagolható, és napi szinten jelen van, mint fizikai teher.

Pszichésen azért megterhelő, mert új környezetbe, új közösségbe kell beilleszkedniük, alkalmazkodni a változásokhoz. Új szabályokhoz kell igazodniuk, melyeket néha nem is értenek, hogy miért szükségesek. Általában a szülők is nagy elvárásokat támasztanak az iskolakezdők elé.

A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű családokban élő gyermekek számára fokozottabb nehézséget jelenthet az óvoda-iskola átmenet. A családnak hatalmas anyagi teher, melynek ritkán képesek megfelelni. A hiányos felszerelés mindjárt az elején szembetűnő hátrány. Másrészt az aluliskolázott szülők – tapasztalatink szerint – nem fordítanak időt és energiát a gyermekek iskolára való felkészítésére, és fokozott támogatására. Ezért fontos feladatunk, hogy ezeket a gyermekeket különös odafigyeléssel támogassuk ebben a nehéz időszakban, a szülőket pedig megfelelően motiválva felkészítsük segítő munkájukra.

2.1. Iskolaérettség

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja egyértelműen meghatározza, mit is várhat el az óvoda és a szülő az óvodáskor végére, vagyis milyen fejlettség szükséges az iskolába lépéshez:

„1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteit kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevézés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevézés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán-

és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.”¹

Az iskolakészültség szempontjából legfontosabb területeket fontosságuk aspektusából áttekintve:

- **Nagymozgások:** Járás, futás, ugrás, kúszás, mászás – e mozgásformák a nagymozgások. Fontos ezen belül az egyensúlyfejlesztés, hisz annak idegrendszerfejlesztő hatása van. A szem-kéz koordináció fejlesztését is sorolhatjuk a nagymozgások közé hisz az összes labdajáték, dobó játék ezt a területet is fejleszti. A nagymozgásokban való jártasság alapját képezi a finommozgásoknak.
- **Finommotorika:** Az ujjak finom mozgása az írás megtanulásához szükséges.
- **Grafomotorika:** A kéz író-rajzoló mozgását jelenti. Színvonalát meghatározza a kézizomzat és a kézcsonatok fejlettsége. Az írástanuláshoz a megfelelő grafomotoros ügyesség nagyon fontos előfeltétel.

¹ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200363.KOR> Letöltés ideje: 2019. 02.06.

- **Ceruzafogás:** Fontos az íróeszközök célszerű használatának ismerete. A szabályos és nem túl görcsös ceruzafogás biztosítja a gördülékeny vonalvezetésnek. A rossz ceruzafogás rögzülhet, és arról nagyon nehezen lehet leszoktatni a gyermeket.
- **Lateralitás, kézdominancia:** Az egyoldali dominancia kialakulása az idegrendszer megfelelő érését is mutatja. A kialakulatlan, vagy keresztezett dominancia mindenképpen odafigyelést igényel.
- **Észlelés:** Beszélhetünk a tapintás útján történő (taktilis) a hallási (auditív), látási (vizuális), saját testünk helyzetét mutató (kinesztetikus) észlelésről. Az olvasás-írás megtanulásának szempontjából mindhárom modalitás szerepet játszik. A hallási észlelés a beszédhangok tudatos meghallásával és differenciálásával, a látási a betűk, számok alakjának rögzítésével, a taktilis-kinesztetikus a kéz, az ujjak mozgásával, magával az írómozgással
- **Téri tájékozódás:** A téri tájékozódás alapja a sajáttesten való jó tájékozódás, mellyel tudatosítja a térbeli helyzetét. Ez egy viszonyítási pont, melynek segítségével értelmet nyernek a különböző téri relációk. Ehhez kapcsolódik a síkban való tájékozódás, mely nagyon fontos a füzetben és könyvben való tájékozódáshoz. A gyermeknek automatizmusként kell kezelnie, hogy balról jobbra, ill. fentről lefelé olvasunk. Hogy az első feladattól haladunk az utolsóig. Az írásnál is fontos, hiszen balról jobbra írunk.
- **Sor és ritmusalkotás:** Nem velünk született képesség, hanem a külvilággal való aktív kapcsolat alakítja ki. Megfelelő fejlettsége mellett az olvasás-írás és számolás tanulásánál nem fordulnak elő kihagyások, betoldások, reverziók.
- **Nyelvi készség, szókincs:** A nyelvi készség a gondolkodási és megismerési folyamatok fejlődésének alapja, fejlesztésének célja az anyanyelvi bázis kialakítása.
 - **Tiszta beszéd:** A beszédhibák – különösképpen a hangcserés pöszesség (paralália) – nehezítik az olvasás-írás tanulást, a betűk-hangok differenciálását.
- **Alak-héttér:** Tudnia kell az iskolás gyermeknek a figyelmét egy adott dologra irányítani, elkülöníteni a lényeges dolgokat a lényegtelenről.
- **Emlékezet:** A verbális és a vizuális emlékezeti funkciók működése alapvetően meghatározza a tanult anyag rögzülésének és felidézésének színvonalát.
- **Analízis-szintézis:** Az egyik legalapvetőbb gondolkodás művelet. Mindenféle tanulás során, így az írás-olvasás-számolás elsajátítása folyamatában a dolgokat részekre kell

bontani, hogy jobban megismerjük, majd újból – megfelelő módon - összeilleszteni egységes egésszé.

- **Figyelem**: Központi szerepet tölt be, hisz lehetővé teszi az ingerek közti szelektálást, az információfeldolgozást. Az a képesség, ami bizonyos információkat kiemel, míg más információkat figyelmen kívül hagy, megszüri az agyunkhoz eljutó információkat. Azokra a dolgokra emlékszünk leginkább, amikre odafigyelünk.
- **Időbeli tájékozódás**: A napszakok, napok, hetek, hónapok, évek, évszakok ismeretét jelenti. A megfelelő időbeli tájékozódás alapja, a rendszerességet, biztonságot teremtő napirend kialakítása a gyermeknél.
- **Kauzális és analógiás gondolkodás**: A gondolkodási funkciók megfelelő fejlettsége szintén a tanulási folyamatok alapját képezi
- **Számfogalom 5-ig**: Az iskolai számtan kiindulópontja első osztályban annak feltételezése, hogy a tanulók globális mennyiségfelfogása 5-ig biztos, valamint hogy az ötös-hatos számkörben képesek tájékozódni. Értik a több-kevesebb-ugyanannyi fogalmát, számlálnak, egyszerű műveleteket tárgyi szemléltetéssel elvégeznek.

Lakatos Katalin cikkében elgondolkodtató adatot közöl arra vonatkozóan, hogy a tankötelezettség megkezdése a kisgyermekek 15–30%-ánál nem zökkenőmentes.

A beilleszkedési készségben, a feladattudatban, a nyelvi kifejezésben, a gondolkodási folyamatokban meglévő hiányosságok, valamint a koordinálatlan nagy – és finommozgások megléte mind hátráltatja a sikeres iskolakezdést. Rámutat arra, hogy normál, vagy jó intellektuális szint mellett is felléphet valamelyik részképesség gyengesége. A megfelelő érettséghez tartozik a téri tájékozódás, a térhez való viszonyulás milyensége, a téri irányok ismerete is. Többnyire iskolaéretlennek tekinthető az a gyermek is, aki csak nagyon rövid ideig foglalkoztatható, a feladatok nem kötik le, a feladathelyzetből folyamatosan ki szeretne lépni.

A köznevelési törvény szerint, az a kisgyermek, aki adott év augusztus 31. napjáig betölti a hatodik életévét, tankötelessé válik. Korábban a szülő dönthetett arról, hogy gyermeke mikor kezdjen iskolát. A mai jogszabályok szerint ebben az óvoda kompetens döntést hozni.

- Ha az óvoda úgy gondolja, hogy a hatodik életévét betöltő kisgyermek még nem elég érett az iskolai életre, további egy nevelési évre javasolhatja óvodai fejlesztését.

- Azok az óvodások, akiknek még ez a plusz év sem volt elég ahhoz, hogy az iskolakezdéshez szükséges fejlettséget elérjék, szakértői vélemény alapján maradhatnak még egy évet óvodában. Ők már csaknem nyolc évesen kerülnek az első osztályba.
- A törvény lehetőséget ad arra is, hogy a tanköteles kort még el nem érő, minden szempontból iskolaérett gyermekek beiskolázásra kerüljenek- persze megfelelő feltételekhez kötötten.

Mikor szükséges a pedagógiai szakszolgálat iskolaérettségi vizsgálata?

- abban az esetben, ha a szülő és az óvoda nem ért egyet a beiskolázás időpontját illetően
- ha az óvoda bizonytalan annak eldöntésében, hogy a gyermek fejlettsége megfelel-e az őszi iskolakezdéshez
- abban az esetben, ha az óvoda azt szeretné, hogy a hetedik életévét betöltött kisgyermek továbbra is óvodában maradjon
- a tanköteles kort még el nem ért gyermekeknél, ha beiskolázását szeretné az óvoda és/vagy a szülő – ilyenkor egyébként nem elég a szakszolgálat vizsgálata, a szakértői véleményt be kell küldeni a Járási Hivatalhoz, melynek alapján ők hozzák meg a beiskolázási döntést

Az iskolaérettségi vizsgálatok menete és tartalma

Amennyiben a gyermeknek még nem volt szakértői bizottsági vizsgálata, először a szülőt kérdezzük ki a gyermek élettörténetéről, fejlődéséről, a várandóságtól napjainkig. Utána a gyermekkel végzünk sok változatos, életkorának megfelelően érdekes, játékos feladatot, melyekből megismerjük a legfontosabb képességterületek fejlettségét: általános tájékozottság, figyelem, emlékezet, monotónia-tűrés, logikus gondolkodás, nagy- és finommotorika, beszéd, stb.

Az iskolát váró gyermekek többsége számára maga a vizsgálat inkább egy szórakoztató foglalkozás, pozitív élményként élük meg. Várják, élvezik a feladatokat, örömmel nyugtázzák sikerüket, és vigyázunk arra, hogy a sikertelen megoldást se éljék meg kudarcnak.

A vizsgálati eredményeket a szülővel megbeszéljük, és kiadjuk a vizsgálati véleményt, ami a beiratkozáshoz szükséges. Egy részletes szakértői vélemény is készül, melyet a szülő, valamint –a szülő egyetértése esetén – az óvoda számára is postázunk.

Régebben, amikor a beiskolázás időpontját a szülő dönthette el, az iskolaérettségi vizsgálatok végén javaslatot adtunk a szülő kezébe, vagyis dönthetett a benne szereplőtől eltérő módon.

Fontos tudni, hogy a jelenlegi szabályozás szerint a beiskolázási döntés egy határozat, amiktől eltérni nem lehet.

2.2. Hátrányos helyzet

A Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kaposvári Tagintézményének Kadarkúti Telephelyét, Kadarkút kisvárost, számos hátrányos helyzetű település veszi körbe: Hedrehely, Kőkút, Mike, Rinyakovácsi, Gige, Csököly, Jákó, Nagybjom, Pálmajor, Bárdudvarnok, Rinyakovácsi

A köznevelési intézményeknek és a pedagógiai szakszolgálatnak alkalmazkodnia kell a hátrányos helyzetű településekről érkező gyermekek/családok igényeihez, ehhez pedig megismerni a problémakör hátterét.

A fogalom meghatározásához a wikipédiát hívtuk segítségül:

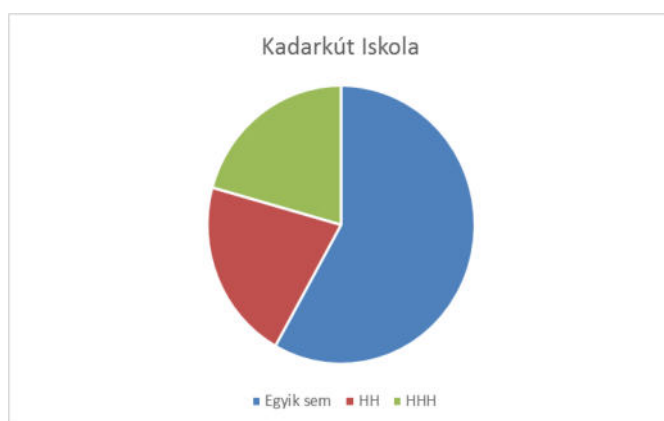
„Hátrányos helyzetű egyének, csoportok és területi egységek mindazok, melyek az országos átlaghoz viszonyítva rosszabb gazdasági és szociális helyzetben vannak, és melyek helyzetének javítását állami beavatkozások, támogató programok célozzák. A fogalom három fő területen jelenik meg a magyarországi szakpolitikai intézkedésekben: munkaerő-piaci, területfejlesztési és oktatáspolitikai dimenziókban. Oktatási szempontból jogszabály szabja meg, hogy családjuk alacsony iskolai végzettsége, alacsony foglalkoztatottsága és lakókörülményeik alapján mely tanulók számítanak hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetűnek, nekik jár például a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény.

Hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok: A vonatkozó jogszabály^[11] az oktatási esélyegyenlőség szempontjából hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyerekeket, tanulókat különböztet meg. A törvényi meghatározásban az iskolai hátrányok legfontosabb eredői a gyermek családjának szegénysége és alacsony iskolázottsággal telített hátrányos társadalmi helyzete. A két jogi fogalom tartalma 2013 szeptemberében jelentősen megváltozott : az oktatási szektorból a szociálisba került át a hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok besorolása, valamint az új rendelet kiterjesztette a gyermekvédelmi gondoskodásban élő “tartós neveltek” korhatárát (0-25 év)

Oktatási szempontból 2013 őszéig az alacsony jövedelmű családokban felnövő gyerekeket sorolták a hátrányos helyzetűek közé. A besorolást a család szociális helyzete alapján a jegyző által kiadott rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre (RGYK) jogosító igazolás határozta meg. Ezen belül halmozottan hátrányos helyzetűnek számított, akinek iskolázatlanok a szülei. A halmozottan hátrányos helyzet igazolásaként a szülők önkéntesen nyilatkoztak a jegyző előtt arról, hogy 8 osztálynál többet nem végeztek. E mellett a gyermekvédelmi gondoskodásban élő, jogi státuszukat tekintve „tartós neveltek” is ebbe a kategóriába tartoztak. A változás egyik fontos pontja, hogy a hátrányos helyzet kategóriájába kerüléshez nem elegendő a család anyagi helyzete miatt megítélt RGYK. Mellé szükséges legalább egy hátránynövelő jellemzővel rendelkeznie az adott, hátrányos helyzetű kategóriába sorolt gyereknek. A jogszabály három területet határoz meg

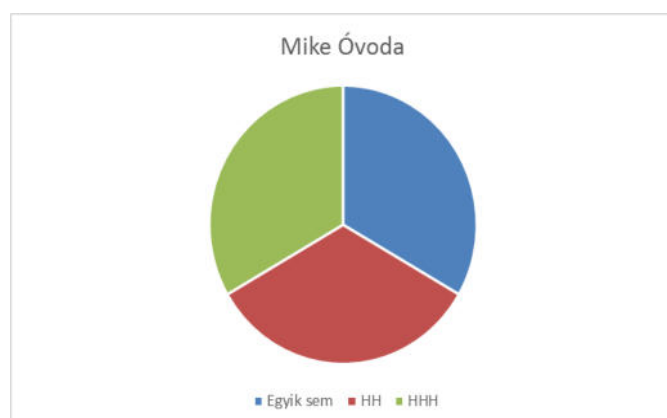
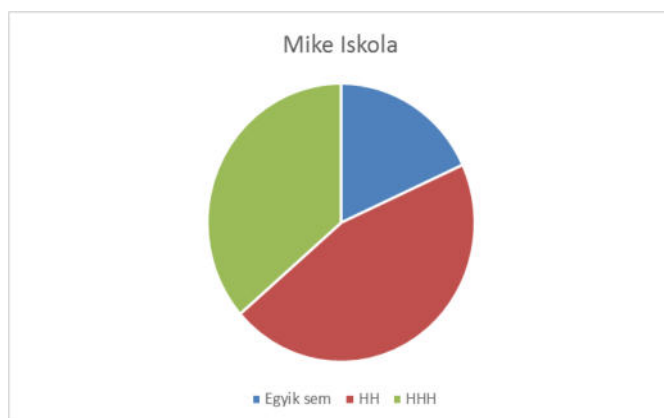
hátránynövelőként: a szülők alacsony iskolai végzettségét, tartós munkanélküliségüket, illetve az elégtelen lakáskörülményeket. „²

Szakszolgálatunk Kadarkúti Telephelyének vonzáskörzetéhez tartozó átrányos helyzetű településein az óvodás és iskolás hátrányos helyzetű gyermekek/tanulók aránya is szignifikánsan magas. Megjelenésüket az intézményekben diagramokkal ábráztuk. Mivel a hátrányos helyzetű tanulók közül vannak halmozottan hátrányos helyzetűek is, átfedések minden település adatiban előfordulnak. A diagramokat a 2018. október 1-ei statisztika alapján készítettük.

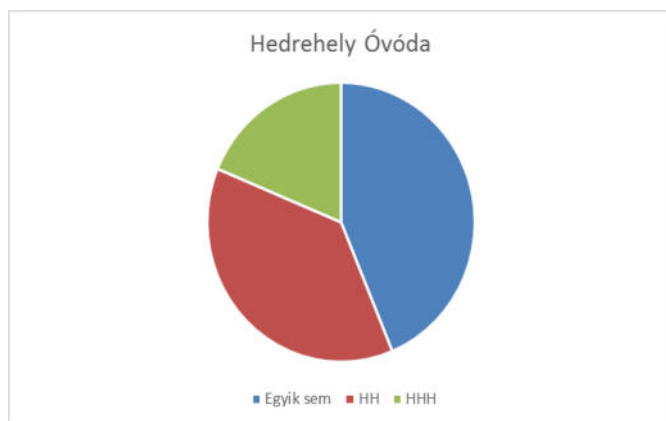
A kadarkúti iskolába járó gyermekek létszáma az októberi statisztika alapján 232 fő, ebből 49 fő hátrányos helyzetű és 48 fő halmozottan hátrányos helyzetű.

Telephelyünk településén az óvodába 107 gyermek jár. ebből 14 fő hátrányos helyzetű és ugyan annyian halmozottan hátrányos helyzetűek.

² https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%A1tr%C3%A1nyos_helyzet Letöltés ideje: 2019. 02. 23.)

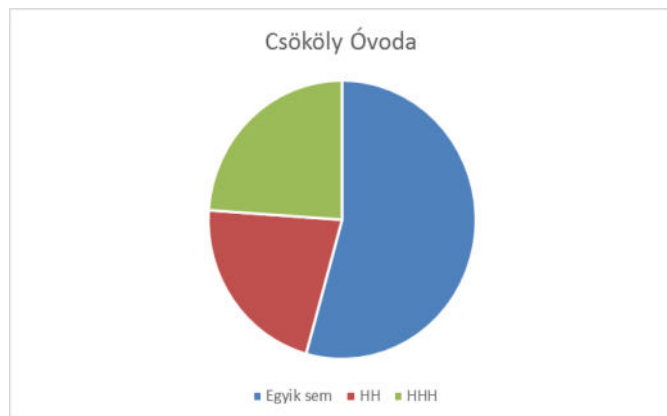
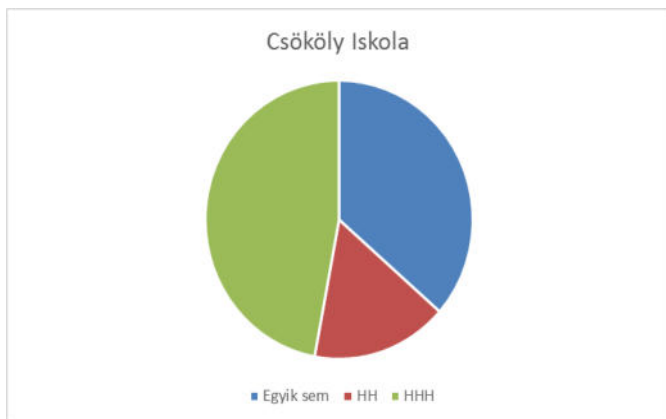
A Mikei iskola a Kadarkúti intézmény telephelyeként működik. Az ide járó gyermekek létszáma 22 fő, melyből 10fő hátrányos helyzetű és 8 fő halmozottan hátrányos helyzetű.

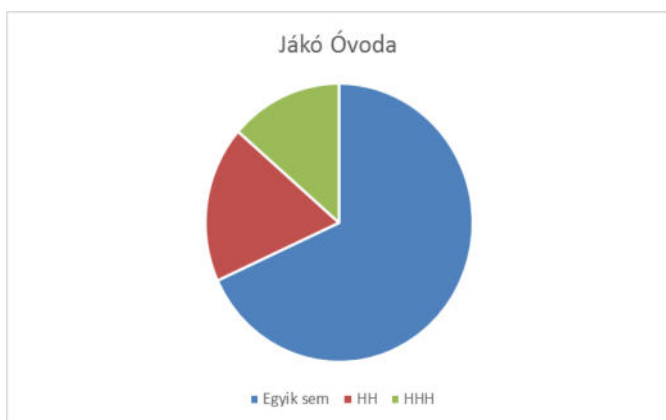
Hedrehely településén csak óvoda működik, ahova 16 fő gyermek tartozik, 6 fő hátrányos helyzetű és 3 fő halmozottan hátrányos helyzetű.

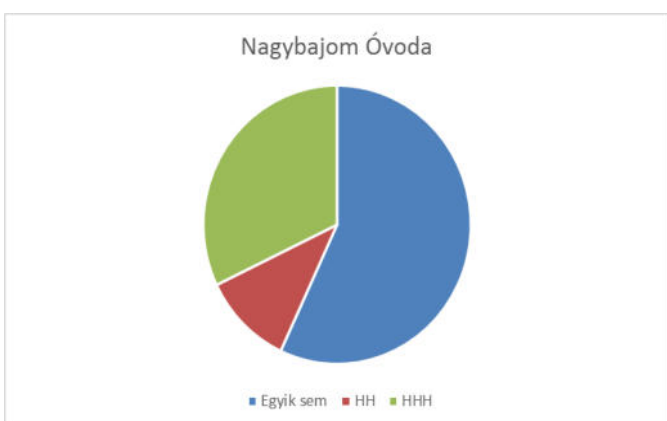
Gigében szintén csak óvoda működik, ez az intézmény 2018 szeptemberében nyitotta meg kapuit 22 fővel, melyből mind a 22 fő halmozottan hátrányos helyzetű.

Csököly településén iskola és óvoda is működik. Az iskolában 85 fő tanul, melyből 14 fő hátrányos helyzetű és 40 fő halmozottan hátrányos helyzetű. Az óvodában 46 fő gyermek jár melyből 10 fő hátrányos helyzetű és 11 fő halmozottan hátrányos helyzetű.

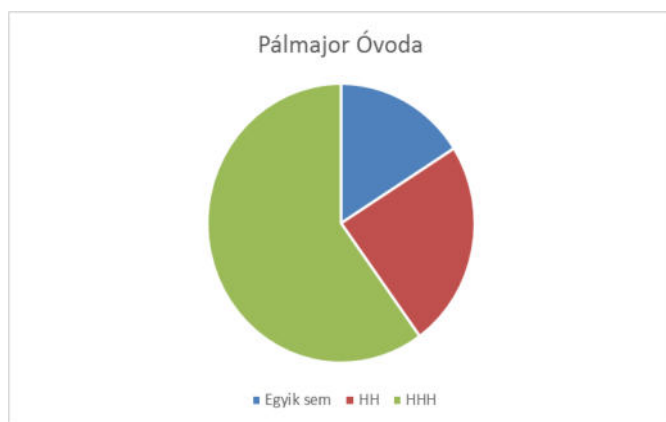

Jákóban 2018 szeptemberétől csak óvodai ellátás van 22 fővel, melyből 4 fő hátrányos helyzetű és 3 fő halmozottan hátrányos helyzet.

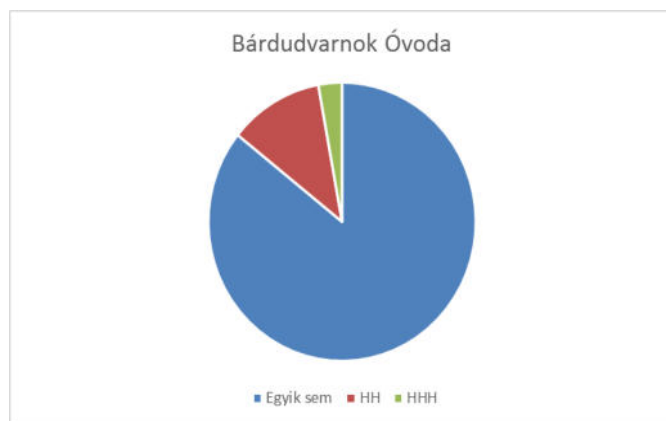

Nagybajom kisvárosában a gyermekek létszáma elég nagy. Az iskola ellátásába 314 fő tartozik, melyből 42 fő hátrányos helyzetű és 140 fő halmozottan hátrányos helyzetű. Az

óvodába 137 gyermek jár, melyből 15 fő hátrányos helyzetű és 44 fő halmozottan hátrányos helyzetű.

Pálmajor kistelepülésén csak óvoda működik 25 fővel, melyből 6 fő hátrányos helyzetű és 15 fő halmozottan hátrányos helyzetű.

Bárdudvarnokon iskola és óvoda is van. Az iskola létszáma 13 fő melyből 1 fő hátrányos helyzetű. Az óvodában 35 fő gyermek nevelése folyik, ebből 4 fő hátrányos helyzetű és 1 fő halmozottan hátrányos helyzetű.

A telephelyhez tartozó Rinyakovácsi, Visnyeszéplak és Kőkút településeinek nincsenek intézmények, az itt élő gyermekek a fent felsorolt intézmények valamelyikében nevelik. Érdeemes megjegyezni minden statisztikai adat nélkül azt is, hogy a kisebb településeken élők nagy része roma származású.

Az óvodáskor végéig, a gyermekek fejlődésének üteme normál esetben messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éveit meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig – megterhelés nélkül – rendkívül jól fejleszthetőek.

A hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk - iskoláztatásuk.

Statisztikák szerint, a szegényebb családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka legtöbb esetben a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése, a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai.

Tudatos óvodai-iskolai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai-iskolai nevelés csökkenteni tudja. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások – szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve – sikeresen ellensúlyozhatóak.

3. Összefoglaló

Iskolarendszerünk több változás mellett, illetve ellenére még mindig túlságosan teljesítmény centrikus. Az óvoda-iskola átmenet kevésbé összecsiszolt, a váltásnál túl nagy a kontraszt és stressz a gyermekek számára. Az első osztályok többségében még mindig túl gyors az olvasás-írás-tanítás/tanulás tempója, rövid időt hagynak az előkészítésre, és főképp a gyakorlásra, valamint az érési szakaszra.

Az iskolarendszer kudarca főként a pedagógiai szakszolgálatoknál csapódik le, a tanévkezdés után néhány hónappal tanulási zavarosnak látszó, vizsgálatra utalt elsősökkel. Szakértői bizottságunk diagnosztikai munkájában hosszú távú tapasztalat, hogy – különösen a hátrányos helyzetű településeken és családokban - magas a tanulási elégtelenséggel, tanulási nehézséggel küzdők száma, sok a rossz tanuló gyermek.

A hozzánk kerülő, iskolai kudarcot elszenvedő gyermekek szüleinek sajnos nagyobbik hányada maga sem jeleskedett annak idején a tanulásban, nem tud jó példával, mintával előállni. A szülők alacsony iskolai végzettsége, tájékozottságának, tanulási motivációjának hiánya folytán ezekben a családokban a tanulás értéke csekély. Ezért aztán otthonról a legritkább esetben hozzák a gyermekek a tanulni akarás és tanulni tudás kettősét. Pedig ha az iskola kezdetekor a tanuló pozitív énképet alakít ki magában a tanulással kapcsolatban, ez nemcsak a globális énkép pozitív irányú fejlődéséhez szolgálhat alapul, de a tanulmányi eredményességhez is.

A nevelési tanácsadás keretében zajló óvodai képesség-szűrővizsgálatok és az arra épülő iskola-előkészítő jellegű kiscsoportos fejlesztő foglalkozásaink évek óta népszerűek és hatékonyak. Néhány szakember - például Vekerdy Tamás - kritikával illeti az óvodás korúak direkt fejlesztését. Több évtizedes tapasztalataink azonban igen pozitívak.

A gyermekek élvezik, ha a felnőttek változatos fejlesztő-játékokkal foglalkoznak velük, hogy egyéni, vagy kiscsoportos formában több figyelmet kapnak. A fejlődés többnyire szembetűnő és mérhető. A szülők visszajelzése – még a kisebb fejlődést mutató gyermekek esetében is – minden esetben pozitív, azt kiemelve, hogy elvárásukhoz képest sikeresebb volt gyermekük iskolakezdése a fejlesztésnek köszönhetően.

A hatékonyság azonban – véleményünk szerint - a család bevonásával megsokszorozható.

Célunk, a szülő aktív szerepének erősítése a gyermekek fejlesztésében. Ennek érdekében egy olyan segítő eljárás-gyűjteményt készítettünk, melyet az alacsonyabb végzettségű szülők könnyen megérthetnek, a mindennapjaikban könnyen alkalmazhatnak.

Ugyanakkor megcéloztuk a pedagógusokat is, hiszen az intézményekben ők vannak a gyermekek mindennapjaiban jelen, ők azok, akik nap, mint nap találkoznak a szülőkkel, kapcsolatot tartanak velük. Ezért ezeket a feladatsorokat velük is célszerű megismertetni, hogy bármikor tanácsot és segítséget tudjanak adni a szülőknek, ha elakadnak az otthoni fejlesztő munkában.

A feladatok különösebb módszertani ismereteket nem igényelnek, eszközigényük is csak az, amivel éppen otthon az édesanya vagy édesapa foglalkozik. Az édesapákat is be szeretnénk vonni ebbe a „programba” hiszen gyermekük sikeres előmenetelében nekik is nagy szerepe lehet.

A szülők számára szervezett szakmai napjainkon történik az édesanyák, édesapák érzékenyítése, felkészítése – módszertani segédanyagunk gyakorlati megismertetésével – az otthoni fejlesztő munkára.

A programban résztvevő családok gyermekeinél a jövőben nyomonkövető vizsgálaton győződhetünk meg innovációnk eredményességéről.

4. Felhasznált irodalom

- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200363.KOR> Letöltés ideje: 2019. 02.06.
- Hátrányos helyzet
https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%A1tr%C3%A1nyos_helyzet Letöltés ideje: 2019. 02. 23.
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV> Letöltés ideje: 2019. 02. 23.
- Vekerdy Tamás: gyerekek, óvodák, iskolák Saxum Bt. 2001.
- Dr. Szabó Pál szerk.: Iskolás lesz a gyermekünk Gondolat, 1985.
- Lakos Katalin: Az iskolaéretlenség szűrése az állapot-és mozgásvizsgáló teszttel Új pedagógiai Szemle 2003. márciusi szám

A MELLÉKELETBEN (KIADVÁNYUNKBAN) SZEREPLŐ KÉPEK A VECTORSTOCK INTERNETES OLDALRÓL SZÁRMAZNAK.

HIVATKOZÁSAIK:

- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/wakeup-morning-1-vector-22829122> Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/cute-boy-brushing-teeth-vector-21579217> Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/mom-helping-little-boy-getting-dress-vector-8384614> Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/little-girl-having-breakfast-cereals-with-milk-vector-4924739> Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/kid-brushing-teeth-vector-20402924> Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/mom-teaches-son-wear-shoes-vector-4871272> 2019. Letöltés: 2019.03.12.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/young-dad-holding-his-little-daughter-hand-and-vector-11461571> Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/isometric-swinging-kids-icon-set-vector-12861389> 2019. Letöltés: 2019.03.19.

- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/helping-at-home-vector-908778> Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/first-breakfast-vector-1110399> Letölés:2019. 03. 03.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/big-happy-family-eating-lunch-together-in-living-vector-20802775> Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/smiling-dad-playing-cubes-with-his-daughter-vector-20284181> Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/child-doing-bead-necklace-with-only-vector-11186974> 2019. Letöltés: 2019.02.28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/kid-boy-taking-a-bat-vector-21080787> Letöltés: 2019. 02. 28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/man-sleeps-at-night-in-bed-room-with-a-window-at-vector-22780902> Letöltés: 2019. 03. 03.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/washing-dishes-vector-909166> Letöltés: 2019. 02, 28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/mother-and-son-doing-laundry-vector-23895737> Letöltés: 2019. 02. 28
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/sister-and-brother-doing-laundry-vector-10948816> Letöltés: 2019. 02. 28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/two-girls-folding-clothes-vector-18009505> Letöltés: 2019. 02. 28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/boy-putting-his-toys-in-special-box-smiling-vector-12475381> Letöltés: 2019. 03. 03.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/father-playing-football-with-his-little-son-on-the-vector-22364081> Letöltés: 2019. 02. 28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/father-son-making-a-birdhouse-vector-21668074> Letöltés: 2019. 02. 28.
- <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/cute-little-boy-character-climbing-up-wooden-vector-20960345> 2019. Letöltés: 2019. 03. 04.
- https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/daily-routine-vector-19515569?utm_source=Pinterest&utm_medium=VectorStock%20Social%20Share&utm_campaign=Vector%20Social%20Share&utm_content=Daily%20routine%20vector%20image Letöltés: 2019.03.12.

5. Melléklet: Óvodából az iskolába

Óvodából iskolába

*Módszertani segédlet
szülők számára*

Óvodából az iskolába

Az óvoda-iskola átmenet sikerességét, zökkenőmentességét támogató feladatsorok, gyakorlatok gyűjteménye

Készült az

EFOP-3.1.6-16-2017-00015 azonosító számú "Együtt-működik" Gyógypedagógia és szakszolgálati intézmények esélyteremtő szerepe születéstől a munkába állásig című projekt keretében

A Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kaposvári Tagintézménye

Kadarkúti Telephelye kiadványa

Szakmai vezető:

Táskai Erzsébet

Témavezető:

Ballér Krisztina

Készítette

Aggné Nagy Éva

Pintérmé Babócsai Katalin

Takács Katalin

Visnyei Zoltánné

Kedves Szülők!

Gyermeük hamarosan első osztályos lesz, ami hatalmas változást hoz az egész család életébe. A gyermek új kihívások elé néz, megismerkedik a betűk, számok világával.

Az iskolai kudarcok elkerülhetők, ha a gyermek – a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodáson túl – megfelelően fejlett képességekkel bír, melyekre az olvasás, írás, számolás alapjait építeni lehet.

Az újtól, a változástól való félelem, stressz enyhíthető, a sikeres kezdés elősegíthető, ha felkészítjük a gyermeket az iskolára.

Mit tehet Ön ennek érdekében?

Először is beszéljen annyit és úgy a diákéletről, a tanulásról, a megszereszhető tudásról, az iskolában várható pozitív élményekről, hogy a kicsi örömteli várakozással tekintsen az előtte álló időszakra.

Keresse meg a fejlesztés lehetőségét otthoni közös munka és játék formájában. Erre nem feltétlenül kell több időt, pénzt, energiát fordítania.

Kiadványunkkal segítünk Önnek!

Megmutatjuk a különböző képességek megalapozásának lehetőségét – vagyis, hogyan lehet otthon, egyszerűen és anyagi ráfordítás nélkül elősegíteni gyermekeik felkészítését, fejlődését.

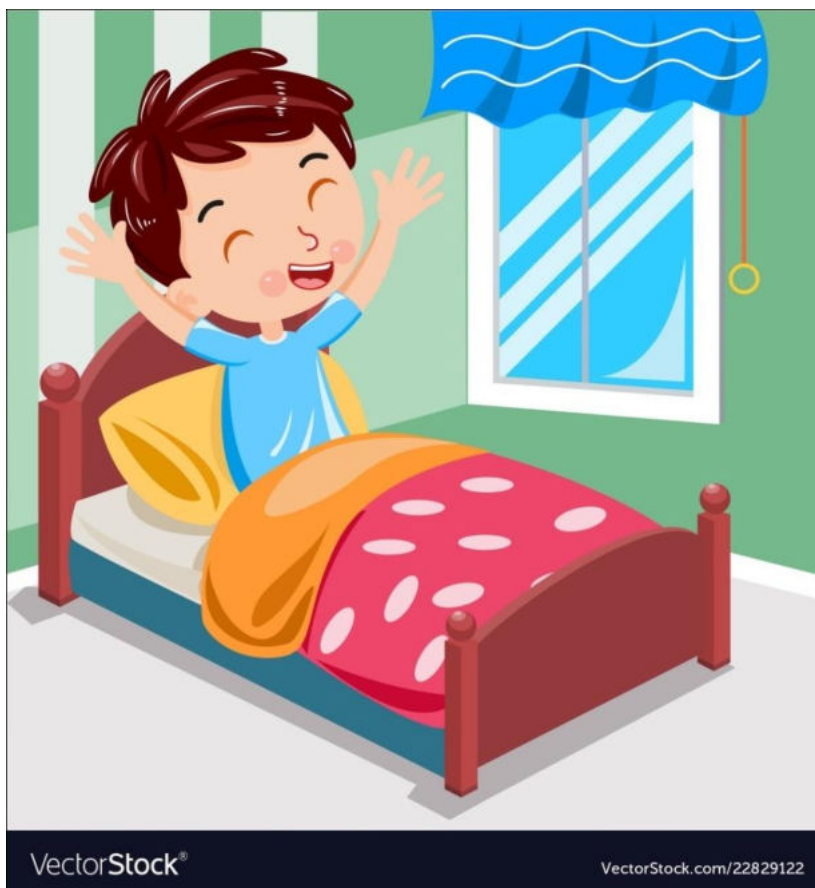
A felkészítésen túl másodlagosan az anya-gyermek kapcsolat, a kötődés is elmélyül, a családon belüli kommunikáció javul, vagyis az egész család profitál a közös programból.

Fontos odafigyelni az otthoni munka és játék során – már óvodás korban, de később még inkább – hogy minden szituációban találjon valami apróságot, ami elismerésre méltó, amiért dicsérni lehet a gyermeket. A jogos dicséret sokkal nagyobb húzó- és motiváló erő, mint a hibák felsorolása és az elmarasztalás!

Kellemes együtt töltött perceket! Jó munkát! Sok sikert kívánunk!

A feladatokat az ébredéstől az elalvásig azokhoz a teendőkhöz igazítottuk, amelyek mindennaposak a család életében.

Ébredéstől az óvodáig

ÉBRESZTŐ

Hangolódjunk rá a napra! A gyermeket valamilyen kedves szóval, mondókával, simogatással ébresszük fel. A mondóka megtanulása a beszédképességet, a szóbeli emlékezetet fejleszti.

Reggel van már, ragyogó,
fütyörészik a rigó.
Csirip-csirip, csicsereg,
jó reggelt, kisgyerekek.

Kukurikú, szól a kakas,
ki az ágyból, hajnal hasad,
már süti a nap a hasad.

MOSAKODÁS

Mosakodással kezdjük a napot: mondóka kíséretében megmossuk az arcunkat, közben végigsimítjuk az arcunkon található érzékszerveinket. Ezzel testsémánkat, érzékszerveinket tudatosítjuk.

Rendes gyerek minden reggel,
Megmosakszik jó, friss vízzel.
Megmossa az arcát, nyakát,
Fülecskáját, mind 2 karját.

Fogait is megkeféli,
Haját szépen megfésüli.
A ruhája mindig tiszta,
Úgy indul az óvodába.

Óvó néni rám nevet
Jaj, de rendes kisgyerek

Szappan, kefe, kispohár
Reggel, este terád vár.
Mosakodj és törölközz,

Moss fogat és fésüldj.
De ne csak úgy cicamódra,
Mert úgy sose leszel tiszta

RUHATÁR

Kérjük gyermekünk segítségét az aznapi ruhái kiválasztásában. Mondja meg ő, milyen színű legyen, milyen színű együtttest szeretne felvenni. - ezzel a színismeretet mélyítjük el, de az önállóságot, a problémamegoldó képességet is fejlesztjük.

VASTAG VAGY VÉKONY

Az öltözködésnél az időjárásnak megfelelő öltözködést mindig figyelembe kell venni. Nézzünk ki az ablakon milyen az idő, annak megfelelően együtt válasszuk ki az aznapi öltözetet. Az időjárás, az évszakok megbeszélése az idői tájékozódást fejleszti.

ÖLTÖZKÖDÉS

Reggel, amikor öltöztetjük a gyermeket, hangosan mondhatjuk/mondhatjuk, hogy éppen melyik testrészét (jobb kéz, bal láb) dugja a pulóverbe illetve nadrágba – ezzel a téri tájékozódását és a testséma kialakulását is segítjük. Ezen kívül, ha egyedül hagyjuk öltözni a szociális készségeket, önállóságot is fejleszthetjük.

REGGELI

A lehetőségeket felsorolva, kérdezzük meg, mit szeretne reggelizni. Tudatosítsuk gyermekünkben, hogy ezeket ételeknek nevezzük, így a főfogalmak kialakulását, a gondolkodását és a szókincsét is fejlesztjük, valamint törekedhetünk hozzászoktatni az egészséges táplálkozáshoz.

ÜGYES KÉZ

Az étkezés alkalmat ad arra is, hogy megfigyeljük gyermekünkénél a kezességet. Melyik kezével nyúl az ételhez, vagy melyik kezével fogja meg a kanalat/villát. Felhívjuk a figyelmét egy újabb főfogalomra: evőeszközök.

BELETALÁLOK VAGY SEM

Evés közben a szem-kéz koordináció is fejlődik, hisz összehangolt működést kíván az, hogy az evőeszközt a szájukba tudják tenni, úgy, hogy közben nem folyik mellé az étel. Ezért fontos az önállóság, mellyel szintén a szociális készségeket is fejleszthetjük.

VectorStock®

VectorStock.com/20402924

FOGMOSÁS

Fogmosás közben szintén a szociális képességeket tudjuk fejleszteni. Egyrészt kialakítjuk fontosságát, ezen kívül napirendre is neveljük a gyermeket, ha elvárjuk tőle, hogy minden reggel és este mosson fogat. Ez a tevékenység a kezek finom mozgását is fejleszti mivel a fogkefét körkörös finommozgással használjuk.

VectorStock®

VectorStock.com/4871272

CIPŐ, KABÁT FELVÉTEL

Indulás előtt a kabát és lábbeli felvétele is sok esetben nehézséget okoz. Hagyjuk a gyermeket önállóan próbálkozni. A zipzár felhúzásával, a cipő felvételével és bekötésével a finommozgásokat fejleszthetjük.

VectorStock®

VectorStock.com/11461571

Az óvodába menet, hazafelé jövet ideje se legyen holt idő, hiszen közben többféle képességet fejleszthetünk, az alábbiak szerint:

ROBOT JÁTÉK

Mi vagyunk a robotok: a szülő mondja meg, hogy a gyemrek merre menjen. Pl.: Menjünk a kereszteződésig egyenesen, majd forduljunk jobbra, menjünk a pékségig előre. - ezzel a feladattal a téri tájékozódást segíthetjük elő.

JOBBRA VAGY BALRA

Ha már ismeri a gyermek az irányokat (készség szinten), gyakorolhatjuk úgy, hogy ő fog minket hazavezetni. Mondja meg minden utca végén, hogy most merre kell fordulni (jobbra, balra)

MI VOLT MA

Beszélgessünk gyermekünkkel, kérdezzük meg, hogy mi volt az ebéd, hogy kivel és mit játszott ma, hogy érezte magát, tanult-e verset vagy mondókát, ha igen mondassuk el vele. Ezzel a nyelvi kifejezőkészséget, szókincset fejleszthetjük.

ADATOK

Beszélgessünk a gyermekre vonatkozó adatokról: hogy hívják, hány éves, hol lakik, hogy hívják a szüleit, dolgoznak-e, van-e testvére, őt hogy hívják, kisebb vagy nagyobb tőle. Ezzel általános ismereteit fejleszthetjük gyermekünknek.

UGRA-BUGRA

Az éppen útba eső útpadkán, vagy padon engedhetjük gyermekünket, hogy felmásszon, azon végigmenjen. A lépcsőkön páros lábbal, majd fél lábbal ugráljon. Eleinte kézen fogva vezethetjük, segíthetjük. Ezekkel a feladatokkal a gyermek nagymozgását, illetve egyensúlyérzékét fejleszthetjük.

1,2,3,4

Útközben megszámolhatjuk, hogy hány autó megy el mellettünk, hány lépcsőn megyünk lefelé vagy felfelé ezzel a számolási készséget fejleszthetjük.

SZÍNES AUTÓK

Megfigyelhetjük, hogy milyen színű autók haladnak el mellettünk ezzel a színismeretet rögzítjük és pontosítjuk.

JÁRMŰVEK

Azt is megfigyeltethetjük a gyermekkel, hogy milyen típusú járművel közlekednek az emberek (bicikli, autó, traktor, motor stb) ezzel a gondolkodását, a főfogalmak gyarapítását segíthetjük elő.

MIVEL KEZDŐDIK

Szógyűjtéssel is elűthetjük a haza vezető utat. Gyűjtsünk szavakat különböző kezdőbetűkkel, mellyel nemcsak a szókincsét, de a figyelmét is fejleszthetjük gyermekünknek.

HANGOK

Séta közben felfigyelhetünk a környezetben megjelenő hangokra, zajokra. Versenyezzünk, ki mit hall meg: autó hangja, repülő hangja, madarak hangja, kutyaugatás, fűnyíró zaja stb.

JÁTSZÓTÉR

Az útban eső játszótérre szánunk 10 percet, hogy a gyermek kipróbálhassa a különböző kültéri játékokat, ezzel nagymozgását, egyensúlyérzékét fejleszthetjük.

KÍGYÓT-BÉKÁT

Hagyjuk, had szedegessen kavicsokat, melyeket később szortírozhat színek és nagyság szerint, meg is számolgathatja őket. Mindez a matematikai képességeket fejleszti elsősorban.

IDŐJÁRÁS

Séta közben hívjuk fel a gyermek figyelmét az adott évszakra jellemző tulajdonságokra.

- Tavasz: rügyeznek, virágoznak a fák, kibújnak a virágok, előjönnek a rovarok, visszatérnek a költöző madarak, többet süt a nap, lágy szellő fújdogál, kellemesebb a levegő hőmérséklete.
- Nyár: zöldek a fák, a gyümölcsfákon termés látható, rengeteg rovar és madár röpköd, forrón süt a nap, fülledt meleg van, a levegő mozgása alig érezhető.
- Ősz: színesek lesznek a falevelek, majd lehullnak, sokszor esik az eső, a levegő hőmérséklete hűvösebb lesz, a költöző madarak elrepülnek, kevesebb rovarral találkozunk.
- Tél: kopaszak a fák, hideg van, állatokkal nem találkozunk, esik a hó.

ILLEDELEM

A szociális készség fejlesztése érdekében várjuk el gyermekünkötől, hogy faluhelyen köszönjön az embereknek illetve illedelmesen viselkedjen.

Töltsük együtt az estét

Gyermekünk képességeit sokrétűen fejleszthetjük vacsorakészítés közben is.

TOJÁSOK

Rántotta készítésekor megszámloltatjuk a tartóban lévő tojásokat, megbeszéljük, hogy hányat használunk el belőle, hogy mennyi maradt ezzel a számfogalmat tanítjuk, illetve a többkevesebb fogalmát alakítjuk ki.

RÁNTOTTA

A tojás felférésekor, valamint a só szórásakor (csipentő fogással) a finommozgásokat fejleszthetjük.

SZENDVICS

Szendvicskészítéskor, segíthet a kenyérre ráhelyezni a feltéteket, ezzel az analízis-szintézist, és a rész-egész viszonyt tudjuk fejleszteni, vagyis azt, hogyan lesz az egyes alkotó elemekből szendvics. Fontos a sorrendiség is, hiszen először vajazunk és utána tesszük rá a szalámit.

TERÍTÉS

Számoljuk meg, hányan vagyunk a családban és készítsünk ki annyi tányért, evőeszközt, poharat illetve szalvétát. Ezzel szintén a számolási készséget fejlesztjük.

HAJTOGATÁS

A szalvéta félbehajtásával a finommotorikát segítjük.

ETIKETT

A terítés során a téri tájékozódás is fontos szerepet kap, hiszen meg kell tanulnia a gyermeknek, hogy a kanalat és a kést a tányér jobboldalára, a villát a szalvétával együtt a baloldalra helyezzük.

EGYÜTT A CSALÁD

A vacsora során főleg a szociális képességek fejlesztése van előtérben, hiszen ekkor van együtt a család. Ilyenkor nyílik lehetőség arra, hogy a napközben történt eseményeket átbeszéljük, a problémákra megoldásokat keressünk. Ezzel a gondolkodást (problémamegoldás), nyelvi kifejező készséget, szókincset

fejleszthetjük. Ha több generáció él együtt, azt is tudatosíthatjuk a gyermekkel, hogy milyen rokoni kapcsolat van a családtagok között. pl. szülő-gyermek, testvérek, nagyszülő-unoka, szülők-nagyszülők. Itt megtanulhatja, hogy a család tagjai különböző életkorúak, pl. fiatal, felnőtt, középkorú, idős. Ezzel elősegíthetjük az időben való tájékozódást is. Az étkezési szokások elsajátítása, evőeszközök használata is ilyenkor történik. Fontos, hogy a gyermeket engedjük késsel, villával étkezni, fordítsunk rá elég időt, ne siettessük.

VectorStock®

VectorStock.com/20284181

Vacsora után eljön a pihenés ideje. Ezt az időt is tölthetjük hasznosan. Játsszunk együtt!

ELTÜNTETLEK

Takarjunk le egyre több játékot, majd próbáljuk felidézteni a gyermekkel mit tüntettünk el. Ez a feladat az emlékezetet fejleszti.

SUTTOGJUNK

Fokozatosan bővülő mondatokat súgunk a gyermek fülébe, akinek vissza kell mondania, amit hallott. Ez a feladat az emlékezetet és a hallási figyelmet is fejleszti.

MESÉLJ NEKEM

Bármilyen könyv, újság képeiről egyre hosszabbodó mondatokat próbáljunk alkotni a gyermekkel, akár egy kisebb történetet is elmesélhetünk. Ez a feladat a szókinccset, nyelvi kifejező készséget fejleszti.

ZAJOK

Figyeljük meg a lakás zajait: mi lehet ez? (óra ketyegése, ajtó nyitása, mikrohullámú sütő hangja, gyufás skatulya zörgése, papír összegyűrése, víz csobogása stb)- a hallási figyelmet fejleszti.

MI AZ?

Mit írok a hátadra/tenyeredre? Különféle formákat rajzolhatunk az ujjunkkal gyermekünk hátára, (kör, háromszög, négyzet) neki pedig ki kell találnia, mi az? Ezzel a testi érzékelést és a tapintást fejlesztjük, valamint a síkidomokat ismertetjük, gyakoroljuk vele.

FŰZÖGETÉS

Ha van felesleges száraztészta, az felfűzhető cérnára, madzagra, nyakláncot készíthet belőle a gyermek. Ezzel a finommozgása fejlődik. Külön örömet okoz a kislányoknak, hogy az elkészült „ékszert”, aztán a nyakába is akaszthatja.

REKLÁMÚJSÁGOK

A már kidobásra szánt reklámújságokat is fel lehet használni (de vattapamacs vagy papír zsebkendő is megfelel): nyugodtan tépkedje a gyermek pici fecnikre, sodorjon belőlük galacsinokat, majd azokat szedegesse össze akár kézzel, akár a lábujjaival. Nemcsak felszedegetésre jók, hanem célba-fújásra is: jelöljük ki a kaput és addig fújuk, amíg célba nem ér. Ezzel a szájizomzatát fejleszthetjük, amely fontos a beszédhangok helyes képzéséhez. Vágja ki az újságokban talált képeket, amiket csoportosíthat aszerint, hogy mi van rajta: gyümölcsök, ruhák, tejtermékek. Ezek a feladatok a finommozgásokat, gondolkodást fejlesztik.

GOMBOK

Az otthon fellelhető gomboknak is jó hasznát vehetjük: lehet csoportosítani színek, nagyságuk szerint, mellyel a gondolkodást fejleszthetjük.

HAMUPIPŐKE

Játszhatunk Hamupipőkét is: borítsunk össze babot, rizst, kukoricát stb. ami van otthon és válogattassuk szét gyermekünkkel. Ezekkel a feladatokkal szintén a finommozgásokat fejlesztése a cél. Szét lehet válogatni a különböző színű és nagyságú szemeket. Megszámolhatjuk őket. Melyik fajtából van több-kevesebb? Számolási képességét fejlesztjük. Ezeket fel lehet ragasztani egy lapra is, különböző formákat lehet készíteni belőle. pl. házat, virágot stb.

BARKÓBA

Barkóba játékot is játszhatunk a gyermek korának megfelelően. pl. mi van a szobában, ami piros? A tárgyak anyagát, a színeket, nagyságukat is megnevezhetjük.

MI VÁLTOZOTT MEG?

Mi változott meg játékot is játszhatunk: Kiküldjük a gyermeket a szobából, és valamit megváltoztatunk. pl.: máshova tesszük a széket, felveszünk egy pulcsit. A lényeg, hogy először mindig könnyen észrevehető dolgokat változtassunk meg. Ha ebben már ügyesek, akkor próbálkozhatunk apróbb, nehezebben észrevehető dolgokkal is. Ezzel nagyon jól lehet fejleszteni a figyelmet.

GYUFÁS-SKATULYA

Ne dobáljuk el az üres gyufás-skatulyákat sem, nagyon jól lehet építeni belőle, illetve a gyufákból is építhetünk. Ezekkel a feladatokkal a térbeli és a síkban való tájékozódást illetve a kreativitást és kézügyességet is fejleszthetjük.

Elérkezett a lefekvéshez készülődés ideje, de előtte az esti tisztálkodás, ami szintén ad játékos fejlesztési lehetőségeket.

FÜRDÉS

Fürdés közben megtanítjuk a gyermeket a helyes, és alapos higiénéiára. Közben átismételjük a finomabb testvázlatot.

MI VAN A VÍZ ALATT

Csukott szemmel találd meg, mi van a víz alatt: tegyünk különböző tárgyakat a vízbe és tapogatással találja ki a tárgy nevét.

BUBORÉKOK

Fújjunk buborékot a vízbe a szánkkal, esetleg szívószállal, ez a feladat a szájizomzatot erősíti.

TÖRÖLKÖZÉS

Fürdés után törölközés közben elismételhetjük a testrészeket.

NYUGALOM

Elalvás előtt beszéljünk a gyermekkel arról: mi volt a legjobb a mai napodban, mire emlékszel szívesen, ezzel is elősegítve a nyugodt alvást.

KÉPZELET

Meséljünk a gyermeknek elalvás előtt! Nem szükséges mesekönyvből tenni, örömmel veszik ha saját szavainkkal mondunk el igaz, vagy kitalált történetet. Fontos, hogy ne legyenek benne ijesztő elemek, melyek megzavarnák a nyugodt alvást.

Otthon töltött idő, avagy ne üljön gyermeked a tv vagy a számítógép előtt!

Ahelyett, hogy hagynánk a gyermeket a tv, számítógép, okos telefon előtt ülni vonjuk be az otthoni munkába. A képességek fejlesztése mellett ezzel kialakítunk egy a későbbiek során nagyon fontos szokásrendszert, amelynek felnőtté válásakor lesz igazán jelentősége. Természetes lesz számára a tisztaság, a rend, a gondoskodás.

Együtt a konyhában

ÉTEL-ELŐKÉSZÍTÉS

A konyhában elsősorban a finommozgások fejlesztésére van lehetőség. Segíthet a gyermek az ételek előkészítésében: hagyma külső héjának eltávolítása, zöldségek megtisztítása zöldséghámozóval, zöldségek, gyümölcsök megmosása, hús klopfolása, panírozás. Ezzel a főfogalom alkotást (zöldség, gyümölcs), a gondolkodást, és az időbeli sorrendiséget is (miután következik) fejleszthetjük.

GYÚRÁS, KEVERÉS

Segédkezhet a tészta hozzávalóinak kimérésében (pl.: két kanál cukor), összekeverésében, és gyúrásában is. Adjunk neki is egy darabot a tésztából had gyúrja, sodorja, csipkedje, formázza kedvére. Ezzel a számfogalmat és finommozgásokat fejleszthetjük. Mindenféle ételkészítés során segédkezhet a keverő mozdulatok végzésében.

ÍZEK

Kóstoltassuk meg vele az ízeket! Meleg ételek esetében a fűjás az arcizomzatot erősíti, ami a beszédhangok helyes képzését segíti.

MOSOGATÁS, TÖRÖLGETÉS

Mosogatás során segíthet a gyermek az edények adogatásában, megszámolhatja hány szennyes tányér, evőeszköz van, valamint segíthet a törölgetésben. Finommotorikáját és számfogalmát lehet ezzel fejleszteni.

HOL A HELYE?

Az eltörölgetett edényeket a helyére is pakolhatja, melyhez emlékeznie kell arra, hogy melyiknek hol a helye – vagyis az emlékezet fejlesztjük.

Rend a lelke mindennek

RUHAVÁLOGATÁS

Segédkezhet a mosásban, válogathatja színek szerint a ruhákat.

CSIPESZELÉS

Majd a teregetés során is nagy segítségünkre lehet: adogathatja színek szerint a csipeszeket, felcsíptetheti a ruhára a csipeszt, ami az ún. precíziós fogást, a kéz finom mozgását segíti.

TISZTA RUHÁK

A megszáradt ruhák összeszedésében és hajtogatásában is segédkezhet. A zoknik párosítása is hasznos elfoglaltság, mellyel az azonosság és különbség fogalmakat tudatosítjuk, illetve a figyelmet is fejlesztjük.

BE A SZEKRÉNYBE

Ezeket a ruhákat segíthet rendszerezni, hogy mindegyik a megfelelő helyre kerüljön. Fontos, hogy minél korábban hozzászoktassuk a gyermeket, hogy részt kell vennie a rendrakásban is. A saját szobájában a játékait tegye a helyére, polcra, szekrénybe.

HOL A HELYE

A gondolkodás fejlesztését segíti: válogatás, sorrendiség, alatta – fölötte – mellette - közötté viszonyszavakat használjuk a játékok helyére pakolása során.

HOL A HELYE 2

A játékoknak is megvan a helye, melyet tudnia kell, emlékeznie rá, és magára a szokásra is, tehát játék után elpakolunk.

Szabadidő

HÍV A TERMÉSZET

Hagyjuk, a gyermeket had mozogjon sokat a szabadban. Bármit csinál az a nagymozgásokat, egyensúlyérzékét fejleszti. Futkározzon, csúszdázzon, másszon fára, biciklizzen, homokozzon, hintázzon. Szerencsés, ha játszópajtása is akad, hisz akkor a szabálytudatot, együttműködési készségek is fejlődnek a játék során.

PORBA RAJZOLÁS

Egy bottal, vagy akár a saját ujjával is rajzoltathatjuk a gyermeket a porba illetve homokba. Megtaníthatjuk neki a különböző formák rajzolását, a fokozatosság elvét betartva. Átrajzolás (teljes alak, szaggatott vonal, pontozott vonal), majd az önálló rajzolás. Ezzel a finommozgásokat és formafelismerést is fejleszthetjük.

Apával töltött percek

Az édesapákat is vonjuk be gyermekünk fejlesztésébe. Általában ők azok, akik a kinti munkákat, szereléseket elvégzik a ház körül. Ezekbe a feladatokba is bevonhatjuk gyermekünket, természetesen nagyon odafigyelve rájuk, hogy a baleseteket elkerüljük.

KALAPÁCS ÉS CSAVARHÚZÓ

A kalapács gyakran használt eszköze a férfiaknak, gyermekünk is használhatja például úgy, hogy engedjük a földbe szögeket beverni. A csavarhúzó használata is felügyelettel megengedhető, a már

tönkrement játék szétszerelése is nagyon jó időtöltés. Ezekkel a finommozgásokat fejleszthetjük.

LÉTRA

A létrára mászás nagyon jól fejleszti az egyensúlyérzékét, közben számolhatjuk, hogy hány fokig tudott felmászni gyermekünk a létrán.

SZERSZÁMOK

Megismertethetünk különböző házkörüli használati tárgyakat (fűrő, véső, fűrész, sáta) is gyermekünkkel, megfigyeltetve, ahogy apa dolgozik vele. A gondolkodását, a főfogalmakat tudjuk bővíteni.

ANYAGOK

Különböző anyagokkal is megismerkedhet barkácsolás során (fa, bádóg, alumínium, vas, üveg, műanyag).

A barkácsoláson kívül apa feladati közé tartozik/tartozhat a házi állatok ellátása és a kertészkedés is. Higgyék el gyermekük örömmel fog állatokat etetni és magot szórni a kertben. Lássuk mit is fejleszthetünk vele!

VectorStock®

VectorStock.com/20651948

MINEK A HANGJA

Hallgattassuk meg az állatok hangját, találja ki melyik állatot hallotta, utánozhatja is! Ilyenkor a szókinccset és a hallási figyelmet fejleszthetjük.

GONDOSKODÁS

Állatok gondozásával, etetésével szintén fejleszthetjük a finommozgásokat pl. tyúkoknak a daráltkukorica szórása, tojás összeszedése.

KERTÉSZKEDÉS

Megtaníthatjuk, hogy mik a kerti szerszámok és azokat hogyan lehet használni. Ezzel szintén főfogalmat tanítunk és nagymozgást fejlesztünk.

A feladatok elején szereplő kulcsszavak/hívószavak alapján, képességek szerint is összegyűjtöttük a füzetben szereplő feladatokat a könnyebb tájékozódás érdekében.

Esetenként egy-egy kulcsszó több területnél is szerepel, mert azzal a feladattal több képességterületet is lehet fejleszteni.

KÉPESSÉGTERÜLET	KULCSSZÓ
szociális érettség fejlesztése	ébresztő öltözködés bele találok vagy sem fogmosás adatok illedelem együtt a család nyugalom
Testséma fejlesztése	mosakodás öltözködés fürdés törölközés
Színek megtanulása	ruhatár színes autók ruhaválogatás
Időbeli tájékozódás fejlesztése	vastag vagy vékony időjárás együtt a család étel előkészítés
Téri tájékozódás	öltözködés robot játék jobbra vagy balra etikett gyufás skatulya eltüntetlek porba rajzolás

Képességterület	Kulcsszó
Gondolkodás fejlesztése, főfogalmak megtanítása	reggeli járművek együtt a család reklámújságok barkóba étel előkészítés tiszta ruhák hol a helye 2 szerszámok anyagok minek a hangja kertészkedés
Dominancia megfigyelése	ügyes kéz
Szem-kéz koordináció	bele talállok vagy sem porba rajzolás
Finommozgások fejlesztése	fogmosás cipő, kabát felvétel rántotta hajtogatás reklámújságok fűzőgetés Hamupipőke étel előkészítés együtt a család gyúrás keverés törölgetés csipeszezés kalapács és csavarhúzó gondoskodás porba rajzolás

Képességterület	Kulcsszó
nyelvi kifejező készség	mi volt ma együtt a család reklámújságok buborékok képzelet ízek suttogjunk mesélj nekem
Szókincsfejlesztés	reggeli mi volt ma mivel kezdődik együtt a család minek a hangja suttogjunk mesélj nekem
Nagymozgás fejlesztése	ugrabugra játszótér hív a természet létra kertészkedés
számolási, matematikai készség, számfogalom kialakítása fejlesztése	1,2,3,4 kígyót-békát tojások terítés mi az Hamupipőke gyúrás mosogatás
Figyelem fejlesztése	mivel kezdődik tisza ruhák mi változott meg eltüntetlek

Képességterület	Kulcsszó
Auditív figyelem	hangok zajok
Analízis-szintézis képességének fejlesztése	szendvics
észlelés	mi van a víz alatt
Emlékezet	hol a helye1? be a szekrénybe hol a helye 2?
Szabály és feladattudat fejlesztése	hív a természet